

**TYÖELÄMÄ JA
YRITTÄJYYS HALTUUN
LUKIOISSA**

SUOMEN
LUKIOILAISTEN
LIITTO

TYÖELÄMÄ JA YRITTÄJYYS

HALTUUN LUKIOSSA

Toimittanut:

Toni Ahva

Julkaisija:

Suomen Lukiolaisten Liitto

Helsinki 2020

lukio.fi

Viralliset yhteistyökumppanit:

Akava, Finanssiala, Elintarviketeollisuusliitto, Energiateollisuus, Hyvinvointiala HALI, Kemiateollisuus, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa, Metsäteollisuus, Nuori Yrittäjyys, Palvelualojen työnantajat PALTA, Puunjalostusinsinöörit, STTK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suomen Opinto-ohjaajat, Suomen Tekstiili & Muoti, Suomen Vanhempainliitto, Suomen Yrittäjät, Suomen 4H-liitto, Talous ja nuoret TAT, Taloushallintoliitto, Teknologiateollisuus ja Valtakunnallinen YES

Kiittäen:

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Duunitori
Elinkeinoelämän keskusliitto
Kuntaliitto
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ
Opetushallitus
Suomen Nuorkauppakamarit
Takuusäätiö
Yleinen työttömyyskassa YTK
Netta Huuskonen
Anssi Moilanen
Hugo Paananen

Piritta Ekroth
Iiris Hynönen
Stina Kinnunen
Pia Korhonen

Suvi Kytöharju
Sanna Lehtonen
Heikki Luoto
Adina Nivukoski
Ville Nousiainen
Armi Nurmi
Päivi Ojala
Minna Palmu
Elias Pitkänen
Milla Rekola
Roope Seppänen
Tiina Silander
Riina Ståhlberg
Eemeli Tuominen
Otto Tähkää
Mari Uusivirta
Siiri Varis
Jari Virtanen
Arttu Vuori

Suunnittelu ja taitto:

Mainostoimisto Paahtamo Oy

ISBN 978-951-98401-6-1 (nid.)

ISBN 978-951-98401-7-8 (PDF)

HYVÄT LUKION OPETTAJAT, OPINTO-OHJAAJAT JA REHTORIT,

tervetuloa tutustumaan tietopakettiin lukioden työelämä- ja yrittäjyysyhteistyöstä. Tämän teoksen tarkoituksena on koota lukioille tietoa ja uusia ideoita työelämäyhteistyöhön.

Vuoden 2019 Lukiolaisbarometri havahdutti monet: vain harva lukiolainen kertoi olevansa tietoinen lukionsa työelämätahtumista ja -opinnoista. Lukiolaisten mahdollisuudet kasvattaa osaamistaan työelämästä ja yrittäjyydestä vaihtelevat paljon lukioden välillä. Esimerkiksi TET-jaksoon on mahdollisuus vain harvoilla lukiolaisilla.

Lukiolaiset ovat hyvin kiinnostuneita työelämästä ja yrittäjyydestä. Kyselymme perusteella yli 80 prosenttia lukiolaisista haluaisi enemmän mahdollisuuksia tutustua työelämään.

Työelämästä on tärkeä saada tietoa myös siksi, että se muuttuu vauhdilla. Globalisaatio, digitalisaatio, ilmastonmuutos, automatisaatio, alustatalous... vain muutamia muuttujia mainitaksemme. Näiden myötä myös osaamistarpeet muuttuvat. Lukiolaiset tarvitsevat ajankohtaisimmat tiedot käyttöönsä.

Me toivomme, että lukioissa olisi yhä enemmän työelämä- ja yrittäjyysyhteistyötä. Yhtenä mallina on TET-jakso, jota yli 70 prosenttia opiskelijoista toivoisi lukioon – mutta myös monet muut käytännöt yrittäjyyskursseista pelillistämiseen ja yritysvierailuista video-CV-pajoihin.

Uuden lukiolain ja uusien opetussuunnitelmien myötä lukioden työelämäyhteistyötä vahvistetaan. Jatkossa opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan lukion aikana. Tavoitteet ovat siis erinomaiset ja lukiolaiset kiinnostuneita: seuraavaksi alkaa käytännön toteutus, johon tämä teos toimii apuvälineenä.

Olemme koonneet tähän teokseen laajasti ehdotuksia lukiolaisten työelämätaitojen edistämiseen. Voitte valita näistä parhaimmat, juuri lukioonne sopivat.

Lukiolaisten osallisuutta kannattaa pitää suunnittelussa vahvasti mukana. Siihen erinomainen tapa olisi luoda lukioon työelämätiimi, johon valitaan opettajia ja opiskelijoita. Näin opiskelijat voisivat olla tiiviisti mukana ideoinnissa.

Lisäksi olemme julkaisseet Lukiolaisen työelämäoppaan. Siihen on koottu yli 20 yhteistyökumppanin kanssa työelä-

mäneuvoja, yrittäjyystarinoita, toimialaesittelyjä ja vinkkejä työnhakuun. Lukiolaisen työelämäopas on tarkoitettu lukion opinto-ohjauksen opetusmateriaaliksi. Oppaan löydät osoitteesta **lukio.fi/tyoelama**

Tämä teos ja Lukiolaisten työelämäopas ovat historiallisia. Molempia on ollut tekemässä todella laaja joukko yhteistyökumppaneita, ja työstössä on kuultu laajasti työelämän ja koulutuksen asiantuntijoita – mutta vetovastuussa ovat olleet lukiolaiset, eli Lukiolaisten Liitto. Me voimme siis ylpeänä sanoa, että tämä teos on opiskelijalähtöinen ja lukiolaisten toiveiden näköinen.

Ensimmäisessä osiossa tarjoamme tietopaketin lukioden työelämäyhteistyön tilanteesta ja lukiolaisten näkemyksistä. *Toiseen osioon* on kerätty paljon konkreettisia vinkkejä työelämäyhteistyön lisäämiseksi opetuksessa. Sen jälkeen *kolmas osio* tarjoaa neuvoja yrittäjyyskasvatukseen. Lopuksi *neljänteen osioon* on koottu nuorten kertomana toimialoista tietopaketit, jotka tarjoavat apua eri alojen esittelyyn lukiolaisille.

Tulevaisuuteen katsovin terveisin,

Helsingissä 25.11.2020

Adina Nivukoski
puheenjohtaja,
Lukiolaisten Liitto

Toni Ahva
projektipäällikkö

TYÖELÄMÄ JA YRITTÄJYYS

HALTUUN LUKIOSSA

Avaussanat	3
Sisällysluettelo	4
I Työelämäyhteistyön tilannekuva	5
Lukioiden työelämäyhteistyö – missä nyt mennään?	6
Tietopaketti lukioiden työelämäyhteistyöstä	8
Lukiolaiset mukaan opetuksen suunnitteluun	14
Opinto-ohjaajien vieraskynä	17
Uutta lukion opetussuunnitelman perusteissa	18
II Konkretiaa lukion työelämäyhteistyöhön	20
Tulevaisuuskoulun vieraskynä	21
Vinkkejä lukioiden työelämä- ja yrittäjyysyhteistyön vahvistamiseen	22
Trallasta ideoita yrittäjyysosaamisen kehittämiseen	30
Duunikoutsit valmentaa nuorta työelämään	32
Opopassi – digitaalinen työkalu opinto-ohjaukseen	34
Miten käytämme rahaa?	36
Bisneskurssit lisäävät taloudellista osaamista	38
Tukea KKT-verkostosta	40
Vanhemmat mukaan työelämäyhteistyöhön	42
Kun koulu loppuu -media uravalintojen tukena	44
Työelämäpelillä testaamaan tietoja	45
Päivä johtajana	46
TET kemianteollisuudessa	48
III Yrittäjyys lukioissa	49
Lukiossa syntynyt yritys kasvoi menestykseksi	50
Miten alkuun yrittäjyyskasvatuksessa?	52
Vuosi yrittäjänä & Uskalla yrittää	54
YES Kummit tuovat lukioille tietoa	57
Yrittäjyyspedagogiikka	58
IV Toimialaesittelyt	60
Teknolוגiateollisuus	61
Finanssiala	64
Elintarviketeollisuus	66
Energiateollisuus	68
Hyvinvointiala	70
Kemianteollisuus	72
Matkailu- ja ravintola-ala	74
Metsäteollisuus	76
Palveluala	80
Taloushallintoala	82
Tekstiili- ja muotiala	84
Yhteistyökumppanit	86

I TYÖELÄMÄYHTEISTYÖN TILANNEKUVA

LUKIOIDEN TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ – MISSÄ NYT MENNÄÄN?

Lukiolain uudistuksessa päätettiin edistää lukioiden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä. Jatkossa opetus on lukiolain mukaan järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.¹

Teksti: Toni Ahva

Työelämäyhteistyön laajuus ja monimuotoisuus vaihtelee lukioiden välillä. Yhteistyö työelämän kanssa ei myöskään monille ole mitenkään uutta, vaan useissa lukioissa on jo ollut pitkään toimivia malleja.

Yleisenä haasteena kuitenkin on, että työelämäkäytännöt eivät ole vakiintuneet.

Tämä havaittiin myös vuonna 2020 julkaistussa valtioneuvoston TEAS-hankkeen ”Siirtymät sujuviksi – Lukioiden korkeakoulu ja työelämäyhteistyö (SISU)” -selvityksessä.² Selvitys perustui lukioiden rehtoreille tehtyyn kyselytutkimukseen sekä neljässä lukiossa tehtyyn tapaustutkimukseen.

Rehtorikyselystä kävi ilmi, että monissa lukioissa työelämäyhteistyö on monimuotoista, mutta osassa lukioista toiminta ei kuitenkaan ole vakiintunutta. Tämä koski erityisesti pieniä lukioita, kun taas suurissa lukioissa yhteistyötä on enemmän ja se on säännöllisempää.

Selvityksen päätelmistä käy ilmi selvä haaste: ”Vaikka yhteistyö on suhteellisen laajaa ja monimuotoista, se on toisaalta jossain määrin epäsystemaattista ja koordinoimatonta, ja

se perustuu pitkälti yksittäisten toimijoiden ja oppilaitosten välisiin kontakteihin.”

Koordinaation puute on keskeinen ongelma, joka on tullut ilmi myös Lukiolaisten Liiton työelämähankkeen sidosryhmä-keskusteluissa. Valtakunnallista koordinaatiota ja käytäntöjen levittämistä toivotaan kentällä selvästi enemmän, jolloin voitaisiin lisätä työelämäyhteistyön systemaattisuutta ja pysyvyyttä pitkällä aikavälillä.

Yksittäisiin kontakteihin ja toimijoihin perustuvan työelämäyhteistyön koetaan haastavan jatkuvuutta. Jos lukion henkiöstö tai tavanomainen yhteistyökumppani vaihtuu, tämä voi hetkellisesti heikentää lukion työelämäyhteistyötä.

Siksi työelämäyhteistyö pitäisi integroida vahvasti lukio-opintoihin. Näin voidaan estää työelämäyhteistyön irrallisuutta ja ajautumista toiminnan kategoriaan, jota edistetään vain jos ehditään.

Työelämäyhteistyö pitäisi integroida vahvasti lukio-opintoihin.

Haasteena ovat myös resurssit, jotka ovat lukioissa hyvin tiukilla. Työelämäyhteistyö voidaan kokea ylimääräiseksi taakaksi, jota on suoritettava perinteisen aineopetuksen ja ohjauksen ohella. Tällöin siihen laitettavat resurssit voivat olla niukat, mikä on ymmärrettävää myös yleisen rahoituslanteen valossa: lukiokoulutukseen kohdistuneiden säästöjen jälkeen rahoitusvajetta on peräti 100 miljoonaa euroa.

**HUOMIO ERITYISESTI VÄHÄN
TYÖELÄMÄYHTEISTYÖTÄ TEKEVIIN – JA
TOIMIVAT KÄYTÄNNÖT LAAJASTI JAKOON**

Koska työelämäyhteistyö on vahvasti koulusidonnaista, myös työelämäyhteistyön puutteet ovat paikallisia. Siksi tukea tarvittaisiin erityisesti niille lukioille, joissa on vain vähän työelämätoimintaa.

Samalla on kiinnitettävä huomioita niihin oppiaineisiin, joissa on tehty vain vähän työelämäyhteistyötä. Monessa lukiossa työelämäyhteistyö näyttää kohdistuvan erityisesti yhteen tai muutamaan oppiaineeseen, erityisesti yhteiskuntaoppiin. Olisi siis tärkeää saada koko oppiaineiden kirjo mukaan. Eikä pelkästään eri oppiaineet, vaan kaikki opettajat ja mahdollisuuksien mukaan huoltajatkin, joilla kaikilla on varmasti paljon kokemuksia ja ajatuksia työelämään liittyen.

Tukea tarvitaan erityisesti niille lukioille, joissa on vain vähän työelämätoimintaa. Paikalliset ideat voidaan laittaa kiertoon digitaalisten alustojen avulla.

Ideat voidaan laittaa kiertoon nykyisin hyvin helpostikin digitaalisten alustojen avulla. Paljon ideoita työelämäyhteistyöhön löytyy esimerkiksi Trallasta (tralla.fi), joka on verkkoalusta erilaisille paikallisille käytännöille ja malleille. Pyrkimyksenä on saada paikalliset onnistumiset jakoon laajemmalle yleisölle.

LUKIOLAISTEN OSALLISTUMISEN LISÄÄMINEN

Lukiolaisten osallistuminen työelämäyhteistyöhön koettiin selvityksessä keskimäärin melko vähäiseksi. Tämä näkyi niin rehtorikyselyssä kuin tapaustutkimuksissa. Toisaalta Lukio-laisten Liiton kyselytutkimuksen perusteella esimerkiksi yli 70 prosenttia lukiolaisista olisi kiinnostunut osallistumaan lukiossa TET-jaksolle, mutta omassa lukiossa ei tarjota sellaista.

Ristiriitaa lukiolaisten suuren kiinnostuksen mutta vähäisen osallistumisen välillä selittää ainakin kaksi asiaa. Ensinnäkin monet lukiolaiset eivät tunne kovinkaan hyvin lukionsa työelämä- ja korkeakouluysteistyötä. Tämä havaittiin Lukiolaisbarometrissä.³ Kun kysyttiin, tarjoaako oma lukio erilaisia työelämäyhteistyön muotoja, yleisin vastaus oli ”en

tiedä”. Kyse voi siis osin olla viestinnästä: vaikka mahdollisuuksia olisi, niistä ei tiedetä. On siis syytä pohtia, miten saisimme tiedon lukion työelämäyhteistyöstä tavoittamaan lukiolaiset.

Toiseksi lukiolaisille tarjottavat työelämäyhteistyön muodot ovat monessa lukiossa vielä hyvin suppeat. Opetussuunnitelmatyö on ollut käynnissä, joten lukioissa tulevaisuuden suunnitelmat ovat edelleen kesken. Nyt on siis hyvä hetki pohtia, miten lukio voisi tehdä laajemmin työelämäyhteistyötä. Ja juuri siksi tämäkin opas on olemassa: tarjoamassa vinkkejä työelämäyhteistyön laajentamiseen.

VINKKI JOKAISEEN LUKIOON: KKT-TIIMI PYSTYYN!

Yksi erinomainen tapa edistää lukioden työelämäyhteistyötä on KKT-tiimi. Tiimi on opettajista ja opiskelijoista muodostuva joukkue, joka pohtii oman lukion kansainvälisyys-, korkeakoulu- ja työelämätoiminnan laajentamista. Eri lukioden KKT-tiimit voivat myös luoda alueellisen KKT-verkoston, jonka avulla saadaan käytännöt parhaiten leviämään.

Lopuksi on syytä muistaa, että pitkien etäisyyksien maassa työelämäyhteistyön laajentaminen ei ole aina helppoa, vaikka siihen halua olisikin. Viimeistään koronakriisi on aiheuttanut digiloikan, jossa monenlaista opetusta on siirretty verkkoon. Tämä on mahdollisuus myös etätyöelämäyhteistyön rakentamiseen. Ja verkossa myös monen työelämä muutenkin sijaitsee. Parhaillaan luodaan paljon esimerkiksi erilaisia etätyöelämämahdollisuuksia – joita myös tähän oppaaseen on koottu.

KKT-tiimi on opettajista ja opiskelijoista muodostuva joukkue, joka pohtii oman lukion kansainvälisyys-, korkeakoulu- ja työelämätoiminnan laajentamista.

¹ Lukiolaki 714/2018

² Ahola, S., Aittola, H., Salminen, T. & Spoof, J. (2020). Lukioden korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:3.

³ Lukiolaisbarometri. (2019). Helsinki: Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus.

<https://www.otus.fi/julkaisu/lukiolaisbarometri-2019/>

TIETOPAKETTI LUKIOIDEN TYÖELÄMÄ- YHTEISTYÖSTÄ – NÄIN LUKIOLAISET AJATTELEVAT TYÖELÄMÄSTÄ JA YRITTÄJYYDESTÄ

Teksti: Toni Ahva

Suomen Lukiolaisten Liitto kartoitti lukiolaisten mielipiteitä työelämästä ja yrittäjyydestä kyselyllä, johon vastasi syyskuussa 2020 yli 450 lukiolaista ympäri Suomen.

Lisäksi lukiolaisten ajatuksia työelämästä ja jatko-opinnoista kartoitettiin vuoden 2019 Lukiolaisbarometrissä, jota olivat toteuttamassa Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus, opetus- ja kulttuuriministeriö, Akava ja Suomen Lukiolaisten Liitto.

TET-JAKSO PERUSKOULUSSA TUTTU, LUKIOSSA TUNTEMATON

Työelämään tutustumisen (TET) -jakso on varsin tuttu jokaiselle peruskoulun käyneelle. TET-jakso kuuluu perusopetuksen opetussuunnitelmaan, joten siksi sen suorittaa käytännössä jokainen.

Sen sijaan lukiossa TET-jaksot ovat harvinaisia. Opiskelijoista ainoastaan harva (3 %) on päässyt suorittamaan TET-jakson lukiossa.

Kyselystä voidaan havaita kuitenkin huomattavaa kiinnostusta lukion TET-jaksoa kohtaan. 71 prosenttia lukiolaisista olisi kiinnostunut osallistumaan TET-jaksolle.

Kiinnostusta on paljon, mutta mahdollisuuksia vähemmän. TET-jakson suorittaminen ei nimittäin ole mahdollista monessa lukiossa.

Ainoastaan 13 prosenttia lukiolaisista vastasi, että omassa lukiossa on mahdollista suorittaa TET-jakso. Kolmannes lukiolaisista ei tiedä, tarjoaako oma lukio tällaista mahdollisuutta.

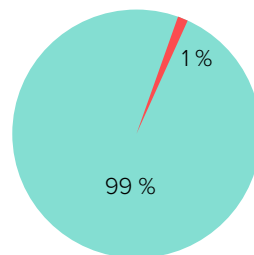
VAHVA TOIVE: ENEMMÄN TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMISTA LUKIOON

Kysyttäessä lukiolaisten kantaa työelämäyhteistyöhön, kannat olivat hyvin myönteisiä. Peräti neljä viidestä (81 %) lukiolaisesta haluaa lukioihin enemmän mahdollisuuksia tutustua työelämään.

Samoin laajasti toivottiin mahdollisuutta vapaaehtoiseen TET-jaksoon. Mahdollisuuden tarjoamista kannatti yli kaksi kolmasosaa lukiolaisista (72 %).

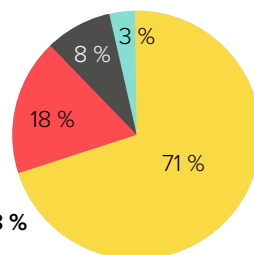
Oletko osallistunut TET-jaksolle peruskoulussa?

Kyllä 99 %
En 1 %

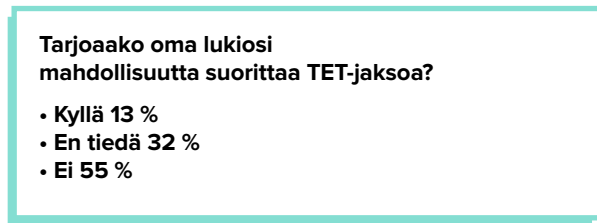
Oletko osallistunut TET-jaksolle lukiossa?

Kyllä 3 %
En ole, mutta olisin kiinnostunut osallistumaan 71 %
En ole, enkä haluaisi osallistua 18 %
En osaa sanoa 8 %

Tarjoaako oma lukiosi mahdollisuutta suorittaa TET-jaksoa?

Kyllä 13 %
En tiedä 32 %
Ei 55 %

YRITTÄJYYS KIINNOSTAA LUKIOLAISIA

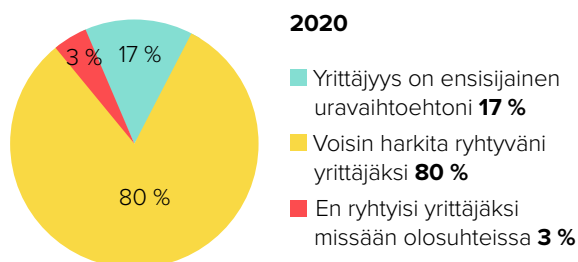
Tiedustelimme, mikä on lukiolaisten oma suhde yrittäjyyteen. Vastauksista havaitaan, että yrittäjyys kiinnostaa lukiolaisia laajasti.

Yrittäjyyttä ensisijaisena uravaihtoehtona pitää 17 prosenttia lukiolaisista. Myös Lukiolaisbarometrissa hieman alle viiden- nes lukiolaisista (18 %) kertoi haluavansa yrittäjäksi.

Sen lisäksi peräti neljä viidestä lukiolaisesta (80 %) voisi harkita ryhtyväänsä yrittäjäksi. Ainoastaan kolme prosenttia lukiolaisista ei ryhtyisi yrittäjäksi missään olosuhteissa.

Vuonna 2011 Suomen Lukiolaisten Liiton tutkimuksessa *Menestyksen pelinrakentajat* tarkasteltiin samaa kysymys- tä. Luvut ovat pysyneet noin kymmenessä vuodessa lähes samoina.

Lisäksi kysyimme lukiolaisilta, näkevätkö he tarpeen lisätä yrittäjyyskasvatusta lukioissa. Noin puolet (47 %) toivoi lisää yrittäjyyskasvatusta lukioihin.

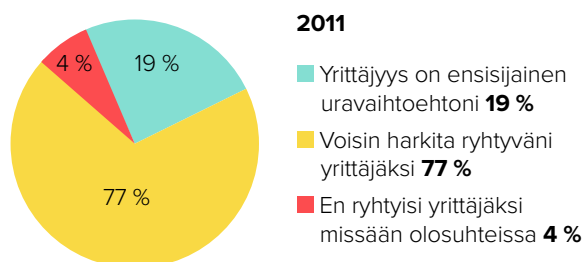

LUKIOLAISILTA KRIITTISIÄ ARVOSANOJA OMALLE LUKIOLLE

Pyysimme lukiolaisia antamaan omalle lukiolleen kouluarvo- sanan asteikolla 4–10 työelämäyhteistyöhön liittyen.

Ensimmäisenä lukiolaiset saivat arvostella, miten oma lukio on onnistunut kertomaan työelämästä ja uravalinnoista. Selvästi eniten annettiin arvosanoja 7 ja 8, ja keskiarvoksi muodostui 7+.

Toisena kysyttiin, miten oma lukio on onnistunut kertomaan yrittäjyydestä. Tähän kysymykseen arvosanat olivat kriitti- sempiä ja jakautuivat enemmän. Eniten lukiot saivat arvosanoja 6 ja 7, keskiarvona 6+.

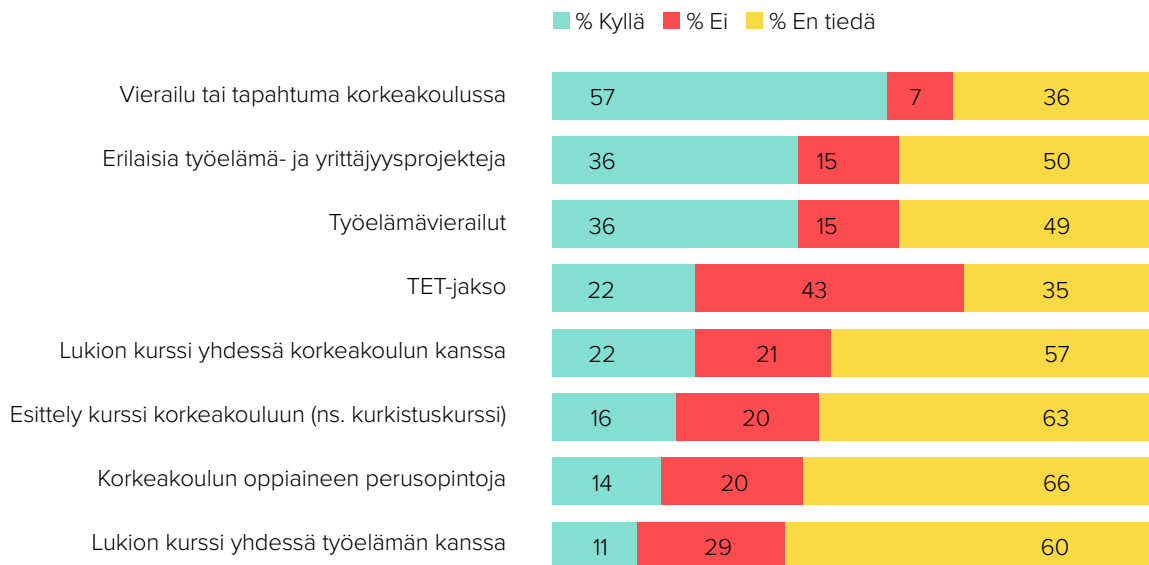

TYÖELÄMÄYHTEISTYÖN NYKYTILA

Myös *Lukiolaisbarometrissä* kartoitettiin lukioden työelämäyhteistyön nykytilaa. Sen perusteella eniten lukioissa järjestetään korkeakouluvierailuja ja -tapahtumia. Lisäksi noin kolmasosalla lukiolaisista on mahdollisuus erilaisiin työelämäprojekteihin tai -vierailuihin. Muut vaihtoehdot ovat selvästi harvinaisempia.

Huomattavaa – ja huolestuttavaa – on “en tiedä” -vastauksien suuri määrä. Monissa kysymyksissä yli puolet lukiolaisista eivät tiedä lukionsa tarjoamista mahdollisuuksista. Alueen mukaan tarkasteluna havaittiin, että Pohjois- ja Itä-Suomessa tietoa yhteistyötavoista on eniten mutta toisaalta työelämäyhteistyömahdollisuuksia vähiten, mikä johtuu pienemmistä lukioista.

Tarjoaako lukiosi opintoja, jotka on järjestetty yhteistyössä korkeakoulun tai työelämän kanssa?

Lähde: Lukiolaisbarometri 2019

LUKIOLAISET HALUAVAT LISÄÄ TIETOA TYÖELÄMÄSTÄ JA ERITYISESTI URAMAHDOLLISUUKSISTA

Parannettavaa lukiokoulutuksen työelämälähtöisyydessä riittää. Siksi tiedustelimme lukiolaisilta, mistä he haluaisivat tietää lisää. Selvästi eniten toivottiin lisätietoa eri uramahdollisuuksista. Siksi myös tässä oppaassa on laaja toimialaesittelyjen kokonaisuus.

Lisäksi yli puolet lukiolaisista toivoi lisää tietoa työntekijöiden oikeuksista, työelämän pelisäännöistä sekä työhakemuksen ja CV:n laatimisesta.

Näiden lisäksi avovastauksissa nousi esille kiinnostus etenkin työelämän ja yrittäjyyden verotusta kohtaan. Se, että lukiolaiset haluavat lisää tietoa eri uravaihtoehtoista, ei tule yllätyksenä. *Lukiolaisbarometrin* mukaan ainoastaan joka viides lukiolainen (20 %) on varma siitä, mille koulutus-alalle haluaa suunnata valmistuttuaan. Noin neljäsosa (27 %) lukiolaisista miettii useamman vaihtoehdon välillä, ja kolmasosa (31 %) on tilanteessa, jossa he ovat vasta sulkeneet vaihtoehtoja pois joitakin vaihtoehtoja. Joka viides lukiolainen (20 %) ei tiedä vielä lainkaan, mille alalle hakeutuisi.

Vain joka viides lukiolainen on varma, mille koulutus-alalle haluaa suunnata valmistuttuaan.

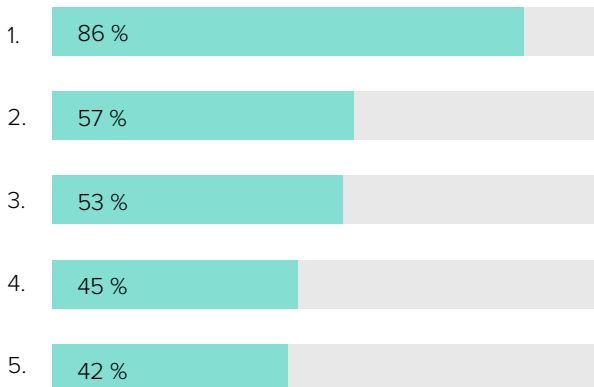
OHJAUKSESSA VIELÄ PARANNETTAVAA

Lukion opinto-ohjaukselta vaaditaan monenlaista: sen tulisi auttaa lukiolaisia lukio-opintojen suunnittelussa, auttaa valitsemaan opinnot ja ylioppilaskirjoitusten kokeet, ohjata jatko-opintoihin ja auttaa urasuunnittelussa. Ohjaus ei kuitenkaan ole vain opinto-ohjaajien harteilla, vaan tukea urasuunnitteluun pitäisi saada koko koulu yhteisöltä ja eri oppiaineista.

Eniten kehitettävää lukiolaiset näkevät ohjauksessa jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyen. *TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2020* -tutkimuksen mukaan lukiolaisista ainoastaan 43 prosenttia koki saaneensa jatko-opinnoista riittävästi ohjausta opintojensa aikana. Urasuunnitteluun riittävästi ohjausta koki saaneensa vain 20 prosenttia lukiolaisista. Lisäksi vain kaksi viidestä lukiolaisesta (40 %) saa tällä hetkellä riittävästi tietoa työelämästä.

Vain 40 % lukiolaisista on saanut riittävästi tietoa työelämästä

Mitä haluaisit oppia lukiossa nykyistä enemmän?

1. Tietoa eri uramahdollisuuksista **86 %**
2. Tietoa työntekijän oikeuksista ja työelämän pelisäännöistä **57 %**
3. Työhakemuksen ja CV:n laatimisesta **53 %**
4. Työhaastatteluun valmistautuminen **45 %**
5. Tietoa yrityksen perustamisesta **42 %**

LUKIOLAISTEN AJATUKSET TYÖELÄMÄSTÄ

Tulevaisuusraportissa lukiolaisilta kysyttiin asenteista työelämää kohtaan.

- 79 %** pitää tärkeänä menestyä työelämässä
- 78 %** haluaa tehdä työelämässä merkityksellisiä töitä/asioita
- 56 %** pitää tärkeänä ansaita paljon rahaa
- 55 %** odottaa innolla työelämään pääsyä
- 21 %** pelkää työelämän olevan liian raskasta

Lukiolaisbarometrissa lukiolaisia pyydettiin ajattelemaan parinkymmenen vuoden päähän ja sen perusteella vastamaan, mitä he ajattelevat erilaisista väitteistä tulevaisuuden työelämään liittyen.

- 89 %** arvioi, että data- ja medialukutaidon merkitys kasvaa tulevaisuudessa
- 66 %** katsoo korkeakoulutuksen merkityksen korostuvan tulevaisuudessa
- 66 %** uskoo vuorovaikutustaitojen olevan yhä tärkeämpiä tulevaisuudessa
- 55 %** uskoo, että valtaosa fyysisestä työstä siirtyy automaation tekemäksi
- 40 %** pitää työpaikan vaihtamista useaan kertaan työuran aikana todennäköisenä

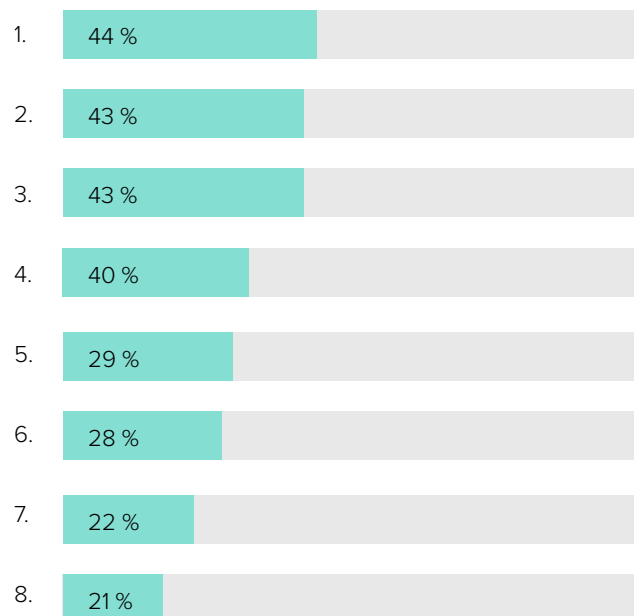
TÄRKEIMMÄT TIETOLÄHTEET OPISKELUVALINNOISTA – TOP 8

Opinto-ohjauksen kautta saaduilla tiedoilla on suuri merkitys tuleviin opiskeluvalintoihin, mikä näkyy *Tulevaisuusraportin* vastauksista. Samoin vaikuttavat esittelytilaisuudet ja korkeakouluvierailut. Lukiolaisten vastauksissa näkyy myös vahvasti tiedon hakeminen nettisivujen ja somen kautta – ja myös omalla lähipiirillä on vaikutusta.

Mitkä tietolähteet ovat tärkeimpiä, kun mietit tulevia opiskeluvalintojasi?

Lähde: TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2020 -tutkimus

- 1. Opinto-ohjaaja **44 %**
- 2. Koulussa pidetyt esittely- ja infotilaisuudet **43 %**
- 3. Oppilaitoksen nettisivut **43 %**
- 4. Media (internet, some, TV) **40 %**
- 5. Korkeakouluvierailut **29 %**
- 6. Vanhemmat ja sukulaiset **28 %**
- 7. Ystävät ja tutut **22 %**
- 8. Eri aloista kertovat videot **21 %**

Ja lopuksi – pyysimme lukiolaisia kuvaamaan työelämää ja yrittäjyyttä Lukiolaisten Liiton syyspäivillä 2020 yhdellä sanalla, joka heille tulee kaikista ensimmäisenä mieleen. Tässä vastaukset!

Mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen sanasta “työelämä”?

Mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen sanasta “yrittäjyys”?

LÄHTEET

Suomen Lukiolaisten Liiton työelämäkysely 2020

- vastaajina 454 lukiolaista, kysely toteutettiin syyskuussa 2020
- ensimmäisen vuoden lukiolaisia oli 17 % vastaajista, toisen vuoden 39 %, kolmannen vuoden 41 % ja neljännen tai useamman vuoden 3 %
- vastaajia jokaisesta maakunnasta, eniten Uudeltamaalta, Pirkanmaalta ja Varsinais-Suomesta

Lukiolaisbarometri. (2019). Helsinki: Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus.

<https://www.otus.fi/julkaisu/lukiolaisbarometri-2019/>

TAT Nuorten tulevaisuusraportti. (2020). Helsinki: Talous ja Nuoret TAT.

<https://www.tat.fi/julkaisut/tat-nuorten-tulevaisuusraportti-2020/>

Menestyksen pelinrakentajat:

Lukiolaisten näkemyksiä työelämästä, yrittäjyydestä ja taloudesta. (2011). Helsinki: Suomen Lukiolaisten Liitto.

https://lukio.fi/app/uploads/2019/07/menestyksen_pelinrakentajat_2011.pdf

LUKIOLAISET MUKAAN OPETUKSEN SUUNNITTELUUN

Teksti: Toni Ahva

Nuorten osallisuus on laaja yhteiskunnallinen kysymys. Valitettavasti tälläkin hetkellä lukuisat nuoret kokevat olevansa ulkopuolisia: heidän äänensä ei kuulu yhteiskunnassa ja sen päätöksissä.

Osallisuuden puutteesta voidaan yhtenä esimerkkinä pitää nuorten äänestysaktiivisuutta, joka on selvästi heikompaa kuin vanhempien sukupolvien. Äänestämättä jättämisestä syntyy haaste: painottuvatko päätöksenteossa vanhempien sukupolvien näkökulmat, ja unohtuvatko nuorten asiat? Kyse on ennen kaikkea sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta.

Osallisuus ei synny ylhäältä käsin tai pakottamalla, vaan se rakennetaan paikallisesti ja omaehtoisesti. Siksi lukioilla on nuorten osallisuuden kasvattamisessa todella tärkeä rooli. Osallisuuden kokeminen kouluyhteisössä ja paikalliset vaikuttamisen paikat rohkaisevat vaikuttamaan myös laajemmin yhteiskunnassa.

Osallisuuteen on onneksi kiinnitetty huomiota. Lukion opetussuunnitelmien uudistamisessa on painotettu lukiolaisten

hyvinvointia, ja hyvinvoinnin edistämiseen pyritään nuorten osallisuutta vahvistamalla.

Selvitin, miten lukiolaisten osallisuus nähdään Helsingissä, jossa lukiolaiset on otettu aiempaa vahvemmin mukaan opetussuunnitelmatyöhön.

OPISKELIJOISTA TÄYSIVALTAISIA JÄSENIÄ

Miten lukiolaiset voitaisiin ottaa paremmin mukaan opintojen suunnittelussa? Helsingissä tähän löydettiin rohkea ratkaisu: lukiolaiset otettiin täysivaltaisiksi jäseniksi mukaan opetussuunnitelmatyöhön.

Opetussuunnitelmatyöstä vastaa koulutuksen järjestäjä, eli esimerkiksi Helsingin kaupunki. Paikallisella tasolla työtä tekevät rehtorit ja opettajat – ja nyt myös opiskelijat.

Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla työskentelevän erityissuunnittelija **Riina Ståhlbergin** mielestä lukiolaisten osallisuus on erittäin tärkeää. Ståhlberg on ollut järjestämässä opetussuunnitelmien valmistelua Helsingissä.

“Lukiolaisten osallistuminen lukion kehittämiseen on valtavan tärkeää – heidän ajattelunsa on raikasta, he näkevät asioita eri näkökulmista kuin me virkamiehet ja opettajat. Lukio on lukiolaisia varten – lukion on oltava sellainen, jossa nuoret viihtyvät, haluavat oppia ja voivat hyvin”, sanoo Ståhlberg.

“Lukiolaisten osallistuminen lukion kehittämiseen on valtavan tärkeää – heidän ajattelunsa on raikasta, he näkevät asioita eri näkökulmista kuin me virkamiehet ja opettajat.”

“Nuoret ymmärrettiin sidosryhmänä, eikä ainoastaan tekemisen kohteena.”

Ståhlbergin mukaan parasta on ollut, että kaikki ovat oppineet yhdessä. Viranhaltijat ovat oivaltaneet, että lukiolaisten näkemykset rikastavat kehittämistyötä. Joskus lukiolaiset myös haastavat opettajia arvioimaan toimintaa aivan uudelleen.

“Erityisesti tulevaisuuden pohdinta on ihan parasta nuorten kanssa. He näkevät sellaisia hiljaisia signaaleja yhteiskunnan kehityskuluista, joita en ainakaan itse olisi oivaltanut”, Ståhlberg kertoo.

“MIITTEIHIN OLI POIKKEUKSETTA MUKAVAA MENNÄ”

Sibeliuksen lukiossa opiskeleva **Siiri Varis** on osallistunut opetussuunnitelmatyöhön Helsingissä.

“Päädyin opetussuunnitelmatyöstöön hieman sattuman kautta ja osin ilmaisen kahvin houkuttelemana, mutta duunista tuli lopulta eri muodoissa iso osa arkeani”, kertoo Varis.

Varis kokee, että opetussuunnitelmien perusteissa esitellyt teemat on laadittu aidosti lukiolaista ajatellen. Erityisen hyvältä on tuntunut ajatus siitä, että nuoret ymmärrettiin sidosryhmänä, eikä ainoastaan tekemisen kohteena.

Variksella oli työstössä peräti kolme vastuualuetta. Hän laati muutaman muun lukiolaisen kanssa spiiikkejä nykylukiolaisten tarpeista ja toiveista. Lisäksi hän suunnitteli kansainvälisyys, korkeakoulu- ja työelämä -tiimin kanssa aihealueen toteutusta – ja oli myös yksi kyseisen tiimin kirjoitusvastavista.

“Tiimissä oli hyvä meininki ja kannustava ilmapiiri: miitteihin oli poikkeuksetta mukavaa mennä. Vaikuttamistyö on minulle ennestään tuttua useista proggiksista, mutta opetussuunnitelmatyö erosi aiemmista vaikuttamisen paikoista, koska siellä roolini lukiolaisena oli korvaamaton”, Varis kuvailee.

OSALLISUUDESTA PYSYVÄ OSA LUKIOYHTEISÖÄ

Uusia opetussuunnitelmia voidaan pitää lukiolaisten osallisuuden näkökulmasta historiallisina, koska lukiolaiset on osallistettu monissa kunnissa aiempaa tiiviimmin mukaan.

Helsingissä lukiolaiset kävivät jopa kouluttamassa opettajia siitä, mitä heidän sukupolvensa ajattelee, arvostaa ja millaisesta tulevaisuudesta he haaveilevat. Ståhlberg kertoo, että opettajat ovat kokeneet koulutukset arvokkaiksi.

Lukiolaiset kävivät jopa kouluttamassa opettajia siitä, mitä heidän sukupolvensa ajattelee, arvostaa ja millaisesta tulevaisuudesta he haaveilevat.

Opetussuunnitelmia tehtiin keskellä koronapandemiaa, mikä tuotti työskentelylle haasteita. Teams-työryhmytyöskentely pitkien opiskelu- ja työpäivien päälle oli kaikille raskasta. Onneksi kuitenkin opetussuunnitelmien yhteinen osa saatiin lähes valmiiksi ennen kuin pandemia iski, ja siinä työssä lukiolaiset olivat aktiivisesti mukana.

Helsingissä on myös jatkossa lähtökohtana, että lukiolaiset ovat yhtä lailla opettajien ja opiskeluhoitojen henkilöstön kanssa kehittämässä kouluaan ja päättämässä asioista.

Lukioiden osallistava toimintakulttuuri ei synny hetkessä. Se vaatii pitkäjänteistä työtä, jossa johdonmukaisesti lukiolaisille annetaan vaikuttamisen paikka aina, kun siihen on mahdollisuus.

ERITYISIÄ MAHDOLLISUUKSIA OSALLISUUDELLE: TYÖELÄMÄ- JA KORKEAKOULUYHTEISTYÖ

Työelämälähtöisyys on yksi selkeä kokonaisuus, jossa lukiolaisten osallisuudelle on selvä tarve. Työelämäyhteistyön rakentaminen ei ole ainoastaan rehtorin, opinto-ohjaajien tai opettajien työpöydällä, vaan siinä lukiolaisten rohkeilla tulevaisuuden visioilla on tärkeä rooli.

Helsingissä on tuettu esimerkiksi vertaisohjauksen malleja, joissa opiskelijat antavat toisilleen tukea opinnoissa ja tulevaisuuden suunnittelussa.

Työelämälähtöisyyden vahvistamista tukee myös korkeakouluysteisty, johon Helsingissä ollaan rakentamassa mallia, jossa opiskelijat voivat tutustua korkeakoulujen kurssitarjontaan, vieraila eri korkeakoulukampuksilla ja opiskella korkeakoulujen sisältöjä.

VAIKUTTAMISESTA HARRASTUS LUKIOLAISILLE

Osallisuus ja yhteisöllisyys kulkevat käsi kädessä. Osallistaminen synnyttää yhteisöllisyyttä, jossa lukiolaiset voivat kokea kuuluvansa koulu yhteisöön entistä vahvemmin. Tämä torjuu yksinäisyyttä ja tukee oppimista, kun opiskelijat tuntevat yhteisönsä paremmin ja uskaltavat pyytää apua arjen haasteisiin matalammalla kynnyksellä.

Myös Varis painottaa yhteisön merkitystä vaikuttamisessa.

“Hommat on paitsi kivempia, myös helpompia yhdessä kuin yksin. Maali voi olla mitä vain: soivat lukion aulaan, yhteinen nyrkkeilysäkki taloyhtiöön tai yrittäjäkurssit opetussuunnitelmaan”, hän kertoo. “Asian ollessa itselle tärkeä, on käsittelemättömän siistiä onnistua vakuuttamaan myös muut siitä, miten ainutlaatuisesta jutusta on kyse.”

Vaikuttamista harrastuksena Varis suosittelee vahvasti muillekin lukiolaisille. Hän pitää sitä henkisesti rikastavana harrastuksena, joka vaatii sitkeyttä ja pitkää pinnaa. Mutta lopussa kiitos seisoo.

“Mistään ei kuitenkaan tavoita samalla tavalla kiksejä kuin siitä, että saa lopulta mielipiteensä läpi ja merkityksellisen tavoitteen maaliin.”

TYÖELÄMÄTAITOJA JOKAISELLE LUKIOLAISELLE

Lukion perustehtävänä on valmentaa opiskelijoita kohti korkeakouluopintoja ja työelämää. On tärkeää, että jo opintojen aikana opiskelijat saavat mahdollisuuden tutustua työelämään ja sen arjen vaatimuksiin. Lukiolaki ja lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 määräävät, että lukion oppimäärän mukainen opetus järjestetään siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. Opetussuunnitelma otetaan käyttöön lukion aloittaneilla opiskelijoilla 1.8.2021 alkaen.

On hienoa, että lukiossa syvennetään työelämävalmiuksia eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opintojen ohjausta. Työelämän ja lukiodien yhteistyömuodot vaihtelevat paikalliset tarpeet huomioiden, mutta mahdollisuus työelämään tutustumiseen on annettava kaikille lukiolaisille riippumatta koulutuksen järjestäjästä.

**“Uusi opetussuunnitelma
tuo työelämätaidot osaksi kaikkien
lukiolaisten arkea.”**

Yksi mahdollinen muoto tehdä yhteistyötä lukion ja työelämän kanssa on työelämään tutustumisviikko eli TET-viikko, joka integroidaan osaksi opintojaksoja. Yhteistyömuoto on kiinteä osa lukion laaja-alaisia osaamistavoitteita. TET-viikkoon luontevasti yhdistyy vuorovaikutusosaamista, monitieteisyyttä ja luovaa osaamista, yhteiskunnallista osaamista sekä eettisyys- ja ympäristöosaaminen. Osana työelämään tutustumista lukiolainen saa lisää oppia yhteistyö- ja tiimitaidoista, motivoitumisesta uuden oppimiseen, joustavuutta ja kykyä arvioida. Näiden lisäksi työelämään tutustuminen kehittää lukiolaisen omaa osaamista.

Jatkossa jokaisella uuden opetussuunnitelman mukaan opiskelevalle lukiolaiselle annetaan mahdollisuus työelämätaidojen kartuttamiseen hyödyntäen monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä. Nämä taidot lisäävät jatko-opintojen

sekä yritys- ja työelämän tuntemusta myös kansainvälisesti. Tarkoituksena on tukea opiskelijan opiskelumotivaatiota sekä sitä kautta auttaa löytämään omat vahvuudet. Työelämätietous avaa myös lukiolaiselle näkymiä tulevaisuusajatteluun ja ennakointiin. Nyt onkin oiva paikka koulutuksen järjestäjillä suunnitella opintojaksoja, joihin on mahdollista yhdistää kansainvälisyys ja työelämäosaamisen osioita sekä korkeakouluopintoihin tutustumista.

**“Mahdollisuus työelämään
tutustumiseen on annettava
kaikille lukiolaisille riippumatta
koulutuksen järjestäjästä”**

Paikallisessa opetussuunnitelmassa konkretisoidaan yhteistyön tavoitteet ja muodot sekä päätetään yhteistyötahoista. On kaikkien etu, että jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksia vahvistetaan lukion toimintakulttuurissa, laaja-alaisen osaamisen toteutuksissa ja kaikkien oppiaineiden opinnoissa. Lukion opetus ja muu toiminta on järjestettävä niin, että opiskelijoilla on mahdollisuus saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Uusi opetussuunnitelma tuo työelämätaidot osaksi kaikkien lukiolaisten arkea. Nykykäytännöt vaihtelevat laajasti. Nyt vahvistetaan lukiolaisten työelämätaitoja!

Armi Nurmi

Kirjoittaja on Suomen
opinto-ohjaajat ry:n puheenjohtaja

UUTTA LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA – TYÖELÄMÄVALMIUDET VAHVASTI MUKANA

Teksti: Toni Ahva

Lukion opetussuunnitelmat uudistuvat syksyllä 2021. Uudet paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan Opetushallituksen julkaisemien lukion opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa määritellään esimerkiksi laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt, lukiokoulutuksen tehtävää ja arvoperustaa, opiskelijan ohjausta ja tukemista sekä oppimisen arviointia. Perusteet ovat tärkeä pohja: niillä edistetään opetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa.

Uutta opetussuunnitelmissa on, että valtakunnalliset opinnot jäsennellään moduuleiksi, jotka toimivat palikoina paikallisesti rakennettaville opintojaksoille. Opinnot arvioidaan opintojaksoittain, jotka muodostuvat opintopisteistä. Opintojaksot voivat olla eri laajuisia ja yhteisiä useammalle eri oppiaineelle.

Uudistus luo erinomaisen pohjan myös lukiokoulutuksen työelämäyhteistyölle.

Merkittävin kirjaus työelämävalmiuksien kannalta on, että nyt lukiolaki ja lukion opetussuunnitelman perusteet määräävät selkeästi, että lukiolaisella tulee olla mahdollisuus kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan.

Seuraavaksi pallo on lukioilla: nyt tulee rakentaa paikallinen yhteistyö siten, että mahdollisuus työelämään tutustumiseen annetaan jokaiselle lukiolaiselle. Paikallisiin opetussuunnitelmiin kirjataan, miten työelämäyhteistyötä lukioissa käytännössä toteutetaan.

TYÖELÄMÄVALMIUDET UUSISSA OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

Oppimäärän mukainen opetus on järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamista sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan. (Lukiolaki 714/2018, 13 § 3 mom.)

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään siten, että opiskelijoilla on yhtäläiset ja monipuoliset mahdollisuudet saada tietoa työelämän tarjoamista mahdollisuuksista ja kehityssuunnista oman tulevaisuutensa ja jatko-opintojensa hahmottamiseen. Opiskelijaa rohkaistaan myös tutustumaan työelämän tarjoamiin kansainvälisiin ja globaaleihin näkyymiin.

Opiskelija tutustuu uusiin työn, yrittäjyyden ja taloudellisen toimeliaisuuden muotoihin muodostaakseen käsityksen siitä, millaista osaamista nyt ja tulevaisuudessa tarvitaan. Opiskelijalle tarjotaan oppimiskokemuksia, jotka kannustavat ennakkoluulottomuuteen, aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ongelmanratkaisuun kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti.

Opiskelijaa kannustetaan toimimaan luovasti, eettisesti kestävästi ja rohkeasti nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä, työelämässä ja muissa elämäntilanteissa sekä tarttumaan erilaisiin mahdollisuuksiin. Häntä ohjataan tiedostamaan ja dokumentoimaan opintoihin ja työhön liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, vahvuuksiaan ja osaamistaan. Lukio luo edellytykset sille, että opiskelijat jakavat ja refleктоivat työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä teemoja ja osaamistaan aktiivisesti, ennakkoluulottomasti ja järjestelmällisesti.

Opiskelijan yrittäjyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Oppiaineet ja laaja-alainen osaaminen sekä opintoihin hyväksi luettava lukion ulkopuolinen toiminta avaavat näkymiä merkitykselliseen elämään, jossa työ on yhtenä keskeisenä osana.

Työelämään valmentautumisessa korostuvat laaja-alaisen osaamisen alueista vuorovaikutusosaaminen, monitieteinen ja luova osaaminen, yhteiskunnallinen osaaminen sekä eettisyys ja ympäristöosaaminen. Näiden osana tai lisäksi painottuvat elämänhallinnan taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot, kieli- ja kulttuuritaidot, motivoituminen uuden oppimiseen, joustavuus, kyky arvioida ja kehittää omaa osaamistaan sekä ymmärrys työelämään vaikuttavien muutosten vaikutuksesta oman osaamisen kehittämiseksi.

Lukio linjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Lähde: Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 (Opetushallitus)

MUITA UUSIA TYÖELÄMÄÄN LIITTYVIÄ KIRJAUKSIA LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA

• Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia elämänhallintaan ja työelämään.

• Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Opiskeluympäristöissä otetaan huomioon työelämän asettamat tarpeet. Oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusryhtyksessä.

• Opetuksen yleiset tavoitteet

Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan **ja tulevaa työelämää kotimaassa ja kansainvälisesti.**

• Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden.

• Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallinen osaaminen tukee opiskelijaa hänen suuntautuessaan jatko-opintoihin, työelämään ja kansalaistoimintaan. Yhteiskunnallisen osaamisen myötä opiskelija sisäistää yritteliään ja uudistumishenkisen asenteen eri elämänalueilla. Hän harjaantuu suunnittelemaan tulevaisuuttaan avarakatseisesti sekä rohkaistuu ottamaan perusteltuja riskejä ja sietämään epävarmuutta, turhautumista ja epäonnistumisia.

• Oppiaineiden moduuleissa viittauksia työelämään

Esimerkiksi RUA6 Ruotsin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op), RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op), ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op), VKA6 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op).

• Lisäksi kokonaan uusi elementti kielten oppimäärissä:

kieliprofiili, jonka yksi tarkoitus on sekä hyödyntää kielellisen osaamisen näyttöjä opiskelijan lukion ulkopuolisesta toiminnasta ja olla jatkossa käytettävissä mm. työnhaun yhteydessä.

Artikkeli perustuu Opetushallituksesta saamiimme tietoihin.

II KONKRETIAA LUKION TYÖELÄMÄYHTEISTYÖHÖN

TULEVAISUUSKOULUSSA OTETAAN TULEVAISUUS HALTUUN

”Jos joku kuvailee sinulle 2050-luvun maailman ja se kuulostaa tieteiskirjallisuudelta, se on luultavasti väärä. Mutta jos joku kuvailee sinulle 2050-luvun maailman ja se ei kuulosta tieteiskirjallisuudelta – se on varmasti väärä. Emme voi tietää yksityiskohtia, mutta ainoa varma asia on muutos itsessään.”

Yuval Noah Harari

Globaalit megatrendit, kuten ilmastomuutos, digitalisaatio, kaupungistuminen ja väestön ikääntyminen muuttavat maailmaa kiihtyvällä nopeudella, mikä on uudenlainen haaste sekä yksilöille että koulutusjärjestelmälle. Miten voimme valmistautua kohtamaan tulevaisuuden, jonka yksityiskohtia emme tunne? Miten voimme kouluttautua ammatteihin, joita ei ole vielä olemassa tai käyttämään teknologiaa, mitä ei ole vielä edes keksitty? Entä miten säilyttää usko tulevaisuuteen ja omaan pärjäämiseen jatkuvan epävarmuuden keskellä?

Vuonna 2017 perustetun Tulevaisuuskoulun tarkoituksena ei ole ennustaa tulevaisuutta tai kertoa, miltä tulevaisuus tulee näyttämään tai mitä siellä tulee tapahtumaan. Valmiiden vastausten sijaan Tulevaisuuskoulu pyrkii vahvistamaan lasten ja nuorten sekä opettajien ja kasvattajien omaa tulevaisuuslukutaitoa. Tulevaisuuslukutaito on tulevaisuudentutkimuksen tieteenalan piirissä vahvistunut suuntaus, joka tarkoittaa yksilön kykyä tunnistaa tulevaisuuteen vaikuttavia muutosvoimia ja kuvitella vaihtoehtoisia tulevaisuuksia sekä taitoa käyttää näitä kyvykkyyksiä tässä hetkessä tapahtuvan päätöksenteon tukena.

Toisin sanoen tulevaisuuslukutaito tarkoittaa uudenlaista tapaa ajatella, toimia ja tehdä päätöksiä – tulevaisuuteen perustuen. Tulevaisuuslukutaidon tavoitteena on vahvistaa yksilöiden proaktiivista tulevaisuussuhdetta eli halua ja kykyä saada itse haluttua muutosta aikaan sekä henkilökohtaista resilienssiä eli kykyä sietää epävarmuutta ja yllättäviä muutoksia.

Tulevaisuuskoulun toimintaan on vuosien aikana osallistunut tuhansia eri ikäisiä lapsia ja nuoria päiväkotikäisistä nuoriin aikuisiin. Toiminta on pitänyt sisällään erilaisia kursseja, kesäleirejä, luentoja, teemapäiviä, työpajoja ja muita tempauksia, kuten esimerkiksi nuorten ilmastolakon yhteydessä toteutetut pop-up-mielenosoituskyttilätkoot. Vuonna 2019 Tulevaisuuskoulu puolestaan toteutti yhdessä Helsingin kaupungin lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikeskus Annantalon kanssa tulevaisuuksien taiteelliseen tutkimiseen tarkoitettun Tulevaisuuslaboratorion, johon tutustui vajaan vuoden aikana yli 56 000 eri ikäistä tulevaisuudentutkijaa.

Tulevaisuuskoulussa kuka tahansa voi oppia, miten tulevaisuus otetaan haltuun tässä ja nyt – ja miten siitä tehdään eilistä parempi.

Tulevaisuuskoulu on alusta lähtien tarjonnut myös koulutusta opettajille ja kasvattajille sekä muille opetus- ja kasvatusalan ammattilaisille ja tuottanut erilaisia tulevaisuuskasvatuksen oppimateriaaleja näiden käyttöön. Esimerkiksi vuonna 2019 Tulevaisuuskoulu toteutti yhdessä Talous ja Nuoret TAT:n kanssa Tulevaisuus ja työn murros opetuksessa -täydennyskoulutuksen, johon osallistui lähes 100 lukio-opettajaa eri puolilta Suomea. Tänä vuonna Tulevaisuuskoulu on laajentanut tarjontaansa myös opinto-ohjaajille ja rehtoreille, joille kummallekin on käynnissä omat koulutushankkeensa. Tulevaisuus ei tule, se tehdään. Tulevaisuuskoulussa kuka tahansa voi oppia, miten tulevaisuus otetaan haltuun tässä ja nyt – ja miten siitä tehdään eilistä parempi.

Otto Tähkäpää

Kirjoittaja on Tulevaisuuskoulun perustaja ja toiminnanjohtaja.

VINKKEJÄ LUKIOIDEN TYÖELÄMÄ- JA YRITTÄJYYSYHTEISTYÖN VAHVISTAMISEEN

Mahdollisuuksia lukion työelämäyhteistyön toteuttamiseen on paljon. Viimeisten vuosikymmenten aikana on tehty paljon erilaisia hankkeita ja pilotteja ympäri maan, joista on kertynyt hyviä kokemuksia.

Sama malli ei sovi joka lukioon. Suunnittelussa on huomioitava lukioiden erilainen opintotarjonta ja painotukset sekä alueelliset vahvuudet, kuten paikalliset yritykset ja muut yhteistyökumppanit.

Me Lukiolaisten Liitossa toivomme, että työelämä- ja yrittäjyisyhteistyötä olisi lukioissa yhä enemmän. On rikkaus, mitä enemmän mahdollisuuksia lukiolaisille pystytään tarjoamaan. Koska vaihtoehtoja on paljon, haluaisimme, että lukiot kokeilisivat rohkeasti erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia työelämäyhteistyöhön.

Olemme koonneet seuraavaksi muutamia käytössä olleita malleja, joista lukiolaiset ovat pitäneet. Löytyisikö näistä sopiva teidän lukioonne?

OPISKELIJALÄHTÖINEN TET-JAKSO JOKAISEEN LUKIOON

Työelämään tutustuminen on perusopetuksesta tuttu konsepti, jota lukiolaiset vahvasti toivovat myös lukioon.

- TET-jaksojen pituudet vaihtelevat tällä hetkellä yhdestä päivästä kahteen viikkoon. Myös lukiolaisilla on erilaisia näkemyksiä jakson pituudesta, mutta yleisimpiä toiveita ovat yhden tai kahden viikon TET-jaksot, koska yhdessä päivässä ei pääse vielä oppimaan kovin paljon.
- TET-jakso pitäisi sovittaa lukion aikatauluihin niin, että sille osallistuminen ei vie opiskelijalta mahdollisuutta osallistua opetukseen. Esimerkiksi koeviikon jälkeistä ajankohtaa on pidetty hyvänä, kun taas juuri ennen koeviikkoa TET-jakso saattaa häiritä kokeisiin valmistautumista.
- Vapaaehtoisuuden pohjalta TET-jaksoja voisi olla tarjolla myös useampi, jolloin avautuisi mahdollisuus tutustua lukion aikana useampaan työpaikkaan. Tämä olisi tärkeää etenkin niille, jotka haluaisivat tutustua useampaan eri alaan.
- Tärkeää on, että TET-paikka tukisi lukiolaisen jatko-opintosuunnitelmia. Lukiolaisen tulee saada valita paikka itsenäisesti, ja opinto-ohjaajalta tulee saada tarvittaessa apua hakemiseen.
- Lukioiden kannattaa huomioida läheisten lukioiden TET-jaksojen ajankohdat, jotta välttyään tilanteelta, jossa kaikki alueen TET-paikat ovat täynnä, kun TET-jaksot järjestetään kaikissa läheisissä lukioissa samanaikaisesti.

TYÖELÄMÄ- JA YRITTÄJYYS AAMUKAHVIT

Ilmainen kahvi on monesti paras houkutin. Lukion järjestämällä aamukahveilla voidaan tehdä eri toimialoja tutuksi. Aiheena voi olla myös yrittäjyys, jolloin paikalle voidaan pyytää nuoria yrittäjiä kertomaan lukiolaisille yrittäjyyden askeleista. Monissa lukioissa on panostettu paljon siihen, että paikalliset yritykset ja lukiolaiset kohtaisivat, jotta lukiolaiset voisivat sitä kautta löytää myös kesätyöpaikan – ja ehkä tulevaisuudessa varsinaisenkin työpaikan.

RO-VARTIT TYÖELÄMÄKÄYTTÖÖN

Ensimmäisen lukiovuoden jälkeen ryhmänohjaustuokioissa tai -varteissa käytävät asiat monesti vähenevät. Siksi RO-hetkiin voisi lisätä esimerkiksi yrittäjyystarinoita tai miniesittelyjä eri toimialoista.

PELILLISTÄMINEN KÄYTTÖÖN

Pelillistäminen on tervetullutta lukion opetukseen!

Erilaisista pakohuonepeleistä on tullut todella suosittuja, ja niillä voidaan edistää tiimitaitoja ja yhteisöllisyyttä. Työelämän pakohuonepelissä voidaan ratkaista työelämään liittyviä tehtäviä, joiden avulla pääsee etenemään seuraavaan vaiheeseen. Työelämä- tai yrittäjyysteemaisen pakohuonepelin voi rakentaa yhdessä opiskelijoiden kanssa, jolloin se voitaisiin jättää seuraavan vuoden opiskelijoille ratkaistavaksi ja brändätä oman lukion omaksi pakohuonepeliksi, joka tulee jokaiselle lukiolaiselle vastaan tietyssä vaiheessa opintoja.

OPE-TET

TET kannattaa laajentaa myös opettajien ja opinto-ohjaajien käyttöön. Tulevaisuuden lukiossa työelämäyhteistyöllä on yhä laajempi rooli, ja se koskettaa kaikkia opetushenkilöstössä. Ope-TET tarjoaa mahdollisuuden tutustua lyhyesti esimerkiksi paikallisiin yrityksiin ja sellaisiin kohteisiin, joita opettajat voivat suositella eteenpäin lukiolaisille.

OPPIAINEIDEN YHTEISTYÖSTÄ VOIMAA

Uudet opetussuunnitelmat ja siirtyminen opintopisteisiin mahdollistavat yhä helpommin eri oppiaineiden sisältöjen yhdistämisen. Samoin työelämäyhteistyötä voi yhdistää opintokokonaisuuksiin kätevästi.

Matematiikan ja englannin opintojaksolla voidaan mennä tutustumaan pelialan yritykseen, äidinkielen ja yhteiskuntaopin opintojaksolla viestintätoimistoon tai kemian ja biologian opintojaksolla pienpanimoon. Suunnitteluun kannattaa osallistua myös lukiolaiset!

Seuraavat vinkit ovat yhteistyökumppaniltamme YES-verkostolta. Lisää lukiokoulutuksen työelämä- ja yrittäjyysmalleja löydät YES-verkoston julkaisusta "Uuden osaamisen lukio"
<https://yesverkosto.fi/materiaalit/uuden-osaamisen-lukio-kasikirja> sekä osoitteesta
<https://tralla.fi/projektit/yes-lukiot-tyoelamaan-hanke/>

KURSSI YHTEISTYÖSSÄ HANKENIN KANSSA

Lukiolaisille tarjottiin Sociala medier - Synlighet, analys och effekt -kurssi, jossa käsiteltiin sosiaalista mediaa. Kurssin järjesti Hanken Svenska Handelshögskolan, ja lukiolaiset opiskelivat kurssilla yhdessä korkeakouluopiskelijoiden kanssa. Lukiolainen sai kurssista viiden opintopisteen suorituksen. Kurssiin sisältyi vierailu Niken pääkonttorilla Amsterdamissa.

“Kurssin jälkeen opiskelijoiden kiinnostus opiskeluun kauppakorkeakoulussa kasvoi. Opiskelijat saivat huomattavasti selkeämmän kuvan siitä, miten yliopisto-opinnot on järjestetty ja mitä yliopistossa opiskelu vaatii. Lisäksi monet kurssille osallistuneista kiinnostuivat ottamaan lisää lukiokursseja yrittäjyyteen ja liiketalouteen liittyen.”

Joakim Bonns, rehtori, Korsholms gymnasium

YES BUSINESS TOUR

YES Business Tour on opetushenkilöstölle suunnattu tutustumisretki alueen yrityksiin. Kiertoajeluun valitaan erilaisia yrityksiä. Ajelun aikana opetushenkilöstö tutustuu alueen elinkeinoelämään, luo kontakteja yrittäjiin ja yrityksiin sekä saa ideoita yhteistyölle. Vierailujen kesto yrityksiin vaihtelee, ja osaan yrityksistä voidaan myös tutustua bussista käsin.

Raision lukio ja YES Varsinais-Suomi

YES LUKIOTREFFIT

Lukiotapahtuma, jossa on inspiroiva puhuja. Tapahtuman tavoitteena on innostaa nuoria yrittäjyyteen tarjoamalla esikuvia. Yhteistyötahoina tapahtumassa voi olla paikalliset yrittäjät, yrittäjäjärjestö ja kunta. Tapahtumia toteutetaan säännöllisesti esimerkiksi kerran vuodessa tai kuukaudessa. Kesto voi vaihdella 15 minuutista yhteen koulupäivään.

“Vuoden 2017 pääpuhujana oli entinen freestyle-laskija Pekka Hyysalo, joka inspiroi opiskelijoita tarinallaan. Vuonna 2018 tapahtumassa esiintyi innostava mediapersoona Arman Alizad, jonka yrittäjyystarina vei kuulijat mennessään. Niin Hyysalo kuin Alizad antoivat nuorille motivaatiota ja rohkeutta etsiä omaa juttuaan.”

Susanna Kajander, Pieksämäen lukio

SUOMI DESIGN – IDEASTA TUOTTEEKSI

Kurssi, jossa tutustuttiin suomalaisiin suunnittelijoihin sekä eettiseen tuotantoon. Kurssin alussa inspiraationa toimi asiantuntijan luento. Lisäksi käytiin vierailulla tutustumassa designin historiaan. Opiskelijat suunnittelivat viikon aikana oman tuotteen ja toteuttivat sen muotoilijan vetämässä työpajassa.

Ristiinan lukio ja Mikkelin lukio

JAKSO VIIKOSSA

Opintojaksolla opiskellaan viikon ajan vain yhtä kurssia. Tällainen opintojakso mahdollistaa joustavat opetusmenetelmät sekä erilaisten vierailujen järjestämisen. Jaksolla tarjottavat kurssit on suunniteltu useiden eri oppiaineiden opettajien yhteistyönä työelämälähtöisesti.

Kiimingin lukio

Seuraavat ideat löydät Trallasta. Tralla.fi on maksuton työkalupakki, joka on suunnattu opettajille, opinto-ohjaajille ja koulutuksen järjestäjille. Tralla tarjoaa laajan valikoiman materiaaleja, menetelmiä ja työkaluja työelämä- ja yrittäjyystaitojen kehittämiseen helposti yhdestä paikasta. Sinne voit tallentaa myös oman lukionne mallin.

VIDEO-CV

- **Mistä on kyse?** Video-CV on nykyaikainen tapa tuoda esiin omaa persoonaa ja erottautua työhaussa. Video-CV -työskentely kehittää opiskelijan työnhakutaitoja ja vahvistaa omien vahvuuksien tunnistamista ja esiin tuomista.
- **Tavoitteet:** Opiskelija erottautuu työhaussa positiivisesti, jolloin hänen työelämäänsä siirtyminen helpottuu. Tämä auttaa myös löytämään oman alan, kun opiskelija joutuu tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja sanoittamaan niitä. Video-CV:n tekeminen lisää myös rohkeutta esiintymiseen.
- **Toteutus:** Kolme oppituntia (3 x 75 min) ja itsenäistä työskentelyä. Riihimäen lukiossa Video-CV- työskentelyä on toteutettu ykkösten toimintapajana osana yrittäjän viikkoa.

Mallia on kehitetty Kolmas tulevaisuus -hankkeessa.

Lisätietoja: <https://tralla.fi/tuotekortit/video-cv-kolmas-tulevaisuus/>

TYÖELÄMÄPASSI

- **Mistä on kyse?** Etu-Töölön lukiossa pilotoitiin työelämäpassia, jossa opiskelija sai pisteitä eri työelämään liittyvistä tehtävistä. Mallin tarkoituksena on kerätä selkeästi nähtäväksi paketiaksi opiskelijoiden työelämässä hankkimia tietoja ja taitoja.
- **Työelämäpassi** on kokonaisuudessaan sähköinen ja toimii pääsääntöisesti yhden opettajan ylläpitämänä. Aloittaa voi heti lukion alettua ja passia saa kerryttää 3. lukiovuoden 2. jaksoon asti.
- **Suorittaminen:** Kun opiskelijalla on kasassa tarvittava määrä pisteitä, hän saa passista kurssin. Suorituksia voivat olla esimerkiksi raportit kesätöistä, eri alojen ammattilaisten haastattelut, LinkedIn-profiilin laatiminen tai työnhakuvideon kuvaaminen.
- **Valmistelut:** Infotilaisuuden lisäksi mallia on esitelty muutamassa työpajassa ja ryhmänohjauksen yhteydessä. Esittely on tapahtunut mallin kehittäjien toimesta, ja tietoa on jaettu valmiiden RO-tiedotteiden **kautta**.

Mallia on kehitetty Tunne Työ - suunnittele ura -hankkeessa.

Lisätietoja: <https://tralla.fi/tuotekortit/tyoelamapassi/>

YRITTÄJÄN VIIKKO

- **Mistä on kyse?** Yrittäjän viikon sisällöt mahdollistavat yrittäjien ja mahdollisten tulevien työntekijöiden kohtaamiset. Yrittäjän viikko on teemaviikko, jonka aikana eri vuosikurssin opiskelijoille järjestetään omaa ohjelmaa.
- **Tavoitteet:** Opiskelija laajentaa käsitystään työelämästä ja erityisesti yrittäjyyden mahdollisuuksista tulevaisuuden työnä. Aktiviteetit edistävät opiskelijoiden työelämätaitoja ja yrittäjämäistä asennetta sekä kehittävät opiskelijoiden valmiutta tunnistaa ja sanoittaa vahvuuksiaan. Samalla lukio verkostoituu paikallisesti ja löytää yhteistyökumppaneita.
- **Toteutus:** Teemaviikko järjestetään koululla ja mahdollisuuksien mukaan tehdään vierailuja yrityksiin. Tapahtumaviikko voidaan järjestää syyskuussa lähellä Yrittäjän päivää (5.9.). Työelämäasioista kiinnostuneet opettajat muodostavat ryhmän, joka järjestää tapahtuman. Vastuun voi myös jakaa niin, että vuosikursseittain ohjelmaan osallistuvat opettajat muodostavat ryhmiä, jotka hoitavat yhden teemaviikon päivän.

Mallia on kehitetty Kolmas tulevaisuus -hankkeessa.

Lisätietoja: <https://tralla.fi/tuotekortit/yrittajanviikko-kolmas-tulevaisuus/>

YRITYSMUOTOJEN

VERTAILU -VIDEOSARJA

- **Mistä on kyse?** Eri yritysmuodot -videosarjalla tubettaja Juuso Pekkarinen selvittää, mitä eri yritysmuotoja on olemassa ja miten ne eroavat toisistaan. Videosarjalla tutustutaan 4H-yrittäjyyteen, NY-yritystoimintaan, osuuskunta-toimintaan, kevytyrittäjyyteen, toiminimeen ja osakeyhtiöön.
- **Tavoitteet:** Videoilta yrittäjyydestä haaveilevat saavat nopeasti tietoa eri yritysmuodoista. Juuson matkassa pääsee vierailemaan eri toimijoiden luona ja kuulemaan yritysmuotojen eroista. Samalla voi huomata, että yrittäjyysaaveiden kanssa ei tarvitse olla yksin vaan apuja on saatavilla.

Videosarja toteutettiin Leader Viisarin Tulevaisuuden tekijät -hankkeessa.

Lisätietoja: <https://tralla.fi/tuotekortit/yritysmuotojen-vertailu-videosarja/>

TIIMIKURSSIPARI-PILOTTI

- **Mistä on kyse?** Lappeenrannan Lyseon lukion 1. vuosikurssin opetukseen on sisällytetty tiimikurssi -toimintaa. Kaikilla lukion 1. vuosikurssin opiskelijoilla on toisessa jaksossa opiskelua tiimeissä. Kurssiyhdistelmiä ovat olleet esimerkiksi ÄI2 ja TE1 sekä MU1 ja FY1.
- **Tavoitteet:** Tavoitteena on saada työkaluja lukion 1. vuoden opiskelijoiden ryhmäyttämiseen sekä kokeilla yhteisopettajuutta ja tiimioppimista. Lisäksi haluttiin kokeilla, mitkä kurssit voisivat toimia yhdessä tulevan opetussuunnitelman moduuleissa.
- **Toteutus:** Mallin toteuttamisessa piti ottaa huomioon esimerkiksi kiinnostuneiden opettajien rekrytointi, yhteissuunnitteluun tarvittava aika sekä rakenteiden mietintä niin, että samat opiskelijat ovat molemmilla kursseilla. Juurruttaminen vaatii työyhteisön tukea ja riittävästi kiinnostuneita opettajia. Lisäksi tarvitaan paljon yhteistyötä esimerkiksi sopivien kurssiyhdistelmien miettimiseen.

Mallia on kehitetty Tunne Työ - suunnittele ura -hankkeessa.

Lisätietoja: <https://tralla.fi/tuotekortit/tiimikurssipari-pilotti/>

YRITYS HYVÄ

- **Mistä on kyse?** Yritys Hyvä on kilpailu, jonka tavoitteena on innostaa yrittämään ja pohtimaan, mitä yrittäminen ja yritteliäisyys merkitsevät.
- **Tavoitteet:** Yritys Hyvä -kilpailun ydin on yrittäjyyden käsittely nuorelle mielekkäällä tavalla. Kilpailun sisällöt ja tehtävät sopivat eri oppiaineisiin.
- **Toteutus:** Kilpailutehtäviin voi keskittyä tunnin, pari tai vaikkapa koko lukukauden. Osallistumistapoja on lukuisia: musavideon tekoa, ainekirjoitusta, yrittäjyysprojektin tai vaikuttamistyön toteuttamista, pitchausta, vlogaamista tai sarjakuvan piirtämistä sekä paljon muuta. Tehtävistä löytyy erilaisille osaajille mielekästä tekemistä yksin tai yhdessä ryhmän kanssa.
- **Milloin:** Kilpailuaika vuosittain 5.9.–1.3. Kaikki kilpailuun lähetettyjen töiden tekijät ohjaajineen palkitaan tuotepalkinnolla. Voittajatyöt palkitaan rahapalkinnoin 100–1000 €. Rahastipendejä jaetaan yli 10 000 € arvosta.

Kilpailun järjestää Kehittämiskeskus Opinkirjo.

Lisätietoja: <https://yrityshyva.fi/>

CIRCULA

- **Mistä on kyse?** Circula on peli, jossa korostuu yhdessä tekeminen, ideointi ja oppiminen. Circula-pelin lähtökohtia ovat pelaajien omat voimavarat – taidot ja persoonallisuus – sekä ylijäämäresurssit, jotka voivat olla materiaaleja, tavaraa tai tiloja.
- **Tavoitteet:** Kiertotalous luo uusia, innostavia mahdollisuuksia kestävään tulevaisuuteen. Kiertotalous voi tarjota lähivuosina ja -vuosikymmeninä runsaasti uusia työpaikkoja. Siksi on tärkeää, että yrittäjät ja yritystoimintaa harkitsevat ymmärtävät kiertotalouden mahdollisuudet. Toisaalta kuluttajat luovat kysynnän kiertotalouden palveluille ja tuotteille.
- **Toteutus:** Pelissä muodostetaan yritystiimit, joiden tavoitteena on kehittää omien voimavarojensa ja saatavilla olevien resurssien pohjalta kannattavaa liiketoimintaa. Yrityksen tulisi käyttää luonnonvaroja kekseliäästi ja kestävästi ja samalla auttaa ratkaisemaan sosiaalisia ja/tai ympäristöongelmia. Jokainen tiimi kehittää omaa yritystään, mutta pelin yllätykset ohjaavat tiimit tekemään myös yhteistyötä muiden yritysten kanssa.
- **Miten alkuun:** Peli on saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi sekä selkokielisenä versiona. Opettajat voivat ottaa sen käyttöön helposti tulostamalla materiaalit ilmaiseksi verkosta osoitteessa circula.fi

Circula on tuotettu Suomen itsenäisyyden rahasto Sitran rahoituksella ja julkaistu maksuttomasti opetuskäyttöön. Circula-pelin on kehittänyt Suomen ympäristöopisto SYKLI yhteistyössä Nuori Yrittäjyys ry:n, Savon koulutuskuntayhtymä Sakkyn ja Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian kanssa.

Lisätietoja: <https://circula.fi/>

Etsitkö ideoita lukiolaisten yrittäjyysosaamisen kehittämiseen?

Yrittäjyystaitojen työkalupakki Tralla.fi on maksuton palvelu opettajille, opinto-ohjaajille ja kaikille yrittäjyyskasvatuksen parissa työskenteleville. Palvelu tarjoaa laajan valikoiman oppimateriaaleja, menetelmiä ja malleja lukiolaisten yrittäjyysosaamisen kehittämiseen.

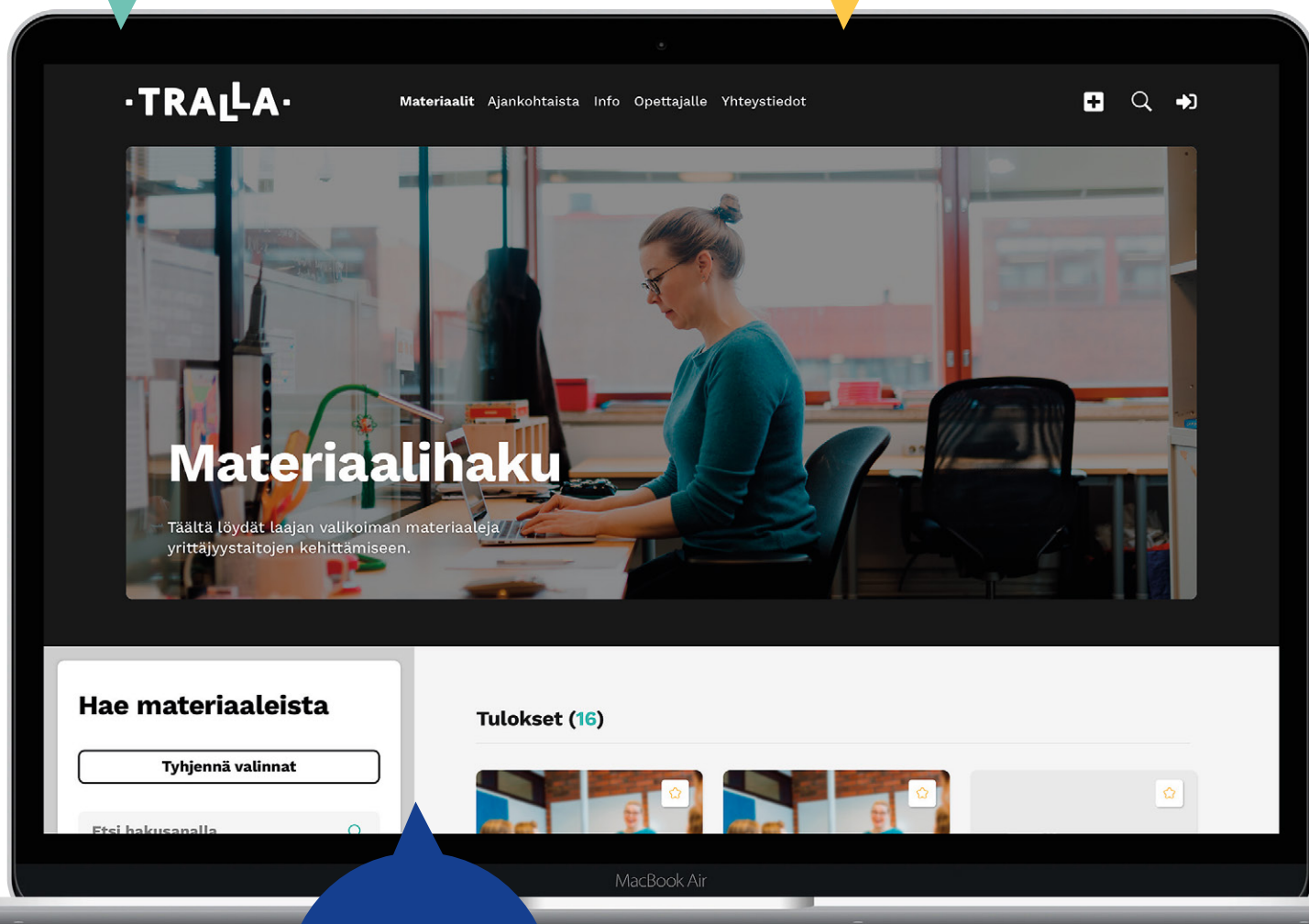
Tralla.fi-palvelu

- Oppimateriaaleja ja malleja lukiolaisten yrittäjämäisen asenteen ja yrittäjämäisten valmiuksien kehittämiseen helposti yhdestä paikasta
- Hakukone, jonka avulla materiaaleja ja palveluita voi hakea esim. oppiaineen tai sisällön perusteella
- Ajankohtaista tietoa mm. yrittäjyyskasvatuksesta ja lukioiden kehittämistoiminnasta
- Kaikilla mahdollisuus jakaa helposti hyviä käytäntöjä muille lukioille ja kerätä omia suosikkeja talteen
- Tilaisuus oppia ja vahvistaa lukion yrittäjämäistä toimintakulttuuria sekä omaa, että opiskelijoiden yrittäjyysosaamista
- Kieliversiot ruotsi ja englanti

Yrittäjyystaidot kuuluvat kaikille.

Eri oppiaineisiin mm.
valmiita tehtäviä,
videoita ja pelejä,
jotka soveltuvat myös
etäopetukseen.

Runsaasti
eri lukioden
esimerkkejä
yritys- ja korkea-
kouluyhteistyöstä.

**Tutustu!
Tralla.fi**

·TRALLA·

DUUNIKOUTSI VALMENTAA NUORTA TYÖELÄMÄÄN

Talous ja nuoret TATin Duunikoutsin mobiilisovellus sisältää kaiken, mitä nuoren tarvitsee tietää työelämästä ja toimii tukena nuoren ohjaamisessa kohti vahvempaa itsetuntemusta ja parempaa työelämäntietoutta. Sovelluksen avulla nuori oppii omien vahvuuksien ja taitojen tunnistamista ja osaamisen sanoittamista, saa tukea työnhakuun aina hakemuksen ja CV:n kirjoittamisesta työhaastatteluihin valmistautumiseen.

Lisäksi nuori saa tietoa työelämän pelisäännöistä ja pääsee tutustumaan inspiroiviin uratarinoihin.

Valmiit harjoitukset sovelluksen hyödyntämiseen ohjaamisen tukena löytyvät

Kun koulu loppuu -sivustolta ja TATin aineistopankista.

Maksuton Duunikoutsin sovellus on 13-25-vuotiaille suunnattu työelämävalmentaja. Nuori voi tehdä sovelluksen haasteita tavoitteensa mukaisesti kolmesta eri osiosta sen mukaan onko hakemassa TET-jaksolle, Ekaa työpaikkaa vai Uralle kesätöistä. Lisäksi sovellus sisältää motivoivia vinkkejä ja videoita työelämää varten. Sovelluksen avulla nuori pääsee harjoittelemaan työelämässä tarvittavia taitoja, kuten esimerkiksi sosiaalisia taitoja, yhteistyötaitoja, päätöksentekokykyä, palveluorientoituneisuutta, joustavuutta, luovuutta, ongelmanratkaisukykyä ja ennen kaikkea työnhakua.

SOVELLUS LUO NUORELLE OSAAMISPOHJAISEN CV:N

Osaamispohjainen CV on vaihtoehto perinteiselle CV:lle ja sen käyttö työnhakumarkkinoilla on yleistymässä. Osaamispohjainen CV on erinomainen vaihtoehto, jos esimerkiksi työkokemusta on vasta vähän tai toisaalta jos sitä on ehtinyt

kertyä laajastikin. Sovelluksen Ekaa työpaikka tai Uralle kesätöistä -osioista nuori saa ladattua itselleen myös osaamispohjaisen CV:n, joka on esitätetty Duunikoutsin tehtävien pohjalta. Kun nuori suorittaa määritellyt sovelluksen haasteet, hän voi lähettää itselleen sähköpostiin henkilökohtaisen CV-pohjan, johon on tallennettu tietoja nuoren osaamisesta Duunikoutsissa suoritettujen tehtävien perusteella. Sähköposti sisältää valmiiksi täytetyn CV-pohjan, CV-mallin sekä ohjeet osaamispohjaisen CV:n viimeistelyyn.

TEKOÄLY OHJAA JA AUTTAA NUORTA – TOIMII MYÖS OHJAUKSEN TUKENA

Sovelluksen Robokoutsin eli ”työelämävalmentaja” ohjaa nuorelle tekoälyn avulla opeteltavia aiheita ja tekee oppimisen näkyväksi muodostamalla kokoavan aihekartan. Sovelluksen etusivulla heiluttelevaa Robokoutsin hahmoa klikkaamalla aukeaa chat-ikkuna, jossa Robokoutsin kertoo sovelluksesta

ja suosittelee nuorelle haasteita ja vinkkejä. Kun tarjotut tehtävät on suoritettu, nuori arvioi niiden kiinnostavuuden emojiilla. Nuoren antaman palautteen perusteella sovellus osaa tarjota nuorelle ajankohtaista ja nuoren omien kiinnostuksen kohteiden mukaisia sisältöjä.

Kun nuori käyttää sovellusta Robokoutsin ohjaamana, muodostuu nuorelle oma aihekartta. Värikoodatun aihekartan avulla voi tarkastella, mitä sisältöjä nuori on jo suorittanut ja kuinka kiinnostavana nuori on kunkin aiheen kokenut (vihreä= kokee aiheen kiinnostavana ja ajankohtaisena, punainen= ei kokenut aihetta kiinnostavana). Aihekarttaa voi hyödyntää esimerkiksi oppilaan yksilöohjauksessa ja keskusteluissa nuoren kanssa esimerkiksi seuraavista asioista:

- Miksi kyseiset aiheet kiinnostavat tällä hetkellä? • Mitä olet oppinut?
- Mitä ajatuksia teemat ja harjoitukset ovat herättäneet? • Miksi jokin osio ei kiinnosta?

VALMIIT HARJOITUKSET OPOTUNNEILLE

Oppilaanohjaaja voi hyödyntää TATin suunnittelemaa valmiita harjoituskokonaisuuksia niin peruskoulussa kuin toisella asteella sekä muissa ohjausympäristöissä. Harjoitukset käsittelevät sovelluksen teemoja kattavasti aina itsetuntemuksesta TET-jaksolle valmistautumiseen ja TET-kokemusten purkuun sekä työnhakuun ja työelämän pelisääntöihin liittyen.

Harjoitukset löytyvät sivustolta
<https://www.kunkoululoppuu.fi/duunikouts>

tai TATin opettajan aineistopankista:
<https://www.tat.fi/opettaja/>

SOVELLUKSESTA

Duunikouts-sovelluksen on kehittänyt Talous ja nuoret TAT yhdessä EK:n, SAK:n, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Oikotien kanssa. Sovelluksen ensimmäinen versio julkaistiin toukokuussa 2019. Duunikouts palkittiin keväällä 2020 vuoden parhaana digitaalisena oppimiskäytännönä eOppimis-keskuksen järjestämässä eEemeli-kilpailussa.

**Lataa maksuton Duunikouts-sovellus
 Google Play-kaupasta tai App Storesta.**

DUUNIKOUTSI OHJAA JA AUTTAA NUORTA:

- TET-jaksolle ja ensimmäisten työpaikkojen hakemisessa • Työelämätaitojen kartuttamisessa • Työhakemuksen tekemisessä • Omien vahvuksien tunnistamisessa • Tuoreen työelämätiedon saamisessa
- Itsetuntemuksen kehittämisessä • Urasuunnittelussa • Oman polun löytämisessä

OPOPASSI – DIGITAALINEN TYÖKALU LUKION OPINTO-OHJAUKSEEN

Opopassi on digitaalinen tulevaisuuden suunnittelun työkalu lukion opinto-ohjaukseen, ja sen avulla opiskelija voi suorittaa lukion opetussuunnitelmaan perustuvan valtakunnallisen OP2-kurssin. Opopassin tavoitteena on tukea lukion opiskelijan tulevaisuuden suunnittelun prosessia ja yksilöllisen jatko-opintopolun löytymistä. Opopassin avulla OP2-kurssi voidaan toteuttaa opinto-ohjaustunteina, opiskelijan itsenäisinä suorituksina tai kokonaan verkkokurssina.

Opopassi toimii nettiselaimessa, eikä sen käyttö vaadi kirjautumista. Opopassi on maksutta kaikkien Suomen opinto-ohjaajien ja opiskelijoiden käytössä. Opopassia tehdessä on kiinnitetty erityistä huomiota sen visuaalisuuteen ja sekä navigoinnin helppouteen ja käyttäjäystävällisyyteen. Opopassi on haluttu tehdä innostavaksi ja helppokäyttöiseksi oppimisympäristöksi.

OPOPASSIN KOKOAMINEN

Opopassi perustuu pisteiden keräämiseen. Opopassi on valmis, kun opiskelija on kerännyt kasaan 20 pistettä. Pisteitä voi kerätä niin Opopassin valmiista pistetehtävistä, kuin koulun ulkopuolisesta toiminnasta ja tapahtumista. Muita pisteitä voi saada esimerkiksi osallistumalla erilaisiin virtuaalisiin tai muulla tavalla toteutettuihin oppilaitosvierailuihin, uravarjotuksiin tai vaikkapa ajankohtaisiin webinaareihin. Opopassin tekeminen motivoivaa ja innostavaa, kun opiskelija kerää Opopassiinsa opopisteitä itse valitsemistaan tehtävistä.

Opopassissa ensimmäiset viisi pistettä kerätään kaikille yhteisestä osiosta. Tämän osion aiheet perustuvat suoraan OP2-kurssin opetussuunnitelmaan.

Opopassin kaikille yhteiset tehtävät liittyvät eri teemoihin, kuten itsetuntemus, jatko-opinnot, työelämä ja yrittäjyys. Nämä kaikille yhteiset osiot ovat perusta oman jatko-opintopolun rakentumiselle. Nämä osiot on helppo toteuttaa esimerkiksi opo-tunteina lukiossa tai opiskelijan itsenäisinä suorituksina. Yhteisten osioiden jälkeen opiskelija valitsee oman jatko-opintopolun, jolla haluaa edetä. Jatko-opintopolkuja on yhteensä 12. Jatko-opintopolulta opiskelija kerää loput 15 pistettä. Opiskelija voi suunnata oman Opopassin etenemällä jollekin seuraavista poluista:

OPOPASSI.FI

OPOPASSI

on uudenlainen tulevaisuuden
ja jatko-opintojen suunnittelun
työkalu, jonka avulla voi
suorittaa lukion OP2-kurssin.

TAT

- Taide-polku • Kauppa-polku • Tekniikka-polku
- Sportti-polku • Yhteiskunta-polku • Luma-polku
- Ympäristö-polku • Ravinto-polku • Kauppa-polku
- Humanisti-polku • Sote-polku • Maailma-polku • Turva-polku

Opiskelija voi esimerkiksi suunnata oman kiinnostuksensa liittyen ulkomailla opiskeluun ja valita Maailma-polun. Jokaisen polun pistetehtävät on suunniteltu siten, että ne tukevat oman jatko-opintosuunnitelman kehittymistä juuri kyseisellä alalla. Polun viimeisessä vaiheessa jokainen opiskelija tekee itselleen jatko-opintosuunnitelman. Ideana on, että jokainen pistetehtävä vie kohti oman henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelman kehittymistä. Opopassin polut takaavat sen, että OP2-kursi on jokaisella opiskelijalla hyvin henkilökohtainen ja omannäköinen. Opiskelijan Opopassia ja siitä syntyntä jatko-opintosuunnitelmaa voidaan hyvin käyttää lukion opinto-ohjauksessa henkilökohtaisen jatko-opinto-ohjauksen tukena tai lähtökohtana.

OPISKELIJA KOKOAA OMAN OPOPASSINSA VALITSEMALLEEN ALUSTALLE

Opiskelija kokoaa oman Opopassinsa valitsemalleen alustalle. Alusta voidaan valita yhdessä opinto-ohjauksen kurssilla tai valinta voi jäädä opiskelijan päätettäväksi. Opopassin voi koota esimerkiksi blogialustalle, erilliselle asiakirjalle, nettisivupohjalle tai vaikkapa slides-esitykseen. Opiskelija voi tehdä omasta Opopassista täysin omanlaisensa. Vain mielikuvitus on rajana. Opiskelija palauttaa oman Opopassinsa omalle opinto-ohjalleen, joka antaa OP2-kurssin suorituksen. Joskus Opopassia voidaan käyttää lukiossa myös vain soveltuvien osien, eikä sen avulla välttämättä suoriteta kokonaista kurssia. Opopassin avulla OP2-kurssi on mahdollista suorittaa myös täysin itsenäisesti tai verkkokurssina, mutta tällöin kurssisuorituksesta ja arvioinnista on sovittava etukäteen oman oponsa kanssa.

Alunperin Opopassi kehitettiin pelkästään omaan opetuskäyttöön, mutta hyvin nopeasti materiaalin halusivat käyttöönsä myös muut opinto-ohjaajat. Opopassin suosio sai Alatalon ja Järvisen innostumaan kehittämään materiaalia sopivaksi laajemmin koko Suomen OP2-kurssin käyttöön. Opopassista onkin haluttu luoda käyttötarkoitukseltaan monipuolinen ja moneen taipuva kokonaisuus. Sekä opiskelija että opinto-ohjaaja pääsevät itse vaikuttamaan siihen, miten Opopassia käyttävät. Opiskelijan yksilöllisyys korostuu, kun jokainen opiskelija valitsee itseään kiinnostavan henkilökohtaisen jatko-opintopolun ja syvenyy omien kiinnostuksen kohteidensa pariin valitsemiin tehtäviin. Jokaisen nuoren lukion jälkeiset suunnitelmat ovat erilaiset, joten myös Opopassista voi rakentaa omannäköisen kokonaisuuden.

Opopassi julkaistiin elokuussa 2018 ja sivuilla on vierailut kahdessa vuodessa noin miljoona kävijää. Se on saavuttanut jo 70 000 käyttäjän määrän. Opinto-ohjaajat ovat ottaneet työkalun innolla vastaan, ja nuoret ovat olleet innostuneita

OPOPASSIN TARINA

Opopassi on saanut alkunsa kahden lukion opinto-ohjaajan, Anniina Järvisen ja Satu Alatalon, halusta kehittää uudenlaista, digitaalista materiaalia opinto-ohjauksen käyttöön. Pääkaupunkiseudulla työskentelevät Järvisen ja Alatalo ovat toimineet opinto-ohjaajina jo kymmenen vuoden ajan.

uudenlaisesta oppimisympäristöstä ja tulevaisuuden suunnittelun työkalusta.

Talous ja nuoret TAT tekee sisällöllistä yhteistyötä Opopassin kanssa ja tarjoaa Opopassiin TATin Bisneskurseilta tuttuja materiaaleja sekä asiantuntemusta kaupallisen osaamisen, tulevaisuuden työelämätaitojen ja kiertotalouden osalta. Opopassin tavoitteena on jatkaa hyvin alkanutta matkaa myös kauas tulevaisuuteen. Opopassi tekee yhteistyötä eri toimijoiden ja korkeakoulujen kanssa. Yhteistyötahot valitaan sillä kriteerillä, että ne toimivat joka tapauksessa nuorten parissa, esimerkiksi jatko-opintoihin tai työelämään liittyvällä kentällä. Opopassin sisältöä kehitetään jatkuvasti vastamaan tulevaisuuden tarpeita ja uuden lukiodien opetussuunnitelman sisältöjä. Opopassia päivitetään aktiivisesti ja pyritään vastaamaan myös käyttäjiltä saatuihin palautteisiin ja kehittämisehdotuksiin.

MITEN OTAT OPOPASSIN KÄYTTÖÖN?

Opinto-ohjaajille järjestetään maksuttomia Opopassin käyttökoulutuksia joko webinaareina tai mahdollisuuksien mukaan. Opopassitiimi voi tulla kouluttamaan opoja myös paikkakunnalle. Pääset ilmoittautumaan koulutuksiin ja tutustumaan Opopassiin sen omilta nettisivuilta www.opopassi.fi

MITEN KÄYTÄMME RAHAA?

Tulot vaihtelevat elämän aikana ja voivat koostua useista eri lähteistä, kuten erilaisista etuuksista, tuista ja palkasta. Kaveripiiri, perhe, harrastukset ja työelämä vaikuttavat tapoihin käyttää rahaa. Ostopäätöksiimme vaikuttaa myös markkinointi, ja teemme päätöksiä nopeasti tunteisiin perustuen. Markkinoinnissa vedotaankin tunteisiimme eri tavoin ja meille luodaan jatkuvasti uusia tarpeita. Arvostamme myös nykyhetkeä enemmän kuin tulevaisuutta. Tämän vuoksi teemme mieluummin ostoksia osamaksulla ja luotolla verrattuna siihen, että säästäisimme rahat etukäteen.

Etenkin muuttuvissa elämäntilanteissa on hyvä pysähtyä pohtimaan, minkälaista elämää haluaa elää nyt ja tulevaisuudessa. Rahalla on keskeinen rooli omanlaisen elämän toteuttamisessa. Omat tulot ja menot kannattaakin ottaa seurantaan heti, kun alkaa ansaita omaa rahaa ja muuttaa ensimmäiseen omaan kotiin.

PENNO AUTTAA

Viisaita valintoja raha-asioissa ei ole aina helppo tehdä, mutta ennakointi kannattaa. Raha-asoiden hallitsemiseksi on kehitetty välineitä, joita on helppo käyttää. Hyvä väline on Takuusäätiön tarjoama maksuton **Penno.fi**-verkkosovellus. Se toimii hyvin myös puheeksioton välineenä. Penno.fi-verkkosivulta voi katsoa esittelyvideon.

Penno toimii puhelimella ja tietokoneella. Pennoon voi kirjata toistuvat tulot ja menot sekä päivittäisiä kuluja, jotka voi lajitella helposti erilaisiin kategorioihin. Jo parin kuukauden jälkeen oma rahankäyttö tulee näkyväksi. Pennon graafeista voi seurata menojen kehittymistä ja niiden jakautumista eri kategorioihin. Arjen pienet menot tulevat näkyviksi ja tällöin säästökohteita löytyy helposti. Penno auttaa myös säästövoitteen saavuttamisessa.

NÄIN KÄYTÄT PENNOA:

1. Siirry sivulle **Penno.fi**. Kirjaudu käyttäjäksi omalla sähköpostiosoitteellasi ja keksimälläsi salasanalla.
2. Vaihtoehtoisesti voit käyttää Penno-vihkoa. Sen voit tulostaa Pennon etusivulta.
3. Kirjaa Pennoon säännölliset tulot ja menot. Tämän jälkeen voit syöttää sinne menoja sitä mukaa kun niitä tulee.
4. Vaihda asetukset-sivulla itsellesi sopiva kuukausijakson alkupäivä (esim. palkkapäivä).
5. Penno näyttää sinulle käytettävissä olevan rahamäärän kuukautta ja päivää kohti.

VÄLTÄMÄTÖNTÄ, TARPEELLISTA VAI TURHAA?

Kun tietää mihin kuluttaa, voi menot eritellä välttämättömiin, tarpeellisiin ja turhiin. Välttämättömät asiat ovat niitä, joita ilman ei voi elää. Esimerkiksi ensimmäiseen omaan asuntoon muuttava nuori ei ehkä tule ajatelleeksi, mitkä kaikki asiat siirtyvät hänen vastuulleen. Kun budjetti on tiukka, välttämättömyyksien määrittely ja turhista asioista luopuminen korostuvat entisestään.

Monet tarpeellisen kategorian asioista voi jäädä välttämättömiin ja turhien asioiden välimaastoon. Tarpeelliset asiat ovat

niitä, jotka edesauttavat päivittäistä arkeamme mutta joiden puuttuminen ei sitä kaada. Jokaisella meillä on varmaankin myös turhia menoeriä. Turhista asioista luopuminen helpottuu, kun laskee niihin kuluvan rahan ja pohtii hetken sitä, mitä muuta tällä rahalla voisi saada.

Marttaliitto ja Takuusäätiö ovat julkaisseet Välttämätön, tarpeellinen, turha -pelin. Siinä voi lajitella menoja kolmeen eri kategoriaan. Pelissä ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia, mutta se toimii hyvin talousneuvonnassa ja keskustelun herättäjänä.

Pelin voi ottaa omaan käyttöön vapaasti Marttakoulusta: www.martat.fi/valttamaton-tarpeellinen-vai-turha/

SÄÄSTÄMÄLLÄ LOMPAKKOA MYÖS LUONTOA SÄÄSTYY

Kun haluaa säästää sekä lompakkoa että luontoa, kannattaa tutustua Kuluttajatutkimuskeskuksen kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetteihin. Ne löytyvät Takuusäätiön nettisivuilta (takuusaatio.fi/hallitserahojasi). Viitebudjettien avulla voi tarkastella ja peilata omaa kulutusta kohtuullisen minimikuluttamisen tasoon. Viitebudjetit soveltuvat hyvin välineeksi talousneuvontaan, talouskasvatukseen ja erilaisiin koulutuksiin.

Kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjetteihin on tehty myös hiilijalanjälkilaskelmat. Esimerkiksi viitebudjettien mukaisesti kuluttavan alle 45-vuotiaan ihmisen hiilijalanjälki on yli puolet pienempi kuin keskivertosuomalaisen.

Takuusäätiön sivuilla voi laskea oman hiilijalanjäljen ja verrata sitä keskivertosuomalaisen hiilijalanjälkeen (takuusaatio.fi/hallitserahojasi).

KANNUSTA PUHUMAAN RAHASTA

Noin puolella miljoonalla ihmisellä Suomessa on maksu- vaikeuksia esimerkiksi yllättävien elämäntilanteiden tai pienituloisuuden vuoksi. Kuluttamiseen ja luoton käyttöön kannustetaan, mikä johtaa helposti yli varojen elämiseen. Emme mielellämme selvitä hankalia raha-asioita, koska se voi herättää ikäviä tunteita. Tämän vuoksi on tärkeää, että raha-asioista puhutaan ja kannustetaan puhumaan ääneen jonkun kanssa.

Takuusäätiön Velkalinjalla (0800 98009) ja Kysy rahasta -chatissa (takuusaatio.fi) voi keskustella rahahuolista ja pohtia ammattilaisen kanssa, mitä veloille voi tehdä. Palvelut ovat maksuttomia ja niissä voi keskustella nimettömänä ja luottamuksella. Takuusäätiön neuvontaan kannattaa ottaa yhteyttä niin pienissä kuin suuremmissakin rahahuolissa.

TYÖKALUJA

Löydät lisää työkaluja raha-asioden puheeksi ottamiseen ja raha-aiheisiin neuvonnallisiin välineisiin Takuusäätiön nettisivuilta (takuusaatio.fi/hallitserahojasi) ja yrittäjyyskasvatuksen **Tralla.fi** -sivulta.

BISNESKURSSIT TUKEVAT NUOREN SIIRTYMISTÄ TYÖELÄMÄÄN, INNOSTAVAT YRITTÄJYYTEEN JA LISÄÄVÄT TALOUDELLISTA OSAAMISTA

TAT bisneskurssit

Talous ja nuoret TAT tarjoaa monipuolisesti erilaisia oppimateriaaleja ja opettajan koulutusta toiselle asteelle, jotta nuori oppisi tärkeimmät tiedot ja taidot työelämästä, yrittäjyydestä ja taloudesta.

Talous ja nuoret TATin Bisneskurssit perustuvat lukion opetussuunnitelmaan ja vastaavat tulevaisuuden työelämän tarpeisiin. Osa oppimateriaaleista vastaa kokonaisia lukiokursseja (38 h), ja osa materiaaleista on lyhyempiä paketteja, joita voi käyttää osana muuta opetusta. Oppimateriaalien kautta nuori oppii tärkeitä työelämätaitoja, kuten aloitteellisuutta, vastuullisuutta, yhteistyötä ja kriittistä ajattelua.

BISNESKURSSIT

Bisneskurssit ovat digitaalisia lukiolaisille suunnattuja oppimateriaaleja, joita opiskellaan Claned-oppimisympäristössä. Bisneskurssit sisältävät neljä eri kurssikokonaisuutta, joiden aikana opitaan kansainväliseen liiketoimintaan liittyviä tietoja ja taitoja, joita hyödyntämällä nuoren on helpompi toimia niin yrittäjänä kuin työntekijänäkin omalla tulevalla työurallaan. Kurssit sisältävät oikeiden yritysten case-esimerkkejä.

1. Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen

Kurssilla opitaan esimerkiksi, mitä kaupallistaminen tarkoittaa, ja tutustutaan markkinointiin ja henkilöbrändäykseen.

2. Vuorovaikutus ja neuvottelutaidot

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja sekä opitaan erilaisista kommunikaatiotyyleistä.

3. Globaalit markkinat

Kurssilla tutustutaan megatrendien vaikutukseen liiketoiminnassa ja erilaisiin liiketoimintakulttuureihin sekä opitaan vastuullisen liiketoiminnan merkityksestä.

4. Talous, raha ja yrittäjyys

Kurssilla opitaan sijoittamisesta ja tutustutaan yritystoiminnan edellytyksiin, kuten rahoitukseen.

MUUT MATERIAALIT TOISELLE ASTEELLE

TAT on tuottanut yhdessä Jyväskylän avoimen yliopiston kanssa lukiolaisille suunnattuja maksuttomia korkeakoulupintoja. Valittavissa on Bisneskurssien teemoihin liittyviä kurseja sekä lisäksi Oman talouden hallinnan -opintojakso. Lukiolainen voi suorittaa näitä opintojaksoja lukio-opintojen rinnalla mistä päin Suomea tahansa. Opintojen suorittaminen auttaa siinä, että nuori pääsee tutustumaan yliopisto-opintoihin jo lukion aikana.

TAT tarjoaa lukioon myös lyhyempiä oppimateriaalikokonaisuuksia (20 h) kiertotaloudesta, tekoälystä ja aineettomista oikeuksista.

MITEN SAAT MATERIAALIT KÄYTTÖÖN?

Bisneskurssien maksuttomia materiaaleja voi käyttää kuka tahansa toisen asteen opettaja tai opo. TAT kouluttaa kuukausittain opettajia, jotta heillä olisi parhaat mahdolliset valmiudet työelämätaitojen opettamiseen.

Tutustu materiaaleihin osoitteessa www.bisneskurssit.fi. Sivustolta pääset tilaamaan oman kurssipohjan ja ilmoittautumaan kuukausittaisiin opettajankoulutuswebinaareihin. Bisneskurssit tarjoavat nuorille onnistumisen avaimet tulevaisuuden työelämään

YRITTÄJYYDEN OPPIMATERIAALIT

Yrittäjyydestä on tarjolla kolme maksutonta, digitaalista oppimateriaalikokonaisuutta oppimisympäristö Clanedissa. Näiden oppimateriaalien tehtävänä on innostaa nuoria yrittäjyyteen ja antaa heille eväät yritystoiminnan aloittamiseen. Kurssit ovat suunniteltu ammatilliseen oppilaitokseen, mutta kurseja voi hyvin soveltaa myös lukiolaisten kanssa.

1. Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

Kurssin aikana opitaan yrittäjälle tärkeitä ominaisuuksista ja opitaan suunnittelemaan omaa yritystoimintaa.

2. Yritystoiminnan suunnittelu

Kurssin aikana opitaan laatimaan liiketoimintasuunnitelma ja ymmärtämään omaan liiketoimintaan liittyviä tärkeitä asioita, kuten kohderyhmä ja hinnoittelu.

3. Yrityksessä toimiminen

Kurssin aikana opitaan esimerkiksi oman tai harjoitusyrityksen kautta yritystoiminnan aidosta arjesta ja saadaan keinoja arvioida yrityksen toimintaa.

KKT-VERKOSTO TUKEMASSA LUKIOIDEN KANSAINVÄLISYYTTÄ SEKÄ KORKEAKOULU- JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖTÄ

Teksti: Piritta Ekroth, Helena Antikainen ja Eerika Kantonen

Uusi lukion opetussuunnitelma astuu voimaan 2021. Yksi merkittävistä muutoksista koskee lukio-opetuksen kansainvälisyyttä sekä korkeakoulu- ja työelämälähtöisyyttä. Lukiolain mukaan opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälisyysosaamistaan sekä työelämä- ja yrittäjyystaitoja.

Kansainvälisyyden sekä korkeakoulu- ja työelämälähtöisen lukion toimintakulttuuriin tueksi on perustettu Helsingin kaupungin lukioiden **yhteinen KKT-verkosto (kansainvälisyys, korkeakoulu- ja työelämäyhteistyö)**, jossa ovat mukana kaikki Helsingin kaupungin 15 lukiota.

Verkoston jäseniksi on kutsuttu jokaisesta lukiosta kaksi opettajaa ja kaksi opiskelijaa, ja verkosto kokoontuu noin kaksi kertaa lukukaudessa. Korkeakoulu- ja työelämäyhteistyöhankkeiden koordinaattorit sekä kansainvälisyyden pedagoginen asiantuntija tukevat verkoston toimintaa.

KKT-verkoston tavoitteena on jakaa opettajien ja lukioiden osaamista ja kehittää yhdessä kansainvälisyyttä sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä. KKT-verkoston tapaamisissa jokainen lukio jakaa parhaita vinkkejään, keskustelee erilaisista yhteistyömuodoista ja kehittää lukio-opetusta, toimintakulttuuria sekä yhteistyöverkostoja entistä enemmän lukion opetussuunnitelman mukaiseksi. Verkoston avulla yhteistyö on tehokasta myös korkeakoulujen, työelämän ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden suuntaan. Näin jokainen lukiolainen saa entistä paremmat mahdollisuudet löytää oman jatko-opinto- ja työelämäpolkunsaa.

Verkoston tavoitteena on jakaa opettajien ja lukioiden osaamista ja kehittää yhdessä kansainvälisyyttä sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyötä.

KKT-TOIMINTA LUKIOISSA

KKT-verkoston jäsenten tehtävä on jakaa verkoston kautta saatua tietoa, ideoita, käytäntöjä ja yhteyksiä omassa lukiossaan. Jotta lukion kansainvälisyyden sekä korkeakoulu- ja työelämäyhteistyön kehittäminen ei jäisi yksittäisten opettajien vastuulle, on lukioihin perustettu tiimejä, joissa kehitystyötä on mahdollista tehdä yhdessä.

Jokaisen opettajan tehtävä on uuden opetussuunnitelman mukaisesti ohjata lukiolaisia KKT-teemoissa omassa oppiaineessaan. Opetuksen suunnittelun avuksi on Helsingin kaupungin lukioilla ollut mahdollisuus järjestää fasilitoitu KKT-workshop, joissa opettajat ovat saaneet tukea KKT-teemojen kehittämisessä ja päässeet jakamaan jo olemassa olevia ideoita ja käytänteitä toisilleen.

VERKOSTON TOIMINTAA KEHITTÄMÄSSÄ

Korkeakouluyhteistyömallin luominen Helsinkiin –hanke (OPH)

Opetushallituksen rahoittamassa hankkeessa kehitetään, pilotoidaan ja mallinnetaan korkeakouluyhteistyötä Helsingin kaupungin 15 lukiossa. Hankkeen tavoitteena on parantaa lukiolaisten tietoja jatko-opinnoista, antaa lukiolaisille kokemuksia korkeakouluopinnoista sekä -kampuksista ja auttaa lukiolaisia jatko-opintopolkunsa löytämisessä. Lisäksi hankkeen tavoitteena on kehittää Helsingin kaupungin lukioiden korkeakouluyhteistyölle malli.

Hankkeessa kartoitetaan jo käytössä olevia yhteistyömuotoja, kokeillaan uusia menetelmiä ja annetaan esimerkkejä erilaisista toimivista yhteistyömuodoista. Hankkeessa pilotoidaan mm. lukiolaisille suunniteltuja korkeakouluyhteistyötä sisältäviä kurssseja ja kurssin osia, mahdollistetaan opiskelijoille osallistuminen avointen korkeakoulujen opintoihin sekä järjestetään lukiolaisille ja opettajille tapahtumia ja tutustumismahdollisuuksia korkeakouluihin. Opettajille järjestetään myös työpajoja ja yhteistyötapaamisia korkeakoulujen kanssa, joiden avulla korkeakouluyhteistyö saadaan entistä paremmin osaksi opetusta.

LISÄTIETOA HANKKEESTA :

<https://www.tunnetyo.fi/korkeakoulu-1>

<https://tralla.fi/projektit/korkeakouluyhteistyomallin-luominen-helsinkiin/>

Tunne Työ 2.0 (ESR)

Tunne Työ 2.0 (2020–2021) on laaja ESR-kumppanuushanke, jossa kehitetään lukiokoulutuksen toimintamalleja ja rakenteita niin, että ne tukevat lukiolain ja uuden opetussuunnitelman toteuttamista ja tavoitteisiin pääsemistä työelämälähtöisesti. Johdon sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön valmiuksia työelämäyhteistyöhön vahvistetaan seminaarein ja koulutuksin. Hankkeen tarkoituksena on tukea heitä onnistumaan yhteiskunnan vaatimuksia vastaavan lukion kehittämisessä.

Kehitystyötä tehdään oppilaitosten, opiskelijoiden ja yritysten kanssa. Hankkeen pää toteuttaja on Helsingin kaupunki ja osatoteuttajia ovat neljä lukiokoulutuksen järjestäjää: Espoo, Vantaa, Lahti ja Lappeenranta sekä Lab ammattikorkeakoulu ja Nuori Yrittäjyys ry. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto.

LISÄTIETOA HANKKEESTA :

www.tunnetyo.fi

Työelämälähtöisiä toimintamalleja:

<https://tralla.fi/projektit/tunne-tyo-suunnittelu-ura/>

KKT-VERKOSTOSTA OPISKELIJOIDEN SANOMANA

“Olisi tärkeää, että lukiolaiset saisivat enemmän ideoita jatko-opintoihin. Tarvitaan uusia ideoita ja vaikuttamista omiin jatkosuunnitelmiin.”

“Koululla jatko-opintoinfoissa ei saa riittävästi tietoa jatko-opinnoista, vaan vierailijat kertovat enemmän omista kokemuksistaan. Yleisinfoa korkeakouluista ja hakuprosesseista tarvitaan lisää.”

“Nuoret haluavat nähdä eri vaihtoehtoja, jotka heille ovat tarjolla. Esimerkiksi jatko-opinnot kotimaassa ja ulkomailla pitää esitellä opiskelijoille. Samoin työelämään pitää saada tuntumaa esimerkiksi TETin kaltaisilla järjestelyillä ja kurssien sisällä.”

“KKT-teemoja tulisi kehittää ihan pakollisten kurssien puitteissa.”

VANHEMPIEN KANSSA TEHTÄVÄ TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ LUKIOISSA

Lukioaika on tärkeä nuoren jatko-opintojen ja urasuunnitelmien näkökulmasta. Tuoreimman TAT Nuorten tulevaisuusraportin 2020 mukaan kyselyyn vastanneista lukiolaisista (n=1926) vain 20 % koki saaneensa riittävästi tietoa ja ohjausta urasuunnitteluun ja 40 % vastanneista koki saaneensa riittävästi tietoa työelämästä opintojensa aikana. Suurin osa (66 %) kyselyyn vastanneista lukiolaisista toivoisi, että työelämästä kerrottaisiin lisää opintojen aikana. Tutkimustulokset vahvistavat käsitystämme siitä, että monet lukiolaiset kaipaavat lisää tietoa ja ohjausta työelämään liittyvissä asioissa ja työelämän tutuksi tekemiseen täytyy panostaa lukioissa nykyistä enemmän.

Oppilaitokset ovat keskenään erilaisia; osassa työelämäasiat painottuvat oppilaitoksen toiminnassa enemmän, toisissa vähemmän. Oppilaitoksista saatavan tiedon ja ohjauksen ohella nuoret kaipaavat kuitenkin myös vanhempien tukea tulevaisuuden pohdintaan. Lukiossa opiskeleva nuori arvostaa ja hyötyy siitä, että vanhemmat ovat kiinnostuneita hänen opinnoistaan ja tekevät yhteistyötä oppilaitoksen kanssa. Vanhemmilla on yhä edelleen suuri vaikutus nuorten tulevaisuuden jatko-opinto- ja uravalintoihin. On ensiarvoisen tärkeää, että koti ja oppilaitos toimivat yhteistyössä lukio-opintojen aikana tukien nuoren kasvua ja kehitystä sekä nuoren kykyä tehdä omaa elämäänsä koskevia valintoja.

Vanhemmilla on suuri vaikutus nuorten tulevaisuuden jatko-opinto- ja uravalintoihin.

VANHEMMAT OMAN NUORENSA TUKENA

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö keskittyy toisella asteella usein yksittäisen opiskelijan opintojen edistämiseen ja hyvinvointiin. Työelämän ja urasuunnittelun näkökulmasta yksi oiva tapa saada vanhemmat osallistumaan nuoren tulevaisuuden

suunnittelun tukemiseen lukio-opintojen aikana on ottaa heidät mukaan **opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemiseen**. Vanhemmat olisi hyvä saada heti opintojen alussa mukaan pohtimaan yhdessä nuoren kanssa opintojen jälkeistä tulevaisuutta ja tutkailemaan, millaisia eri vaihtoehtoja nuorelle on tarjolla. Vanhempien kanssa nuori voi pallorella ajatuksiaan ja vanhemmat voivat tukea nuorta pohdintoissaan tuomalla esiin nuoren vahvuuksia.

VANHEMMAT YHDESSÄ NUORTEN TUKENA

On myös monia yhteisöllisiä ja helposti toteutettavia tapoja saada vanhemmat aktiivisesti mukaan oppilaitoksen toimintaan. Lukiossa opiskelevien nuorten vanhemmilla on oman työelämän ja harrastustoiminnan myötä paljon erilaista asiantuntemusta ja osaamista, jota oppilaitosten kannattaisi hyödyntää työelämän tutuksi tekemisessä.

Vanhemmilla on työelämän ja harrastustoiminnan myötä paljon erilaista asiantuntemusta ja osaamista, jota oppilaitosten kannattaisi hyödyntää työelämän tutuksi tekemisessä.

Oppilaitokset voivat kysyä nuorilta heitä kiinnostavista ammateista ja työmahdollisuuksista ja kutsua nuorten toiveiden pohjalta **vanhempia kertomaan erilaisista ammateista ja ura- ja jatko-opintopoluista**. Joissakin lukioissa vanhemmat ovat järjestäneet opiskelijoille työelämämessuja. Tapahtumassa vanhemmat ovat omilla pisteillään kertomassa omasta ammatistaan ja osaamisestaan. Nuoret voivat vierailla pisteillä oman mielenkiintonsa mukaan ja keskustella itseään mietityttävistä asioista. Vanhemmat voivat myös avata ovia työpaikoilleen mahdollistaen opiskelijoiden moninaisia **työpaikkavierailuja**.

Vanhemmat voivat toimia myös **opiskelijoiden työelämä-mentoreina**. Mentorointitoiminnassa vanhemmat ovat sitoutuneet esimerkiksi yhdeksi lukukaudeksi mentoroimaan nuoria työelämäasioihin liittyen. Mentoritoiminta voidaan aloittaa yhteisellä aloitusseminaarilla ja päättää yhteisellä loppuseminaarilla. Seminaarien välissä mentorointiryhmään kuuluvat jäsenet kokoontuvat säännöllisesti tapaamisiin. Lukuvuoden aikana on myös mahdollista järjestää kaikille yhteinen välikeskustelu, jossa tarkistellaan, miten mentorointitoiminta on lähtenyt käyntiin.

Osassa lukioissa on perustettu opiskelijoiden oman kiinnostuksen pohjalta muodostettuja **työelämätiimejä**, joissa vanhemmat voivat toimia vetäjinä. Työelämätiimien avulla voidaan syventää opiskelijoiden työelämätietyä, kuten esimerkiksi yrittäjyyttä, ja tehdä näkyväksi myös niin kutsuttu ja hiljaisia ammatteja ja urapolkuja.

Vanhemmat voivat toimia myös opiskelijoiden työelämämentoreina.

VANHEMPAINYHDISTYKSET EDISTÄMÄÄN TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMISTA

Monissa lukioissa toimii myös vanhempainyhdistys tai vanhempaintoimikunta. Usein vanhempainyhdistyksen toiminta-ajatus työstetään koskemaan vain varainhankintaa, mutta vanhempainyhdistykset ovat oiva väylä myös työelämäasioiden edistämiseen oppilaitoksissa.

Joissakin lukioissa vanhempainyhdistykset ylläpitävät esimerkiksi TET- tai kesätyöpankkia. Vanhempaintoimijat keräävät tähän pankkiin opiskelijoiden vanhemmilta avoimia kesätyöpaikkoja ja paikkoja, jossa opiskelijat voivat suorittaa TET-harjoittelunsa. Näin kesätyöpaikat ja TET-harjoittelupaikat ovat kaikkien opiskelijoiden hyödynnettävissä, eivätkä ne jää vain yksittäisen kaveriporukan sisäiseksi tiedoksi. Vanhempainyhdistykset voivat myös pitää yllä vapaaehtoista

rekisteriä vanhempien ammasteista, jota oppilaitokset voivat hyödyntää, kun haluavat kutsua jonkun vanhemmista puhumaan ammatistaan opiskelijoille.

OPPILAITOSTEN AKTIIVISUUTTA TARVITAAN

Hyvin toimiva kodin ja oppilaitoksen yhteistyö ja vanhempien osallisuus edellyttää oppilaitoksen aktiivisuutta kutsua ja kannustaa vanhempia mukaan oppilaitoksen toimintaan sekä viestiä vanhemmille, että he ovat tervetulleita osaksi oppilaitosyhteisöä. Mikäli oppilaitoksessa ei ole toimivaa vanhempainyhdistystä tai -toimikuntaa, oppilaitos voi ehdottaa vanhemmille sellaisen perustamista esimerkiksi juuri työelämäasioiden edistämiseksi.

Joissakin lukioissa vanhempainyhdistykset ylläpitävät TET- tai kesätyöpankkia, johon kerätään opiskelijoiden vanhemmilta avoimia kesätyöpaikkoja ja TET-paikkoja.

Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö on tärkeää myös korona-aikana ja sitä on mahdollista toteuttaa turvallisesti koronasta huolimatta. Monet tässä kirjoituksessa esiin tuodut hyvät käytänteet ja toimivat yhteistyömallit on mahdollista järjestää etänä, pienryhmätapaamisina tai näitä yhdistelemällä. Kannustamme oppilaitoksia keskustelemaan yhdessä opiskelijoiden ja vanhempien kanssa, millaista työelämäyhteistyö voisi omassa oppilaitosyhteisössä olla ja keksimään rohkeasti uusia ja luovia tapoja toteuttaa sitä.

Minna Palmu

Kirjoittaja toimii Suomen Vanhempainliitossa projektiasiantuntijana.

KUN KOULU LOPPUU -MEDIA

KOULUTUS- JA URAVALINTOJEN TUKENA

Kun koulu loppuu -media tarjoaa yläkoulussa ja toisella asteella opiskeleville nuorille tietoa koulutus- ja uravaihtoehtoista. Verkkosivusto kunkoululoppuu.fi, painettu opas toisen asteen jälkeiseen elämään, koulukiertueet, podcastit ja some-kanavat tarjoavat nuorille kattavasti tietoa eri vaihtoehtoista ja rakennusaineita oman tulevaisuuden suunnitteluun.

Kesätyöt

Kun koulu loppuu -sivustolta löydät kattavasti tietoa kesätöihin liittyen esimerkiksi näistä aiheista:

- Kesätöiden hakeminen
- Tunnista osaamisesi ja vahvuutesi ja tee hyvä kesätyöhakemus
- Työhakemus ja CV
- Työsopimukset ja työtodistukset
- Neuvot kesätöiden jälkeiseen elämään: rahankäyttöön ja verkostoihin

Yrittäjyys

Yrittäjyys-osio antaa vastauksia seuraaviin aiheisiin

- Mitä on yrittäjyys
- Miksi ryhtyä yrittäjäksi
- Miten perustaa yritys
- Yrittäminen kesätyönä: kesäyrittäjyys

Minne opiskelemaan ja mille alalle -osiot

Kun koulu loppuu -sivut esittelevät vaihtoehtoja opiskelupaikoista ja toimialoista. Sivustolla on kattavasti myös videoita eri opiskelupaikkoihin ja -aloihin liittyen.

Kiinnostaako ammattikorkeakoulu tai yliopisto?
Entä olisiko työ teknologiateollisuuden, finanssialan tai terveydenhuollon parissa itselle sopiva suunta?

Mun elämä

Nuoren elämään kietoutuu vahvasti teemoja, jotka eivät suoranaisesti liity koulutus- ja uravalintojen tekemiseen, mutta niiden oivaltaminen ja harjaannuttaminen on tärkeää.

Sivusto tarjoaa tietoa seuraaviin aiheisiin:

- Opiskelutaidot
- Omaan kotiin muuttaminen
- Talous- ja rahataidot
- Jaksaminen ja mielen hyvinvointi

TYÖELÄMÄPELILLÄ TESTAAMAAN TIETOJA

MIKÄ ON BRUTTOPALKKA? MAKSETAANKO KESÄLOMAN AJALTA PALKKAA? MITÄ TARKOITTAÄ VUOROTYÖ?

Näihin ja moniin muihin kysymyksiin löydät vastaukset Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön SAK:n työelämäpelistä!

Työelämäpelin kysymykset käsittelevät muun muassa työ-aikaa ja palkkaa, työsopimusta ja työsuojelua. Kysymyksiä on yhteensä 180 ja ne jakautuvat vaikeustasoille 1–10 vastaajan oman tietotason mukaan.

Työelämäpeli on myös lukiolaiselle helppo tapa testata omaa tietotaitoaan työelämään liittyvien asioiden parissa ja samalla hyvä keino oppia myös paljon uutta tietoa.

Tiesitkö, että alan minimipalkka ei määräydy lainsäädännöstä vaan työehtosopimuksista? Tai että määräaikaista työso-pimusta ei voi yksipuolisesti irtisanoa toisin kuin vakituista sopimusta?

Tutustu peliin, niin tiedät lisää!

**Käy osoitteessa tyoelamapeli.fi
ja testaa tietosi**

SAK

Palvelun tarjoaa Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK. SAK:lla on 17 jäsenliittoa, joilla on yhteensä noin 900 000 jäsentä. SAK:laisten ammattiliittojen jäsenet työskentelevät muun muassa palvelualoilla, tehtaissa, julkisella sektorilla ja yhdistyksissä, teatterissa, satamissa ja julkisen liikenteen palveluksessa sekä postityöntekijöinä.

Tutustu meihin osoitteessa sak.fi.

PÄIVÄ JOHTAJANA

PÄIVÄ JOHTAJANA – MIKÄ SE ON?

Päivä Johtajana on Suomen Nuorkauppakamarien järjestämä tempaus, jossa yritysten ja muiden organisaatioiden johtajat ottavat yhden tai useamman nuoren tutustumaan työtehtäviinsä työpäivän ajaksi. Tempauksia on järjestetty vuodesta 2013 lähtien. Päivä Johtajana -tempaukset liittyvät Vuoden Nuori Johtaja -kilpailuun, jolla pyritään nostamaan esiin hyvän johtamisen merkitystä sekä erinomaisia nuoria johtajia.

Päivä Johtajana -tempauksen tarkoituksena on tarjota nuorille tilaisuus seurata johtajan työtä päivän ajan ja antaa näkökulmia omiin ura- ja koulutussuunnitelmiin sekä työelämään. Tempauksen aikana nuoret oppivat, mitä johtaminen on käytännön tasolla sekä parannetaan nuorten mahdollisuuksia saada kesätyötä ja muita kontakteja työelämään. Mukana olleet nuoret ovat kertoneet saavansa paremman käsityksen vieraillun yrityksen toiminnasta, mitä erilaisia työtehtäviä yrityksissä on ja osallistumisen avanneen heidän silmiään siitä, mitä itse haluaa tehdä isona.

Tempauksien käytännön järjestelyistä vastaavat paikalliset nuorkauppakamarit eri puolilla Suomea, yhdessä mm. YES-verkoston kanssa. Tempauksien toteutuksen suositusajankohta on yleensä ollut viikko 44, mutta niitä voidaan toteuttaa oppilaitoksille ja paikalliskamareille parhaiten sopivana ajankohtana.

Tempaukseen osallistuvien oppilaiden suositellaan olevan toiselta asteelta, eli 17–20-vuotiaita, mutta mukana voi olla myös korkeakouluopiskelijoita. Monella paikkakunnalla paikallisella nuorkauppakamarilla on jo pitkät perinteet tempauksien toteutuksesta esim. paikallisten lukioiden kanssa. Näin on esimerkiksi Salon lukiossa, jossa tempaukseen osallistuminen on ollut vapaaehtoista sekä kuulunut kansainvälisen liiketalouden kurssiin business-linjalaisille jo usean vuoden ajan.

Tempauksissa mukana olevilla johtajilla on mahtava mahdollisuus tuoda omaa yritystä tai työyhteisöä esille positiivisesti ja samalla edistää nuorten työelämätaitoja. Mukana

olevan johtajan nimikkeen ei tarvitse olla ”johtaja”, mutta esimiesasema olisi hyvä olla. Yleensä paikallinen nuorkauppakamari hoitaa yhteydenpidon paikallisiin yrityksiin ja sopii johtajat mukaan tempaukseen.

MITEN MUKAAN PÄIVÄ JOHTAJANA -TEMPAUKSEEN?

Ole yhteydessä paikalliseen nuorkauppakamariin, jonka yhteystiedot löydät osoitteesta <https://nuorkauppakamarit.fi/tule-mukaan/> tai ota yhteyttä kansalliseen kilpailupäällikköön. YES-verkosto auttaa myös yhdistämään kouluja, nuorkauppakamareita ja yrityksiä.

SUOMEN NUORKAUPPAKAMARIT RY - JCI FINLAND

Nuorkauppakamari on kansainvälinen alle 40-vuotiaiden jäsentensä kehittymis- ja johtamiskouluttautumisjärjestö sekä kontaktiverkosto. Suomen Nuorkauppakamarit ry kehittää yhteiskuntaa ja johtajuutta paremman tulevaisuuden turvaamiseksi. Suomen Nuorkauppakamarit ry on perustettu vuonna 1957. Varsinaisia jäseniä noin 2 500 ja yhdessä alumnien kanssa muodostamme n. 5000 hengen verkoston Suomessa. Globaalisti Junior Chamber International toimii 115 maassa, yli 200 000 jäsenen voimin.

LISÄTIETOA:

Kansallinen Vuoden Nuori Johtaja -kilpailupäällikkö 2020:
Henri Ahlqvist, henri.ahlqvist@jci.fi

Kansallinen Vuoden Nuori Johtaja -kilpailupäällikkö 2021:
Taru Mikkonen, taru.mikkonen@jci.fi

<https://nuorijohtaja.fi/paiva-johtajana/>
<https://www.facebook.com/PaivaJohtajana/>
<https://nuorkauppakamarit.fi/tule-mukaan>

PÄIVÄ JOHTAJANA

Lahden lyseon lukion oppilas
Emre Basboga ja Lahden Tiede-
puiston kiinteistöpäällikkö Jes-
se Reponen. Kuva: Aku Mattila

PÄIVÄ JOHTAJANA -TAPAHTUMAAN OSALLIS- TUNEIDEN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA

”Olin kansainvälisen liiketalouden kurssilla *Päivä johtajana* -tapahtumassa mukana syksyllä 2019. Olin eräässä henki-
löstökoulutusfirmassa tutustumassa. Päivä kesti noin kuusi
tuntia ja mukana oli minun lisäksi myös viisi muuta oppilas-
ta. Yritys toteutti päivän hieman eri tavalla, sillä osallistujia oli
enemmän kuin yksi ja itse toimitusjohtaja oli hieman kiireinen
kyseisenä päivänä. Päivän anti oli kuitenkin todella hyvä ja
yllätyin positiivisesti.

Aluksi yrityksen henkilöstö esittäytyi ja kertoi, mitä he
yrityksessä tekevät ja mistä heidän työpäivänsä normaalisti
koostuu. Mukana oli työntekijöitä sekä toimitusjohtaja. Tämän
jälkeen teimme ryhmäytymistehtävän, jota yritys käyttää kou-
luttaessaan asiakkaitaan. Tehtävä oli hauska ja se purettiin
yhdessä puhumalla läpi.

Opiskelijoita oli lukion lisäksi myös ammattikoulun puolelta,
joten ryhmäytymistehtävässä tutustui myös uusiin ihmisiin
ja sai uusia tuttavuuksia! Tämän jälkeen käytiin yhdessä läpi
yrityksen kannattavuutta ja yrityksen perustamista yleisesti.
Sovellettiin asiaa myös kyseisen yrityksen alan ulkopuolelle.
Opin päivän aikana paljon asioita ja aiheet olivat erittäin mie-
lenkiintoisia. Kaikki osallistuivat keskusteluun ja henkilöstö
oli kannustava.

Ehdottomasti suosittelen tämantapaista päivää myös jatkos-
sa toisen asteen opiskelijoille!

Lotta Koivumäki, Salon lukion opiskelija”

”Hei! Olen Emre ja opiskelen Lahden lyseossa toista vuotta.
Päivä johtajana tapahtumassa pääsin käymään Lahden
Tiedepuistossa tapaamassa kahta mahtavaa johtajaa **Jesse
Reposta ja Jukka Orestoa**.

Päivän alussa tutustuin Jukkaan ja Jesseen, jonka jälkeen he
kertoivat mitä yritys tekee ja miten, sekä omasta työpäiväs-
tään. Minun osuuteni tässä vaiheessa oli enimmäkseen
seurata ja kysellä asioista, joihin huomioni tarttui.

Esittelyn jälkeen kävimme syömässä tiedepuiston ravinto-
lassa, jossa pääsimme tutustumaan toisiimme enemmän ja
keskustelemaan työn ulkopuolisista asioista.
Herkullisen ruokailun jälkeen pääsin Jukan kanssa seikkai-
lemaan tiedepuiston eri rakennuksissa. Siinä samalla pääsin
tutustumaan johtajan elämään tarkemmin, kysellen mitä
pitäisi osata johtajana ja mitä hyvä johtaja tekisi tietyissä
yrityksen tilanteissa.

Huikkeen päivän jälkeen voin sanoa, että tähän osallistuminen
toi minulle paljon uutta kokemusta. Luulin aluksi, että monet
johtajat olisivat The Wolf of Wall Streetin tapaisia, mutta olin
täysin väärässä. Tähän osallistumalla pääsin käsiksi siihen,
millaista on olla oikea johtaja ja onko minusta johtajaksi.
Kannattaako sinun osallistua Päivä Johtajana-tapahtumaan?
Tottakai! Tällaista mahtavaa mahdollisuutta tutustua johtajan
työelämään ei aina saa!

Emre Basboga, Lahden lyseon opiskelija”

OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA SALON LUKIOSTA:

*”En ole tiennyt, mitä haluan tehdä, mutta nyt tiedän, just tätä
työtä! Ihan mahtava päivä!”*

*”Päivän kokemukset varmistivat tulevaisuuden suunnitel-
miäni. Olen todella tyytyväinen kaikkeen, mitä sain kokea
päivän aikana.”*

”Pääsin ravintolaan lounaalle, siistiä! Ja se vielä maksettiin.”

*”Sain osallistua myös kokoukseen, missä puhuttiin tosi
tärkeitä juttuja.”*

*”Pääsin pankkiin, kun olen jo 18. Sain allekirjoittaa vaitiolo-
velvollisuuden, joten en voi oikein kertoa mitään. Päivä oli
kuitenkin yli kaikkien odotusten!”*

*”Olin aluksi tosi pettynyt saamaani yritykseen, ala ei tuntu-
nut yhtään kiinnostavalta, mutten ollut ymmärtänyt kuinka
erilaisia työtehtäviä isossa yrityksessä onkaan! Päivä oli
erittäin onnistunut!”*

VASTUULLISTA TYÖTÄ KEMIANTEOLLISUUDESTA

TEKNIKUM

Teknikum Groupin monipuolinen TET-ohjelma sopii polymeeriteknologiasta kiinnostuneille.

Nykypäivän tuotannossa työskentelee oman alansa erikoisasiantuntijoita. Toisin kuin saatetaan ajatella, myös tuotantotyö vaatii vastuullisuutta, oma-aloitteisuutta ja asiantuntemusta. Tuotantolaitoksella työelämään tutustuja saa laajan kuvan teollisuudesta, tuotannon- ja toimihenkilöiden moninaisista tehtävistä sekä vastuualueista.

MIKÄ TEKNIKUM?

Polymeerialan teknologiatalo palvelee laaja-alaisesti vaativaa asiakaskuntaa. Koska suurin osa tuotteista menee suoraan koneenrakentajille tai infrarakentamiseen, yritys ei ole monelle kuluttajalle tuttu. Tästä huolimatta moni meistä on käyttänyt Teknikumin valmistamia tuotteita – esimerkiksi Tampereen uuden raitiotien kumiset ylikäytävät ovat tielikenteen ahkerassa käytössä.

Teknikum Group on polymeeriteknologiakonserni, joka toimii Suomessa Pirkanmaalla, Sastamalassa, ja pääkaupunkiseudulla Keravalla. Lisäksi konserniin kuuluu tehdas Unkarissa ja myyntikonttorit Venäjällä ja Saksassa. Yrityksen missio on edistää kestävästä kehityksestä polymeeriteknologian alalla: kehittää ja valmistaa turvallisia ja kestäviä tuotteita ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.

TET-harjoittelija pääsee näkemään teollisuusletkujen valmistusta Suomen ainoassa ja Pohjoismaiden suurimmassa letkutehtaassa. Turvallisuuksista linjalle ei pääse töihin ilman työturvallisuuskorttia, mutta viikon aikana näkee ja oppii paljon. **Harri Koski** palasi kotipaikkakunnalle kaksi vuotta sitten, aloitti samoihin aikoihin Teknikumilla ja on viihtynyt hyvin mukavan työilmapiirin ansiosta. Kotimaisille teollisuusletkuille on myönnetty Avainlippu-merkki. Tuotantolinjan päässä vastavalmistettu letku kierretään kiepillä ja pakataan.

TURVALLINEN NÄKÖALAPAikka, TEHTÄVIÄ TUOTANNOSTA TOIMIHENKILÖIHIN

Teknikum Groupissa työskentelee noin 550 henkeä hyvin erilaisissa tehtävissä – on kemistejä, tuotannonsuunnittelijoita, tuotannontyöntekijöitä, B2B-myyjiä, ostajia, kirjanpitäjiä, assistentteja, valmistuspäälliköitä, laatuasiantuntijoita, markkinointipäällikkö, kunnossapitohenkilöstöä jne. Jotta työelämään tutustuja voi saada kattavan kuvan alasta, viikon harjoittelu on jaettu päiväkohtaisiin teemoihin:

1. tutustuminen yritykseen ja toimialaan, turvallisuus ja turvavarusteet
2. tutustuminen tuotekehitykseen ja laboratorioon, avustavia tehtäviä
3. tutustuminen ostoon, myyntiin ja markkinointiin, avustavia tehtäviä
4. tutustuminen varastonhallintaan, avustavia tehtäviä
5. tutustuminen kunnossapitoon, avustavia tehtäviä

Vaihtoehtona (tai jos harjoittelu kestää kaksi viikkoa) on pienimuotoinen projekti harjoittelijan mielenkiinnon ja ajankohtaisten mahdollisuuksien perusteella.

Harjoittelun lopuksi Teknikum Groupilta saa mukaan työtodistuksen ja innostavan työelämäkokemuksen.

LUE LISÄÄ TEKNIKUMISTA:

www.teknikum.com/fi

@YouTube: Teknikum Group Ltd

III YRITTÄJYYS LUKIOISSA

LUKIOSSA SYNTYNYT YRITYS KASVOI MENESTYKSEKSI

Teksti: Mari Uusivirta

Neljä lukiolaista alkoi ommella rusetteja ja homma eskaloitui menestystarinaksi. Jalo NY opetti perustajilleen monta tärkeää asiaa työelämästä. Tässä niistä viisi.

Ei voi olla niin vaikeaa tehdä tämä kunnolla. **Veikka Kukko** pyöritteli isänsä rusettia käsissään ylioppilasjuhlissa. Hän korjasi rusettia jo toista kertaa saman päivän aikana.

Pieni, mutta ärsyttävä ongelma ja helppo ratkaisu – siis liikeidea? Seuraavana syksynä Veikan ja muiden Ylöjärven lukion yrittäjyyslinjan opiskelijoiden piti päättää, millaisen NY-yrityksen (Nuori Yrittäjyys -ohjelman yritys pyörii oikealla rahalla ja toimii vuoden ajan) he perustaisivat.

Veikka päätti ryhtyä tekemään rusetteja.

Ensimmäinen oppi: Jaa vastuuta tiimissä

”Ensin ajattelin, että yksin teen tämän parhaiten, mutta opettajat neuvoivat katsomaan hyvän tiimin ympärille. Yksin ei jaksa kaikkea tehdä”, Veikka kertoo haastattelussa vuotta myöhemmin.

Ajatuksesta innostui ensin **Anselmi Koivunen**, joka rekrytoi tiimiin **Elmo Pyykön**. Lisäksi Veikka kysyi mukaan **Milana Itäpäättä**. Nelikko perusti Jalo NY:n, päätuotteenaan kierrätysmateriaalista valmistettavat, uniikit rusetit.

Milana kertoo innostuneensa ideasta heti. Häntä kiinnosti myös ajatus tiimistä, jonka jäsenten osaaminen täydensi toisiaan.

Veikka oli kätevä käsistään ja jo suunnitellut rusetin prototyyppin, joten hänestä tuli tuotantopäällikkö. Anselmi ryhtyi toimitusjohtajaksi ja brändipäälliköksi nimetty Elmo teki tiimille logon ja verkkosivujen ensimmäisen version salamannopeasti. Milanasta tuli markkinointipäällikkö, joka huolehti sosiaalisesta mediasta.

”Opin, mitä taitoja yrittäjyyteen kuuluu, huomaamaan niitä itsestäni ja hyödyntämään ja kehittämään niitä yrityksen sisällä”, Milana kuvailee vuotta yrittäjänä.

Toinen oppi: Tartu rohkeasti toimeen

Ihan alkuun Milana ei tiennyt ruseteista mitään, mutta pian Jalon yrittäjät viettivät kaikki illat lukiolla ompelukoneen ääressä.

Veikan ja Milanan kanta on selvä. Epävarmuuksista huolimatta kannattaa kokeilla rohkeasti uutta ja tarttua luoviinkin ideoihin, joissa näkee mahdollisuuksia.

Yrittäjyyslinja ja NY-ohjelma ovat kaksikon mielestä erinomaisen tapa kokeilla siipiä. Opettajien neuvoista ja kannustuksesta oli paljon apua, mutta työ tehtiin itse. Se opetti aikatauluttamista ja vastuunkantoa.

Jalon perustajat miettivät yritykselleen mahdollisimman hullun tavoitteen: keväällä he pääsisivät NY-yritysten Uskalla yrittää -kilpailun finaaliin. Tai jopa voittaisivat sen. Finaaliin pääsy vaati kovaa työntekoa: voittajabrändin täytyy näyttää mahdollisimman laadukkaalta, nettikaupan olla mintissä ja yrittäjien osata myydä huippuhuvin.

”Kun meillä on vastuu, meillä on myös vapaus tehdä niin paljon ja niin hyvä projekti kuin haluamme”, Veikka sanoo.

Jalolaiset halusivat parasta.

“Kun meillä on vastuu, meillä on myös vapaus tehdä niin paljon ja niin hyvä projekti kuin haluamme”

Kolmas oppi: Verkostoidu ja mukaudu

He tarttuivat jokaiseen tilaisuuteen olla esillä. Kiinnostus kasvoi, Jalo sai ilmaa siipien alle ja rusettien myynti lähti lentoon.

”Vuorovaikutustaidot ovat kaiken a ja o. Ilman verkostoitumista yritys ei olisi kehittynyt niin hienoksi jutuksi”, Milana sanoo.

Erialaisten yhteistyökumppaneiden kautta Jalo sai näkyvyyttä. Kun kysyntä oli räjähtää käsiin, Ylöjärven yrittäjyyskooridinaattori yhdisti nuoren yrityksen Nokian Väliasema ry:n kanssa. Jalon rusettituotanto työllisti irtisanottuja ompelijoita.

Elmo Pyykkö, Anselmi Koivunen, Veikka Kukko ja Milana Itäpää perustivat lukiossa yrityksen. He suosittelevat yrittäjyysopintoja ja yrittäjyyttä myös muille opiskelijoille.

Kampanjoinnin tuloksena Roope Salminen puki Jalon rusetin ylleen Putouksen semifinaaliin ja finaaliin.

Kun koronapandemia esti osallistumisen alan messuille ja tapahtumiin, Jalo lähestyi lukuisia somevaikuttajia. Kampanjoinnin tuloksena Roope Salminen puki Jalon rusetin ylleen Putouksen semifinaaliin ja finaaliin. Myynti lisääntyi.

Neljäs oppi: Ota hyöty irti opinnoista

”Ei voi kieltää, että joskus kesken matikantunnin saattoi tulla muuta hommaa”, Milana kertoo.

”Yrittämisessä voi käyttää montaa koulussa opittua asiaa hyödyksi.”

Onneksi muiden aineiden opettajat suhtautuivat joustavasti yrityksen aiheuttamiin poissaoloihin. Yrittäjyyslinjalla opiskelevat voivat myös vähentää muita pakollisia kursseja yrittäjyysprojektien tieltä.

”Yrittäminen ja koulu tukivat toisiaan. Yrittämisessä voi käyttää montaa koulussa opittua asiaa hyödyksi”, Veikka kertoo.

Viides oppi: Luota omaan osaamiseen!

Huhtikuussa hullusta tavoitteesta tuli totta. Jalo voitti Uskalla yrittää -kilpailun ja pääsi edustamaan Suomea NY-yritysten

EM-kilpailuihin. Kuukausien jännitys vaihtui ylpeyteen. ”Vaikka tiesi, että voitosta seuraa vielä enemmän työtä, siinä hetkessä työtaakka lähti pois harteilta”, Milana kuvailee tunnelmia finaalin jälkeen.

Heinäkuussa Jalo osallistui etänä järjestettäviin EM-kisoihin paiskittuaan hommia koko kesän. Kokemus oli hieno, vaikka menestystä ei tullutkaan. NY-vuoden päätteeksi Jalon tarina jäi tauolle, ainakin toistaiseksi.

Menestyksekkäs vuosi – kaikkiaan rusetteja myytiin noin sata – valoi luottamusta omiin taitoihin. Anselmi ja Veikka jopa perustivat itselleen kesätyöksi 4H:n kautta maalausyrityksen.

”Ei välttämättä olisi ollut kipinää ja rohkeutta lähteä perustamaan yritystä, jos emme olisi tehneet sitä jo kerran”, Veikka sanoo.

MITEN PÄÄSET YRITTÄJYYSKASVATUKSESSA ALKUUN? MUISTA, ETTÄ ET OLE YKSIN!

Yrittäjyyskasvatus onnistuu parhaiten, kun sitä tehdään yhdessä.
Onko teidän lukiossa yrittäjyyskasvatus otettu koko yhteisön asiaksi?

Yrittäjyyskasvatus näkyy entistä vahvemmin lukion uusissa opetussuunnitelman perusteissa. Lukiokoulutuksen odotetaan nyt kehittävän myös lukiolaisten työelämävalmiuksia ja yrittäjämäistä asennetta.

– Tutkimusten mukaan myös lukiolaiset kaipaavat opintoihinsa lisää työelämälähtöisyyttä, joten lukioilla on nyt erinomainen mahdollisuus kehittää koulutusta ja omaa toimintakulttuuriaan yrittäjämäisempään suuntaan, kertoo Suomen merkittävimmän yrittäjyyskasvatuksen kehittäjäverkoston, YES-verkoston toiminnanjohtaja **Sanna Lehtonen**.

Lehtonen muistuttaa, että yrittäjyyskasvatusta ei saa jättää yksittäisten opettajien tai opojen harteille, vaan kyse on koko yhteisön toimintakulttuurin kehittämisestä.

– Näennäisesti yrittäjyyskasvatus on jo lyönyt läpi lukiokoulutuksessa, onhan se nyt vahvasti opetussuunnitelmassa. Mutta LOPSin tavoitteet jäävät helposti toteutumatta, jos yrittäjyyskasvatus on suunnittelematonta ja siltä puuttuu johdon tuki. Onnistunut yrittäjyyskasvatus edellyttää kokonaisvaltaista toimintakulttuurin uudistumista ja tämä muutostyö edellyttää johtamista. Pidetään siis huolta, että opettajilla on valmiudet, osaaminen ja tarpeeksi tukea, Lehtonen sanoo. YES-verkosto tukee oppilaitoksia yrittäjyyskasvatuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa tarjoamalla tukea ja verkostoja yrittäjyyskasvatukseen. Tutustu alta YES-verkoston vinkkeihin, joiden avulla pääset alkuun yrittäjyyskasvatuksessa.

- YES-verkosto on julkaissut lukiodien opetussuunnitelmatyön tueksi maksuttoman Uuden osaamisen lukio -käsikirjan. Käsikirja on suunnattu rehtoreille opettajille ja opinto-ohjaajille, ja sen avulla on helppo lähteä kehittämään lukion toimintakulttuuria sekä poimia omaan työhön käytännön toteutusmalleja.
<https://yesverkosto.fi/materiaalit/uuden-osaamisen-lukio-kasikirja>
- Lukioille ja koulutuksenjärjestäjille suunnattu maksuton YES LOPS -valmennus auttaa paikallisen opetussuunnitelman laatimisessa. Valmennuksessa tarkastellaan opetussuunnitelmaa yrittäjyys- ja työelämäosaamisen sekä yrittäjämäisen toimintakulttuurin rakentamisen näkökulmasta ja sen avulla järjestät paikallisen opetussuunnitelmatyön sujuvasti, osallistavasti ja eri toimijoiden yhteistyötä hyödyntäen.
<https://yesverkosto.fi/yes-valmennukset>
- Lisää malleja, materiaaleja ja oppimateriaalia yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen ja toteuttamiseen löydät osoitteesta <https://yesverkosto.fi/materiaalit>

VIISI ASKELTA YRITTÄJYYSKASVATUKSEN ALOITTAMISEEN

1. Pohtikaa yhdessä koko lukion kesken, **mitä yrittäjämäinen asenne tarkoittaa meidän lukiossa**. Miten se näkyy opetuksessa, toimintakulttuurissa, oppimisympäristössä ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa? Miten opiskelijat osallistetaan? Arvioikaa, mitä asioita jo nyt tehdään ja mitä voitaisiin kehittää. Jokainen opettaja voi myös pohtia, mitä yrittäjämäisyys tarkoittaa omassa oppiaineessa.
2. **Asettakaa tavoitteet**. Mihin tähtäämme pitkällä aikavälillä, että tulevana lukuvuotena? Suunnitelkaa lukuvuoden toiminnot yhdessä opetushenkilöstön ja lukiolaisten kanssa ja ottakaa yhteistyötahot mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Hyödyntäkää jaettua johtajuutta ja tiimityöskentelyä. Pitäkää huolta, että opetushenkilöstöllä on tarvittava osaaminen lukion kehittämiseen ja opetuksen monipuolistamiseen.
3. **Tutustu olemassa oleviin materiaaleihin**. Yrittäjyyskasvatukseen on olemassa paljon valmista materiaalia sekä oppimateriaaliksi että yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseen.
4. Opettajien ja opojen ei tarvitse itse osata kaikkea, joten **kootkaa lukiolle oma yrittäjyyskasvatusverkosto**. Laajentakaa oppimisympäristöjä koulun ulkopuolelle, suunnitelkaa ja toteuttakaa koulun tapahtumia yhteistyökumppanien kanssa ja osallistakaa myös lukiolaiset. Rakentakaa verkostoja muihin oppilaitoksiin, työelämään ja kolmannen sektorin toimijoihin ja muistakaa hyödyntää jo olemassa olevat kontaktit. Tukea ja neuvoja antaa YES-alueoimijaverkosto: yesverkosto.fi.
5. **Kokeilkaa rohkeasti**. Tehkää pieniä kokeiluja ja ottakaa parhaat käytänteet käyttöön. Kehittäkää yhdessä avointa, rohkeaa ja yhteisöllistä toimintakulttuuria, jossa hyödynnetään monipuolisia oppimismenetelmiä. Muistakaa, että yrittäjämäiseen asenteeseen kuuluu myös epäonnistumiset ja niiden kautta oppiminen. Opettajana tee yhteistyötä muiden opettajien kanssa ja hyödynnä tiimiopettajuutta.

YES ry:n toiminnanjohtaja Sanna Lehtonen muistuttaa, että yrittäjyyskasvatus on kaikkien vastuulla.”

VUOSI YRITTÄJÄNÄ -OHJELMA SAA NUORET YLITTÄMÄÄN ITSENSÄ

Nuori Yrittäjyys ry (NY) tarjoaa innostavia ja käytännönläheisiä ohjelmia työelämävalmiuksien, oman talouden hallinnan sekä yrittäjyysasenteen opetuksen tueksi esiopetuksesta korkea-asteelle. Kaikki ohjelmat perustuvat ilmiöpohjaisuuteen ja tekemällä oppimiseen kannustaen opittujen taitojen soveltamiseen laaja-alaisesti koulussa ja vapaa-ajalla. Ohjelmat tukevat opetussuunnitelmien tavoitteita kaikilla kouluasteilla. Kaikki ohjelmat, niiden materiaalit ja opettajakoulutukset ovat maksuttomia.

NY-yritys Bugman's Best Etelä-Tapiolan lukiota edustamassa Uskalla Yrittää 2018 -finaalin messuilla

Lukioon suunnattuja ohjelmia ovat muun muassa Vuosi yrittäjänä ja Oma talous haltuun -ohjelmat. Molemmat niistä ovat osoittaneet paikkansa lukion opetuksessa, sillä oman yrityksen pyörittämistä sekä taloudenhallinnan opettelua ei pääse lukioikäisenä vielä kovinkaan monessa muussa paikassa harjoittelemaan. NY:n ohjelmat antavat paitsi valmiuksia työelämään ja yrittäjyyteen, ne myös kehittävät nuorten innovointi- ja ryhmätöitäitoja.

SUOSITUN VUOSI YRITTÄJÄNÄ -OHJELMAN KÄYTTÖÖNOTTOON TUKEA OPETTAJILLE

Oppiainerajat ylittävä Vuosi yrittäjänä -ohjelma on kenties tunnetuin NY-ohjelma. Pitkäkestoinen ohjelma tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia työelämätaitojen syventämiseen sekä yrittäjämäisen asenteen kehittämiseen. Vuosi yrittäjänä -ohjelma on saavuttanut suuren suosion nuorten keskuudessa.

Ohjelma tarjoaa lukion opettajalle avaimet käteen -ratkaisun yrittäjyyden opettamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että opettajan ei tarvitse olla itse yrittäjyyden konkari, vaan hän saa tukea materiaalin käyttöönotossa ja ohjelmien toteuttamisessa. Vuosittain järjestetään satoja ohjelmakoulutuksia, joissa opettajat voivat myös verkostoitua muiden yrittäjyyskasvatusta edistävien kollegojen kanssa. Lisäksi NY:llä on laaja alueverkosto paikallisine asiantuntijoineen, joita löytyy jo 10 eri paikkakunnalta Suomesta. Tukea voi siis löytyä ihan kulman takaa!

YRITTÄJYYSKOKEMUS HUIPENTUU USKALLA YRITTÄÄ -KILPAILUUN

Vuosi yrittäjänä -ohjelma sisältää myös kilpailuja, joiden tarkoituksena on luoda innostusta ja haastaa nuoria ylittämään itsensä. Nuoret pääsevät ensin osallistumaan oman alueensa Uskalla Yrittää -semifinaaliin, joka on Vuosi yrittäjänä -ohjelman ympärille rakentunut yrittäjyyskilpailu. Semifinaalista on mahdollisuus päästä jatkoon finaaliin, joka on Vuosi yrittäjänä -ohjelman SM-kilpailu. Finaali kokoaa

parhaat NY-yritykset ympäri Suomen kilpailemaan Suomen mestaruudesta ja EM-kisapaikoista sekä muutamien muiden palkintokategorioiden voitosta. Uskalla Yrittää -konsepti on Suomen merkittävien yrittäjyyskilpailu nuorille.

Joko teidän koulussanne on kokeiltu Vuosi Yrittäjänä -ohjelmaa? Mukaan voi lähteä koska tahansa! Keskustele ensin rehtorisi kanssa, jos haluat Vuosi yrittäjänä -ohjelman ohjaavaksi opettajaksi, ja ole sitten yhteydessä meihin. Ohjelman pitää olla lukion kurssitarjottimessa.

Lisätietoa saat osoitteesta

<https://vuosiyrittajana.fi/opettaja/lukio>.

Nuori Yrittäjyys ry (NY)

- NY on voittoa tavoittelematon yhdistys ja yrittäjyyskasvatuksen kärkijärjestö Suomessa.
- Tarjoamme lasten ja nuorten yrittäjyysasennetta, työelämätaitoja ja taloudenhallintaa tukevia ohjelmia, jotka toteutetaan kouluissa osana opetusta.
- Tällä hetkellä maksuttomat ohjelmamme tavoittavat 35 % Suomen kouluista ja oppilaitoksista. Kunnianhimoinen tavoitteemme on, että vuoteen 2025 mennessä kaikissa Suomen kouluissa ja oppilaitoksissa on mahdollista olla mukana Nuori Yrittäjyys -ohjelmissa oppimassa yrittäjyyttä, talous- ja työelämätaitoja.
- Kumppanimme ovat NY:n toiminnan mahdollistajia, ja teemme heidän kanssaan paljon erilaista yhteistyötä.

Vuosi Yrittäjänä -ohjelma

- Ohjelmassa perustetaan oikealla rahalla toimiva NY-yritys.
- Oman harjoitusyrityksen perustamisen lisäksi nuoret pääsevät opettelemaan yrittäjämäisiä taitoja, kuten aloitteellisuutta, omatoimisuutta ja luovuutta. Näiden taitojen harjoittelusta on hyötyä nuorelle tulevaisuudessa.
- Ohjelma sisältää opettajalle valmiit materiaalit opetusta varten. Opettajalle tarjotaan tukea ohjelman käyttöön Nuori Yrittäjyys ry:n asiantuntijoiden toimesta.
- Ohjelmasta on räätälöidyt versiot yläkouluille, toisen asteen oppilaitoksille ja korkeakouluille.

OPETTAJILLA POSITIIVISIA KOKEMUKSIA NUORI YRITTÄJYYS -OHJELMIEN KÄYTÖSTÄ LUKIOISSA

Porin lyseon koulun opettajalle Heikki Honkaselle NY-ohjelmat ovat tulleet vuosien aikana hyvinkin tutuiksi. Hän on vetänyt oppilailleen sekä Vuosi yrittäjänä että Oma talous haltuun -ohjelmia.

"Vuosi yrittäjänä -ohjelma on käsittääkseni kansainvälisin Suomessa toimiva yrittäjyyskasvatuksen konsepti. NY Oma talous haltuun on matalalla kynnyksellä käyttöön otettava toimiva opintokokonaisuus. Samoin Vuosi yrittäjänä on todella oiva konsepti yrittäjyyskasvatuksen käytännön yritystoiminnan harjoittamiseen", Honkanen kertoo.

Kun ohjelmat olivat Honkaselle vielä vieraita, hänen suhtautumisensa niihin oli hieman varautunut. Tutustuttuaan ohjelmiin hän tuli toisiin aatoksiin:

"2000-luvun alussa tuli nuorena opettajana jopa hieman vierastettua silloin uutena lanseerattua Vuosi yrittäjänä -ohjelmaa, mutta päästyäni siihen 'sisälle' huomasin nopeasti, että ohjelma on erinomainen tapa sekä perus- että toisella asteella johdattaa nuoret omien kykyjensä ja taitojensa mukaisesti kokeilemaan yrittäjyyttä. Kynnys ei ole siinäkään korkealla, tärkeintä on yrittäminen ja yhdessä tekeminen!" Honkanen selittää innostuneesti.

Myös Karhulan lukion opettaja Sanna Sirola kokee NY:n ohjelmat hyödyllisinä työkaluina lukion opetuksessa. Hänen mielestään yrittäjyys sitoutuu myös opettajan toimenkuvaan.

"Minusta opettajan toimi itsessään on varsin 'yrittäjämäistä' puuhaa ja parhaimmillaan silloin, kun sitä tehdään innostuneessa yhteistyössä opiskelijoiden, kollegoiden tai sidosryhmien kanssa. Koen lukion opiskelijat yrittäjyysopinnoissa – ja muutenkin – aika pitkälle nimenomaan innostavina yhteistyökumppaneina. NY-opinnot ovat olleet mukana Karhulan lukion yrittäjyyslinjan opinnoissa alusta asti, ja seudulla on pitkään ollut vahva NY Yrittäjyyskasvatuksen polun tuki", Sirola kuvailee.

Viime vuonna toisen asteen Uskalla Yrittää -kilpailun finaaliissa voiton napannut Jalo NY Ylöjärven lukioista

Vuoden NY-opettajien palkitseminen Uskalla Yrittää 2019 -finaaliissa

YES KUMMIT TUOVAT LUKIOILLE TIETOA, NÄKEMYKSIÄ JA KOKEMUKSIA TYÖELÄMÄSTÄ

Työelämän yhteistyökumppanien löytäminen lukiolle on nyt helppoa
– uusi kontakti voi olla vain parin klikkauksen päässä.

Uusi opetussuunnitelma velvoittaa lukioita entistä vahvem-
paan työelämäyhteistyöhön, mutta mistä löytää kumppaneita?
Opettajan ei tarvitse olla yrittäjyyden tai tietyn alan asiantun-
tija, kun opetuksen avuksi etsii työelämän yhteistyökump-
paneita. Yhteistyö YES Kummien eli yrittäjien ja työelämän
vapaaehtoisten kanssa onkin yhä suositumpi keino tehdä
oppimisesta työelämälähtoisempää.

MITÄ YES KUMMIT TEKEVÄT?

YES Kummit tarjoavat lukioille upean tilaisuuden antaa
opiskelijoille tietoa työelämästä ja yrittäjyydestä suoraan työ-
elämän edustajan kanssa. YES Kummit auttavat asiantuntijan
roolissa lukion yrittäjyyskasvatuksessa ja toimivat esikuvana
nuorille työn tekijöinä ja oman alansa ammattilaisina.

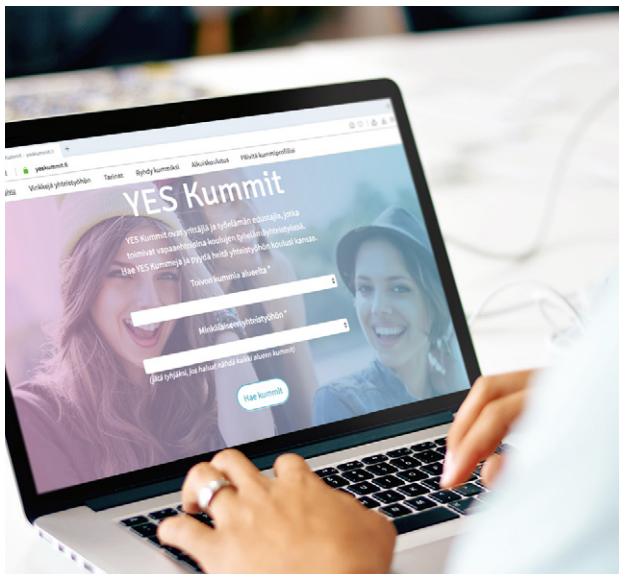
VOIT PYYTÄÄ KUMMIA ESIMERKIKSI:

- kertomaan oman yrittäjätarinansa tai urapolkunsaa
- kertomaan omasta alastaan
- neuvomaan kesätyönhaussa tai antamaan vinkkejä työ-
haastattelussa toimimiseen
- kutsumaan oppilaita vierailuille omalle työpaikalle
- osallistumaan lukion omaan projektiin tai tarjoamaan
TET-paikkaa
- yhdessä ideoimaan koulu-yritysyhteistyötä

MITEN OTAN YHTEYTTÄ YES KUMMEIHIN?

YES-verkoston ylläpitämään yeskummit.fi -palveluun on
rekisteröitynyt jo yli 400 yrittäjää ja työelämän asiantuntijaa,
jotka haluavat toimia vapaaehtoisina koulujen työelämäyhteis-
työssä. Palvelussa lukiodien ja opettajien on helppo ottaa
yhteyttä kummeihin ja ehdottaa yhteistyötä.

Voit etsiä kummeja esimerkiksi alueen tai tietyn hakusanan
perusteella, ja kun sopiva kummi löytyy, lähettää yhteistyö-
pyynnön kummille suoraan palvelun kautta. YES-kummi-
toiminnasta ei makseta palkkioita tai korvauksia, ja kummit
tekevät yhteistyötä omien aikataulujensa puitteissa.

KUMMI VOI LÖYTYÄ LÄHELTÄ TAI KAUKAA

Perinteisesti YES Kummeja on haettu oppilaitoksen lähi-
alueelta, mutta uudet digitaaliset alustat ovat tuoneet myös
YES-kummitoimintaan uusia mahdollisuuksia.

Jos lukiossanne on totuttu jo etäyhteyksin toteutettuun
opetukseen, samoja digitaalisia työkaluja voi hyödyntää
myös kummitapaamisissa. Kokeilisitko seuraavaksi yritys-
tai kouluvierailun toteuttamista verkossa? Kun fyysinen
etäisyys menettää merkityksensä, on kummien löytäminen
entistä helpompaa.

Lähde rohkeasti kokeilemaan! Parhaat toimintamallit
syntyvät yhdessä ideoimalla ja heittäytymällä rohkeasti
uusiin tilanteisiin.

Yeskummit.fi

YRITTÄJYYS PEDAGOGIIKKA ANTAA VALMIUKSIA KESTÄVÄÄN TULEVAISUUTEEN

Muuttuva yhteiskunta ja työelämä vaativat uudenlaisia ratkaisuja jatkuvan oppimisen ja osaamisen kehittämiseksi. Siksi on tärkeää, että lukion uuden opetussuunnitelman myötä opiskelijat lisäävät työelämän ja yrittäjyyden tuntemusta sekä vahvistavat työelämä- ja yrittäjyysosaamista. Yrittäjyyspedagogiikan avulla voidaan saavuttaa useita yksilön ja yhteiskunnan kannalta tärkeitä tavoitteita. Sen avulla voidaan tasoa oppijoiden tietä tulevaisuuden koulutusvalintoihin, työelämään ja yrittäjyyteen sekä vahvistaa osallistumista ja kiinnittymistä yhteiskuntaan.

1. Yrittäjyyspedagogiikan kautta opiskelijat oppivat yrittäjämäistä ajattelutapaa sekä työelämä- ja yrittäjyystaitoja

Tilastokeskuksen mukaan viimeisen vuosikymmenen aikana uudet työpaikat ovat syntyneet pk-yrityksiin. Yhä useampi tekee työuransa yrittäjänä tai pienessä yrityksessä. Työurat rakentuvat lyhyistä työjaksoista sekä palkkatyön ja yrittäjämäisen toiminnan erilaisista yhdistelmistä. Nopeasti muuttuvassa ja globalisoituvassa maailmassa yrittäjämäiset taidot ovat tarpeen työssä kuin työssä sekä oman elämänhallinnan tukena. Tarvitaan kykyä toimia yrittäjämäisesti, eli oma-aloitteisesti, uutta oppien, mahdollisuuksiin tarttuen, vastuuta kantaen, ratkaisuhakuisesti ja epävarmuutta sietäen.

Yrittäjyyspedagogiikan toiminnalliset ja työelämälähtöiset menetelmät kehittävät yleisiä taitoja, kuten luovuutta, kriittistä ajattelua ja reflektiota, kykyä tunnistaa itselle merkityksellisiä asioita sekä uusien toimintatapojen etsimistä ja kokeilemista. Monialaisen osaamisen ja työelämätaitojen kehittyminen näkyy vahvistuneena motivaationa ja minäpystyvyytenä ja sitä kautta parempina oppimistuloksina eri oppiaineissa (Nuori Yrittäjyys ry:n suurtutkimus 2018). Kyse on uudenlaisten toimintatapojen, asenteiden ja taitojen omaksumisesta osaksi opiskelijan elämää. Kyse on sisäisestä yrittäjyydestä, jota opitaan osana kaikkea opetusta ja ohjausta. Siksi sen tulisi näkyä lukion jokaisen opettajan toiminnassa.

2. Yrittäjyyspedagogiikan kautta opiskelijat saavat valmiuksia yritystoimintaan sekä mahdollisuuksia hyödyntää osaamistaan merkityksellisesti

Tutkimusten mukaan nuoret näkevät yrittäjyyden kiinnostavana vaihtoehtona (esim. Nuorisobarometri 2019). Itsensä työllistäminen on kasvanut merkittävästi ja sen ennustetaan lisääntyvän tulevaisuudessa. Merkitsevä on, että yhä useammalla uudella yrittäjällä on korkea-asteen koulutus. Yrittäjyysopinnot innostavat tutkimaan yrittäjyyttä uravaihtoehtona ja sitä, kuinka yrittäjyyden kautta voi hyödyntää osaamistaan, toteuttaa unelmiaan ja ratkoa merkityksellisiä haasteita. Yrittäjyysopinnoista saa valmiuksia yrittäjyyteen ja niillä on vaikutusta yrittäjyyden aloittamishaluun (Fayolle, Gailly & Lassas-Clerc, 2006). Tämä myönteinen kehitys on tärkeä, sillä yrittäjyydellä on keskeinen rooli talouskasvun rakentajana ja yrittäjyyden kautta luodaan uusia työpaikkoja. Yrittäjyydellä on yhteiskuntia, alueita, organisaatioita ja markkinoita uudistava ja elvyttävä voima. On tärkeä, että yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat saavat valmiuksia ulkoiseen yrittäjyyteen ja pääsevät harjoittelemaan sitä lukion aikana. Jokaiselle on jatkosuunnitelmista riippumatta arvokasta ymmärtää yritysten toimintaa ja niiden merkitystä yhteiskunnassa.

HYÖDYNNÄ VALMIIT MATERIAALIT

Haluatko osallistua koulutukseen tai tilata maksuttoman koulutuksen lukioosi? www.yrittajat.fi/osaaviaopettajia

Kaipaako vinkkejä lukioiden ja yritysten yhteistyöhön? www.yrittajat.fi/yritysyhteistyö

Haluatko toteuttaa työssäsi yrittäjyyspedagogiikkaa? www.yrittajat.fi/yrittajyyspedagogiikka

Haluatko opettaa tietoa yrittäjyydestä tai antaa valmiuksia yritystoimintaa varten? www.yrittajat.fi/opettajanyrittajyysmateriaali

OSAAVIA OPETTAJIA – YRITTÄVIÄ JA YRITTELIÄITÄ NUORIA

Suomen Yrittäjät on viimeisen viiden vuoden ajan toteuttanut maksuttomia koulutuksia opettajien ja oppilaitosten tueksi. Niihin on osallistunut jo lähes 10 000 opettajaa tai tulevaa opettajaa. Koulutukset pohjautuvat tunnistettuihin osaamistarpeisiin. Oppilaitoksissa kaivataan tietoa ja ymmärrystä työn murroksesta, menetelmäosaamista opiskelijoiden työelämä- ja yrittäjyysosaamisen vahvistamiseen, kykyä uudistaa oppimisympäristöjä ja yrittäjyysopetusta sekä taitoa tehdä yhteistyötä yritysten kanssa.

Opettajan uudistunut osaaminen pääsee parhaiten käyttöön työyhteisössä, jossa on riittävästi kannustusta ja apua, velvoitetta ja ääneen lausuttuja tavoitteita, sekä mahdollisuuksia ja vapautta yrittäjyyspedagogiikan toteuttamiseen. Rehtorin ja kollegoiden sekä toimintakulttuurin merkitys on suuri. Siksi koulutusten tarkempi sisältö ja toteutus suunnitellaan yhdessä oppilaitoksen johdon ja kehittäjäopettajien kanssa siten, että se nivoutuu osaksi muuta kehitystyötä ja palvelee oppilaitoksen tavoitteita.

Koulutukset ovat saaneet ilahduttavan vastaanoton ja toiminnan kautta on syntynyt neljä moduulia osaamisen kehittämiseksi. Niitä voidaan pinota tai palastella, laajentaa tai kaventaa sekä toteuttaa etänä tai paikan päällä tilanteen ja tavoitteiden mukaan.

LUENTO – OPITAAN UUTTA JA INNOSTUTAAN

Osallistavilla luennoilla kuullaan erilaisia yrittäjätarinoita pienistä yrityksistä kansainvälisiin menestystarinoihin. Ne lisäävät ymmärrystä työn ja yrittäjyyden murroksesta, osaamistarpeista sekä yrittäjyyden merkityksestä yhteiskunnassa. Luento voi myös olla asiantuntijakatsaus yrittäjyyspedagogiikkaan tai liiketoimintaosaamiseen.

TYÖPAJA – IDEOIDAAN JA LUODAAN YHDESSÄ

Toiminnallisissa työpajoissa jaetaan yrittäjyyspedagogiikan menetelmiä ja hyviä käytänteitä yhdessä kollegoiden kanssa sekä suunnitellaan konkreettisia tekoja omaan opetukseen tehtävien ja keskustelujen kautta.

HARJOITUSTUNTI – TEHDÄÄN JA KOKEILLAAN KÄYTÄNNÖSSÄ

Yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä asennetta opitaan kokeilemalla ja tekemällä. Harjoitustunnilla mennään yrittäjän luo kylään, ratkotaan yrittäjiltä saatuja aitoja kehittämishaasteita tai suunnitellaan omaan osaamiseen pohjautuvia yritysideoita. Käytännön kautta saadaan liiketoimintaosaamista ja kontakteja yrittäjyyden apuverkostoihin. Harjoitustunti voi olla myös opetuskokeilu tai vierailu kollegan luona.

VUOROVAIKUTTEISESTI VERKOSSA

Verkkovalmennukset kokoavat tutkittua tietoa yrittäjyydestä Suomessa sekä vinkkejä yrittäjyyspedagogiikan toteuttamiseen, yrittäjyyteen ohjaamiseen ja yrittäjyysopetukseen. Valtakunnallinen toteutus mahdollistaa osaamisen jakamisen yli oppilaitosrajojen.

Osaavia opettajia – yrittäviä nuoria -projektia on rahoittanut lääkintöneuvos Sakari Alhopuro ja koulutukset toteutetaan lahjoituksen avulla. Lahjoituksen taustalla on halu lisätä nuorten yrittäjyyshalukkuutta ja -osaamista sekä edistää uusien kasvuhakuisten yritysten syntymistä.

Päivi Ojala
projektipäällikkö
Suomen Yrittäjät

IV TOIMIALAESITTELYT

Teknologiateollisuus.....	61
Finanssiala.....	64
Elintarviketeollisuus	66
Energia-ala	68
Hyvinvointiala	70
Kemianteollisuus.....	72
Matkailu- ja ravintola-ala.....	74
Metsäteollisuus	76
Palvelualat	80
Taloushallintoala	82
Tekstiili- ja muotiala.....	84

TERVETULOA

TEKNOLOGIA-ALALLE

RAKENTAMAAN PAREMPAA TULEVAISUUTTA

Suomalainen teknologiateollisuus on maailman huippuluokkaa. Teknologiyrityksissä suunnitellaan ja tuotetaan kestäviä ratkaisuja, jotka helpottavat arkeamme, säästävät ympäristöä – ja joskus jopa ihmishenkiä. Uudella teknologialla voimme luoda hyvinvointia ihmisille ja yhteiskunnalle. Teknologiyrityksissä tarvitaan tietenkin teknologiaosaajia, mutta myös esimerkiksi kauppa- tai yhteiskuntatieteiden osaamista.

Teknologiateollisuuden yritykset toimivat kansainvälisillä markkinoilla ja tuovat Suomeen tuloja, joilla ylläpidetään hyvinvointiyhteiskuntaa. Suomessa lähes 320 000 ihmistä työskentelee teknologiateollisuuden yrityksissä, ja heistä yli puolella on ammattikorkeakoulu- tai yliopistotutkinto.

Teknologiateollisuuden päätoimialat ovat elektroniikka- ja sähköteollisuus, kone- ja metallituoteteollisuus, metallien jalostus, suunnittelu- ja konsultointi sekä tietotekniikka. Näiden toimialojen sisälle mahtuu paljon erilaisia yrityksiä ja työtehtäviä.

Yhteistä teknologiyrityksille on se, että niissä luodaan ratkaisuja yhä toimivampaan ja kestävämpään arkeen. Niissä tehdään maailmanmarkkinoille korkeatasoisia tuotteita, joilla

ratkaistaan tulevaisuuden globaaleja haasteita, esimerkiksi energiaa säästämällä, ilmastonmuutosta torjumalla ja terveydenhuollon diagnostiikkaa parantamalla.

TEKNOLOGIAOSAAMISTA TARVITAAN KAIKKIALLA

Suomalaiset teknologiyritykset tarvitsevat yhä monipuolisempaa osaamista rakentamaan tulevaisuuden ratkaisuja. Parhaat ratkaisut syntyvät eri alojen osaamista yhdistävissä tiimeissä. Teknologiaosaamisen lisäksi onkin tärkeää, että osaa tehdä töitä erilaisten ja eritaustaisten ihmisten kanssa. Matemaattisten aineiden, luonnontieteiden ja teknologian osaajia tarvitaan tulevaisuudessa lähes jokaisella alalla. Tarve osaamiselle kasvaa, koska teknologiat ovat työkaluja,

TEKNOLOGIA-ALAN OSAAJAKSI ON MONIA TEITÄ.

Nämä ja monta muuta nuoren osaajan opinto- ja uratarinaa löydät osoitteesta mytech.fi.

Hamilkar Bergroth, DI Katu- ja kunnallistekniikan suunnittelija, sillantarkastaja, A-Insinöörit

Tie- ja liikennetekniikan diplomi-insinööri Hamilkar Bergroth suunnittelee A-Insinööreillä valtateitä, katuja ja katutunneleita.

Hamilkaria motivoi erityisesti se, kun näkee oman työnsä jäljen ja pääsee vaikuttamaan omaan ja muiden elinympäristöön. "Luova ongelmanratkaisu, esimerkiksi uuden väylän tai sillan sijainnin miettiminen, innostaa. Tarvitsen siinä myös matematiikan ja geometrian osaamistani ja pyöräilyharrastuksenikin auttaa."

- Lapsena "joukkoliikennettä", matkusti eri välineillä ja bongasi aikatauluja
- Lukiossa luonnontiedelinja, kemian tekniikka kiinnosti - abivuonna löytyikin oma juttu opintoihin
- Aalto-yliopistoon yhdyskunta- ja ympäristötekniikan ohjelmaan, pääaineeksi tie- ja liikennetekniikka
- Sivuaineeksi georakentaminen, vapaaehtoisina opintoina puheviestintää ja kaavoitusta. Innolla mukana ainejärjestöissä ja ylioppilaskunnassa
- Kesätyönä työharjoittelu tiekunnossapidossa, opintojen ohella työnojohtoharjoittelijana
- A-Insinööreille suunnitteluharjoittelijaksi, tie-, katu- ja aluetekniikan yksikkö
- Diplomityö A-Insinööreille, valmistui ja aloitti katu- ja kunnallistekniikan suunnittelijana

Elina Kuisma, DI, Anturisuunnittelija, Murata Electronics

Murata suunnittelee ja valmistaa kiihtyvyyden, kulmanopeuden ja paineantureita autoteollisuuteen, lääketieteellisiin sovelluksiin ja instrumentteihin – eli erittäin vaativiin olosuhteisiin.

Suunnittelijalla pitää olla vahva näkemys designin toimivuudesta ja riittävä ymmärrys myös lopputuotteesta. "Teen työtäni huipposuorituksen kanssa ja pääsen ratkomaan ennestään tuntemattomia ongelmia. Opin jatkuvasti ja pääsen kehittämään uutta. Samalla saan jakaa myös omaa osaamistani!"

- Lukiossa matematiikan ja fysiikan kesäkoulussa Venäjällä: tutustui avaruusalustojen komento-keskukseen ja kosmonauttiin
- Mitä opiskelemaan yliopistoon, matikkaa vai fysiikkaa vai tekniikkaa?
- Ei tutkijaksi "isona"! Aalto-yliopistoon lukion papereilla - Elektronikan ja sähkötekniikan koulutusohjelma, pääaine elektroniikka ja mittaustekniikka
- Teekkarina kesätyössä Muratalla tuotannossa ja tuotekehityslaboratoriossa myös opiskelujen ohessa harjoittelijana
- Vaihdossa sivuaineopintoja Saksassa Karlsruhen teknillisessä yliopistossa - mikrosysteemitekniikka ja mikroelektronikkasuunnittelu
- VTT:lle (Teknologian tutkimuskeskus) tutkimusharjoittelijaksi ja diplomityön tekeminen
- Valmistuminen DI:ksi ja Muratalle testausuunnittelijaksi
- Eteneminen Muratalla anturisuunnittelijaksi

Sonja Airikka, KTM Digiviestijä, Kempin

Sonja Airikka kiehtoo kansainvälisyys, eri kulttuurit ja englannin kieli. Hän on hit-sausteknologiayritys Kempillä tiimissä, joka vastaa globaalista markkinointiviestinnästä.

Sonjan tehtävänä on tuottaa sisältöjä digitaalisen viestinnän eri kanaviin älykkäistä hitsausratkaisusta, joilla mahdollistetaan turvallisen ympäristön rakentaminen ympäri maailmaa. Sonjan työ tuo ihmiset Kempin tarinan äärelle. Kempiläisten työn tarkoituksena on mahdollistaa turvallisen ympäristön rakentaminen ympäri maailmaa. "Kun kyse on kansainvälisestä markkinoinnista, pääsen tarinoillani kertomaan suomalaisesta teknologiaosaamisesta ja sen menestymisestä maailmalla!"

- "Kielisuihkuluokalta" englanninkieliseen IB-lukioon (International Baccalaureate Diploma Program)
- Kesätyössä varastoapulaisena, laboratorioapulaisena ja laboratorioassistenttina
- Saimaan Ammattikorkeakouluun opiskelemaan kansainvälisen kaupan tradenomiksi
- Opiskeluaikana erilaisia myyjän tehtäviä kaupoissa
- Maisteriopinnut Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa - M.Sc. Economics and Business Administration (kauppatieteiden maisteri), pääaineena International Marketing management
- Vaihto-opiskelijana Ranskassa, SKEMA Business School, International Marketing ja Business Development
- Kesätyössä ja opintojen ohella myynnin ja logistiikan töitä assistenttin sijaisena
- Opintojen jälkeen Kempille digiviestijäksi

jotka mahdollistavat uusia ratkaisuja. Teknologiaosaamista tarvitaan esimerkiksi seuraavilla aloilla: tietoturva, pilvi-tekniikka, robotiikka ja tekoäly.

Lukiosta voit jatkaa opintoja ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Yleisiä tekniikan koulutusaloja ovat esimerkiksi tietojenkäsittely, kone- ja energiatekniikka, sähkö- ja automaatiotekniikka, tieto- ja tietoliikennetekniikka ja rakennus- ja yhdyskuntatekniikka. Näitä voi opiskella monessa eri korkeakoulussa ympäri Suomen.

MONENLAISIA POLKUJA TEKNOLOGIA-ALAN TÖIHIN

Vaikka et opiskelisikaan tekniikkaa, voit silti työskennellä teknologiateollisuuden yrityksissä. On selvää, että yrityksissä on kysyntää esimerkiksi muotoiluosaamiselle. Teknologia-yrityksissä on töissä paljon osaajia myös muun muassa kauppatieteiden, hallinto- ja taloustieteiden, viestinnän, matemaattisluonnontieteiden sekä bio- ja ympäristötieteiden koulutusaloilta.

Millaisia sitten ovat teknologia-alan työt? Monenlaisia. Teknologia-yrityksissä pääset rakentamaan kestäväää tulevaisuutta esimerkiksi tutkimuksen ja tuotekehityksen, myynnin ja markkinoinnin tai viestinnän ja tuotannon eri tehtävissä.

MILLAISILLA TAUSTALLA JA MILLAISIIHOMMIIN – TEKNOLOGIA- YRITYSTEN NUORET OSAAJAT KERTOVAT.

MyTech.fi-sivustolta löytyy yli sadan nuoren teknologia-alan osaajan tarina videoina ja teksteinä. Mitä he tekevät työssään ja millaisilla opinnoilla he ovat niihin päässeet? Kannattaa käydä tutustumassa! Sivustolla voi myös hakea tarinoita itseään kiinnostavilla hakusanoilla sekä tutustua teknologia-alan yrityksiin.

LISÄTIETOA ALASTA:

www.mytech.fi

Teknologiateollisuus

Näillä valmiuksilla pärjät työelämässä!

Kyky nähdä mahdollisuuksia

ICT:n tehokas käyttö

Valmiudet jatkuvaan oppimiseen

Kokonaisuuksien hahmottaminen, konseptitaidot

Asenne

Asiakasnäkökulman ymmärtämien

Tiimityötaidot

* Yritysten esiin nostamat työelämävalmiudet, Teknologiateollisuuden osaaja- ja osaamistarveselvitys 2021 (2018)

FINANSSIALA:

MUUTAKIN KUIN PIKKUTAKKEJA JA PITKÄÄ MATEMATIIKKA

Mielikuvat finanssialasta saattavat sisältää pikkutakkeja ja talousmatematiikkaa. Vaikka niitäkin löytyy, voi finanssi-alalla työskennellä todella monenlaisissa tehtävissä! Yhtä ainoaa polkua finanssialalle ei ole. Alalle tullaan yleensä joko yliopistolta tai ammattikorkeakoulusta.

MITÄ KAIKKEA FINANSSIALA OIKEIN ON?

Finanssiala on ihmisten unelmien tekemistä todeksi. Finanssiala mahdollistaa yksilölle esimerkiksi asunnon hankinnan, yrityksen perustamisen tai sen, että vakuutus korvaa lomamatkalla sattuneen onnettomuuden. Se on siis kiinni ottamista silloin, kun ihmisen elämässä kolahtaa. Kyse on maksamisesta, lainoista, vakuutuksista, säästämisestä, sijoittamisesta ja eläkkeistä.

Finanssiala on myös yhteiskunnallisen muutoksen veturi ja talouden näkymien ennustaja. Esimerkiksi yritystoiminnan muuttuminen ilmastoon kannalta kestävämmäksi edellyttää, että varoja sijoitetaan tukemaan kestävää liiketoimintaa. Finanssiyritykset ovat uusia palveluja kiivaasti kehittäviä IT-yrityksiä, joissa tarvitaan myös vahvaa osaamista ihmisten kohtaamisesta ja palvelemisesta. Vaikka ihmiset haluavat hoitaa raha-asiansa pääasiassa verkossa, tahdotaan vaikeissa päätöksissä edelleen ihmisen tukea ja neuvoja. Finanssialan asiakaspalvelutyössä ihmisten kohtaamisen taidot ovat tärkeitä – raha-asiat koetaan hyvin henkilökohtaisiksi ja niiden hoito vaatii luottamusta. Ala tarvitsee paljon luotettavia, ihmisläheisiä työntekijöitä.

TARINOITA FINANSSIALALTA

YHTEISKUNNALLINEN KIINNOSTUS JOHTI FINANSSIALALLE

Kuka: Faisa Kahiye, Viestintäkoordinaattori, OP Ryhmä
Valtiotieteen kandidaatti Tukholman yliopistosta

Faisa Kahiye toimii OP Ryhmässä varallisuudenhoidon viestintätehtävissä. Tehtäviin kuuluvat muun muassa johdon tukeminen ulkoisessa viestinnässä, brändin rakentaminen, mediatyö ja viestinnän suunnittelu. Ulkoisen viestinnän lisäksi Faisa tekee ison talon sisäistä viestintää.

”Lähdin opiskelemaan valtiotieteitä, koska minua on aina kiinnostanut yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja politiikka.

Faisa Kahiye

Pääaineeni on valtio-oppi, mutta olen opiskellut viestintää laajana sivuaineena. Finanssialalla pystyy syventymään pankki-, vakuutus- ja sijoitustoimintaan monesta eri näkökulmasta, mikä mahdollistaa pitkän uran ja useita eri tehtäviä alalla. Finanssialalle pääsee myös töihin erilaisilla koulutus-taustoilla”, Faisa pohtii.

Finanssialalla parasta Faisan mukaan ovat kiinnostavat sekä monipuoliset työtehtävät. ”Minulla ei ole kahta samanlaista päivää, ja pystyn tekemään sellaisia tehtäviä, jotka kiinnostavat. Tämän lisäksi osaavat ja ahkerat kollegat innostavat minua, ja he ovat tarpeen tullen tukena.”

Faisa kokee saaneensa tehtävissään paljon vastuuta hoitaessaan itsenäisesti liiketoiminta-alueen viestintää. ”Nykyinen tehtävä innostaa, ja minä opin jatkuvasti uutta. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on kuitenkin edelleen lähellä sydäntä, joten tulevat tehtävät voisivat ohjata siihen suuntaan.”

Joonas Maunu

MATEMAATTISET KYVYT KÄYTTÖÖN

Kuka: Joonas Maunu, Data-analyitikko, Ilmarinen
Filosofian maisteri pääaineena sovellettu matematiikka, vakuutus- ja finanssimatematiikan linja

Analyitikko Joonas Maunu kiinnostui finanssialasta luki-ossa. Hänen mukaansa vakuutus- ja finanssimatematiikan linja avaa mahdollisuuden hyödyntää matemaattisia taitoja talouden alalla.

”Finanssialalla oppii jatkuvasti uutta ja voi kehittää omia taitojaan. Finanssiala on matemaatikon näkökulmasta suuri tutkimuskenttä. Ala muuttuu jatkuvasti ja uudet ilmiöt ovat sekä mielenkiintoisia että koskettavat laajasti yhteiskuntaa”, Joonas toteaa.

Joonas aloitti oman alan työt kandidiksi valmistumisen aikaan. Työ tuki opiskelua huomattavasti, sillä teoreettista osaamista pääsi soveltamaan käytännössä.

”Uuden opiskeluun on myös kannustettu aktiivisesti, olen saanut muun muassa kauppakorkeakoulussa käymieni kursien oppikirjoja työnantajan puolesta käyttöön. Finanssialan vaatimusten vuoksi teknologiaan panostetaan ja olen saanut tehdä töitä valitsemillani työvälineillä.”

Joonas aloitti työuransa vakuutusmatemaatikon tehtävillä, jotka käsittävät laskuperusteiden tulkintaa ja niiden teknistä toteuttamista. Myöhemmin työtehtävät koostuivat pääosin ohjelmoinnista, minkä myötä hän on päässyt oppimaan uusia ohjelmointikieliä.

OPPISOPIMUSKOULUTUKSELLA PANKKIIN TÖIHIN

Kuka: Elsa Merimaa, palveluneuvoja (Help Desk), S-Pankki
Laivakokki, merkonomi

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Salkunhoitaja • Työhyvinvointiasiantuntija
- Ohjelmistokehittäjä • Viestintäkoordinaattori • Ekonomisti
- Vastuullisuusjohtaja • Palveluneuvoja • Juristi
- Vakuutusmyyjä • Sijoitusneuvoja • Analyitikko

Palveluneuvoja Elsa Merimaan työhön kuuluvat monipuoliset asiakaspalvelutyöt: sisäiset tukipuhelut, verkkoviestit, palautekäsittely, poikkeuspäätökset, reklamaatiot, asiakaspuhelut.

Elsa päätyi finanssialalle oppisopimuskoulutuksen kautta. Alanvaihtajalle oppisopimus tuntui elämäntilanteeseen sopivalta vaihtoehdolta ja työskentely pankissa kiinnosti. Alan laajuus ja sen sisältämät mahdollisuudet uusille urapoluille kiehtoivat. ”Asiakaspalvelijan tehtävistä olen siirtynyt opintojen jälkeen vastaamaan talon sisäisiin tukipuheluihin ja neuvomaan kollegoita. Ajoittain vastaan myös asiakkaiden puheluihin oman osaamiseni ylläpitämiseksi. Ohessa olen osallistunut moniin erilaisiin projekteihin”, Elsa kertoo.

Parasta työssä on monipuolisuus, työssä kehittyminen, mahdollisuudet edetä uralla ja kehittää osaamistaan jatko-opinnoissa. Oman kiinnostuksen kautta pääsee juuri itselle sopiviin tehtäviin ja osaamista voi kerätä talon sisällä monelta eri osa-alueelta.

Jatkossa Elsaa kiinnostavat erikoistuneempaa osaamista vaativat tehtävät. ”Asiakaspalvelutyössä pitää osata aika paljon kaikkea mahdollista ja etsittävän tiedon määrä on valtava. Jatkossa haluaisin keskittyä johonkin tiettyyn asiaan. En vielä ole päättänyt, mihin.”

Elsa Merimaa

RUOKA ELÄMÄSSÄ MUKANA JOKA PÄIVÄ

ELINTARVIKETEOLLISUUS

TARJOAA MONENLAISIA TYÖMAHDOLLISUUKSIA

”Monipuoliset työtehtävät ja erilaisia mahdollisuuksia,” **Sofia Siljama** ja **Noora Jussila** kertovat syyksi hakeutua elintarviketeollisuuden palvelukseen. Elintarviketeollisuus tarjoaa monenlaisia urapolkuja eri puolella Suomea – ja Suomen ulkopuolellakin.

Sofia Siljama, 28, aloitti elokuussa Lantmännen-konsernin Graduate trainee -ohjelmassa leipomotalo Vaasanilla ohjelman liittyvää ensimmäisen jakson. Lantmännen on Euroopan suurimpia toimijoita bioenergia-, kone-, maatalous- ja elintarvikealalla. Noora Jussila, 25, on puolestaan tuotannon osa-aikaisena työnjohtajana Itämeren alueella toimivassa ruokatalo HKScanissa. Sofia on valmistunut elintarviketieteiden maisteriksi pääaineenaan ravitsemustiede, Noora puolestaan elintarviketieteen kandidaatiksi tänä vuonna.

Nuoret naiset kuvaavat elintarviketieteiden opiskelujaan Helsingin yliopistossa Viikissä kiinnostaviksi. Opinnot tuntuivat heti omilta ja ala oikealta. Kumpikin kertoo päätyneensä opiskelemaan alaa mutkien kautta.

KASVATUSTIETEIDEN KAUTTA ELINTARVIKEOPINTOIHIN

”Sain elintarviketieteiden opiskelupaikan Viikissä jo vuonna 2013. En tuolloin kuitenkaan aloittanut heti opintoja Viikissä, sillä olen opiskellut myös kasvatustieteitä ja pääsin tuolloin opettajaksi ala-asteelle. Aloitin opinnot täysipäiväisesti Viikissä vuonna 2016, oikeuden maisteriopintoihin sain seuraavana vuonna ja nyt keväällä valmistuin. Olen täydentänyt opintojani Itä-Suomen yliopistossa terveystiedon aineopinnoilla, mikä avaa väylän myös terveystiedon opettajan työhön”, Sofia kertoo.

Sofia kertoo opiskelleensa niin tiiviisti, että opiskelijaelämä aineyhdistyksineen jäi vähän vähemmälle. Kaikkeen aika ei vaan riittänyt.

”Haluan tehdä sen mitä teen, ovat ne sitten opiskeluja tai töissä olemista, mahdollisimman hyvin. Urasuunnitelmien

pohdinnassa olen oppinut, että kannattaa pitää silmät avoina uusille mahdollisuuksille ja tarttua kiinnostavimpiin. Tärkeintä on olla rohkea, ahkera ja pyrkiä jatkuvasti oppimaan.” Lantmännenin Graduate trainee-ohjelman Sofia löysi korkeakoulupiskelijöiden Contact forum -messuilta.

”Ohjelma kuulosti heti hienolle mahdollisuudelle, ja niinpä käytin seuraavan viikonlopun hakemuksen tekemiseen. Se kannatti, sillä pääsin ohjelmaan mukaan ensimmäisenä suomalaisena lähes 850 hakijan joukosta. Se asettaa paineita onnistumiselle”, Sofia jatkaa.

MAAILMANLAAJUISET MAHDOLLISUUDET

Ohjelma käynnistyi elokuussa yhteisellä muutaman päivän pituisella käynnistysjaksolla Tukholmassa ja jatkui syyskuun alussa ensimmäisellä yritysajaksolla Vaasanilla. Vaasanilla Sofia on mukana leivän ravitsemukseen liittyvässä projektissa. Seuraava tehtävä selviää marraskuun puolivälissä. Korona-aika määrittää ohjelman hakuprosessin ohella sen toimeenpanoakin: minkälaisiin tehtäviin ja mihin maihin harjoittelijoita voidaan lähettää.

”Olen tosi innoissani tästä ohjelmasta, sillä pääsen tutustumaan aidosti globaalin konsernin eri toimintoihin eri positioissa 15 kuukauden ajan toivottavasti myös eri maissa. Aina välillä ihmettelen voiko tämä olla tottakaan, niin hienolta tuntuu.”

Opiskelulle ja työlle vastapainoa tuovat ystävät, nelivuotias Nipsu-whippet, kuntosali, jooga ja golf.
”Mahtavaa, välttämätöntä vastapainoa”.

VASTUULLISUUSASIAT KIINNOSTAVAT

Noora pääsi ylioppilaaksi keväällä 2014, mutta silloin vielä ei tiennyt, mihin haluaisi opiskelemaan. Suuntaa ja motivaatiota hän haki toimimalla kaupassa myyjänä pari vuotta.

”2017 alkoi Viikissä uusi vastuullisuutta korostava Ympäristö-

Sofia Siljama

ja elintarviketalouden kandiohjelma, joka tuntui heti omalta. Se yhdistää hyvin aina ajankohtaisen ruoan, ympäristöasiat, talouden ja kulutuksen. Pyrin, pääsin opiskelemaan, ja olen ollut hyvin tyytyväinen. Työni HKScanilla sisältää juuri näitä teemoja.”

”Kiinnostuksen elintarviketeollisuuteen herätti vierasluennoitsija. HKScanin silloinen vastuullisuusjohtaja kertoi Sustainability & global food value chains -kurssilla kertoi mielenkiintoisesti yhtiön vastuullisuudesta. Kiinnostuin niin yhtiöstä kuin vastuullisuusasioista,” Noora avaa.

Noora toimii tällä hetkellä osa-aikaisena työnjohtajana HKScanin Vantaan yksikössä HK-merkkituotteiden parissa ruokamakkaroiden sekä kuorettomien nakkien pakkaamossa. Työhön sisältyy päivittäistä tuotannon suunnittelua, työntekijöiden laatimista, hygieniä- ja omavalvontaa, mittareiden seuranta ja erilaisia viikkopalavereita. Tiimiläisiä Nooralla on osastoilla yhteensä yli 70.

”Osa-aikainen työ sopii minulle nyt tosi hyvin, sillä sen avulla saan tuloja, pidän tuntumaa alalle, saan kokemusta, mutta minulle jää aikaa maisteriopinnoille”, Noora selittää innoissaan.

MIELEKÄSTÄ TEKEMISTÄ JA OSAAMISEN HAASTAMISTA

Muutaman vuoden päästä Noora toivoo olevansa elintarviketalouden asiantuntijatehtävissä. Työtehtävissä yhdistyy toivottavasti kestäväysnäkökulma: tuotannon ja kulutuksen vastuullisuus ja elintarviketeollisuuden liiketoiminta. Muutto pääkaupunkiseudulta muualle Suomeen on sekä mahdollinen.

”Harrastan ratsastamista, minkä harrastaminen on pääkaupunkiseudun ulkopuolella selvästi helpompaa ja edullisempääkin.”

HKScanilla Noora on viihtynyt hyvin. Työtehtävissä on saanut kasvaa, testata osaamista ja haastaa itseään. Työ tuntuu

Noora Jussila

mielekkäältä ja päivät töissä kuluvat nopeasti. ”Olisihan se hienoa saada täältä graduaihekin”, Noora toivoo.

ELINTARVIKEALA; MONIA OPINTOPOLKUJA, ERILAISIA TYÖTEHTÄVIÄ

Ruokaa ja juomaa suomalaisille sekä vientiin, käytettäväksi kotona, ravintoissa ja suurkeittiöissä valmistaa noin 38 000 elintarvikealan ammattilaista. Työllisyysnäkymät ovat hyvät: syömme joka päivä. Suomalaiset arvostavat laadukkaita kotimaisia elintarvikkeita.

Työhön voi kouluttautua oppisopimuksella, toisen asteen oppilaitoksessa, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa.

Elintarvikeyritykset työllistävät monista koulutustaustoista, kuten esimerkiksi teknisen, kaupallisen tai luonnontieteellisen koulutuksen saaneita. Työtehtäviä on vaikkapa tuotannossa, tuotekehityksessä, hallinnossa, markkinoinnissa, logistiikassa ja viennissä.

Elintarvikeala työllistää ympäri Suomea, ruokia ja juomia valmistavia yrityksiä on Suomen jokaisessa maakunnassa.

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Tuotekehittäjä • Vastuullisuuspäällikkö
- Vientiasiantuntija • prosessi-insinööri • Leipomotyöntekijä
- Markkinointipäällikkö • Ravitsemusasiantuntija
- Juustomestari • Työnjohtaja • Pakkausasiantuntija
- Laatupäällikkö • Logistiikka-asiantuntija • Myyntijohtaja

LISÄTIETOA ALASTA:

www.kunkoululoppuu.fi/mille-alalle/elintarviketeollisuus
www.etl.fi/

ENERGIA-ALALLA

PELASTAT MAAILMAN ILMASTONMUUTOKSELTA

Energia-ala on monipuolinen, se työllistää Suomessa suoraan noin 15 000 henkilöä ja välillisesti vielä enemmän. Alan toiminnot kattavat koko maan, joten myös työtehtäviä on tarjolla maanlaajuisesti – nyt ja tulevaisuudessa. Alan yritykset tuottavat, hankkivat, siirtävät ja myyvät sähköä, kaasua, kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä sekä tarjoavat niihin liittyviä palveluja. Ilmastomuutos ratkaistaan energia-alalla. Uusien ilmasto- ja ympäristöystävällisten teknologioiden kehittäminen ja innovointi haastavat vanhaa energiaosaamista ja työtehtäviä muokataan uuteen liiketoimintaan sopiviksi. Ala vastaa 40 %:sta suomalaisen teollisuuden investoinneista, vuosittain siis yli 2 miljardista eurosta.

Kilpailukykyinen palkka, yhteiskunnallisesti merkittävät työtehtävät ja erinomaiset työllisyysnäkyvät energiamurroksen ytimessä tarjoavat mielenkiintoisia uramahdollisuuksia.

Monipuolisuus opinnoissa on tutkinnosta riippumatta tärkeää. Palvelu- ja myyntiosaaminen, kansainvälisyys, projekti-työtaidot, digiosaaminen ja muutoksetteryys ovat valttikortteja energia-alalla.

MITÄ OPISKELLA?

Energia-ala työllistää monipuolisesti eri koulutustaustaisia osaajia: insinöörejä, diplomi-insinöörejä, kauppatieteilijöitä, tradenomeja, oikeustieteilijöitä, ICT-osaajia.

Ammattikorkeakouluissa voit suorittaa alalle soveltuvan energia-, sähkö- tai LVI-tekniikan, liiketalouden tai tietojenkäsittelyn tutkinnon.

Diplomi-insinööriksi valmistunut voi työskennellä energia-alalla esimerkiksi energiyhtiössä ympäristö-, tutkimus- tai tuotantotehtävissä.

Kauppatieteiden maistereille puolestaan on tarvetta esimerkiksi taloushallinnon, markkinoinnin ja henkilöstöhallinnon tehtävissä.

ESITTELYSSÄ ALAN NUORET OSAAJAT:

Jaana Leväinen, energiainsinööri, Oulun Energia

Jaana Leväinen on valmistunut keväällä 2020 Savonia ammattikorkeakoulusta energiatekniikan insinööriksi ja työskentelee Oulun Energialla energiainsinöörinä.

Hän vietti ennen opintoja pari väluvuotta, koska hän ei ollut tietoinen energia-alan moninaisuudesta. ”Lyhyen matematiikan kirjoittaneena matemaattiset aineet vaativat paljon motivaatiota ja harjoittelua, mutta niiden avulla kaikesta selviää. Matemaattiset asiat ovat loppujen lopuksi loogisia ja selkeitä”, hän kertoo opinnoistaan. Hän toivookin, että yhä useampi lukiolainen löytäisi vastuullisen alan rajattomat mahdollisuudet.

Jaana pääsi heti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeisenä kesänä oman alan töihin kaukolämmön kunnossapitopuolelle. Sen jälkeen hän on työskennellyt kaukolämmön suunnittelutehtävissä ja kaukolämmön teknisten palveluiden harjoittelijana. Opinnäytetyön hän teki maalämmöstä nykyiselle työnantajalleen Oulun Energialle.

KATSO LISÄÄ

”Alassa parasta on monipuolisuus. Tässä myös näkee teknologian kehittymisen läheltä: miten uudet ideat syntyvät ja jalostuvat. Koko ajan tulee uutta ja kilpailu alalla vie kaikkia eteenpäin. Kunnianhimoiset hiilineutraaliustavoitteet luovat sopivasti painetta, kuka ehtii ensin kehittää uusista teknologioista kannattavaa liiketoimintaa”, hän analysoi.

Taneli Leiskamo, asiantuntija, Fingrid Oyj

Taneli Leiskamo on valmistunut Aalto-yliopistosta sähkötekniikan diplomi-insinööriksi, opiskeltuaan ensin energia-tekniikan kandiohjelmassa. ”Ei kannata ajatella, että polku olisi lyöty lukkoon opiskelupaikan valinnan myötä, vaan sitä voi muuttaa ja suuntautumista miettiä myös opintojen tai työelämän aikana”, hän kannustaa. Tähän mennessä hän on ehtinyt työskennellä voimalaitoksilla, kaukolämmössä ja aurinkosähkön parissa ja pian tulee täyteen kolme vuotta sähkönsiirron parissa kantaverkkoyhtiö Fingridillä siirtoverkkoon ja sähköjärjestelmään liittyvissä tehtävissä.

Hän opiskeli lukiossa laajasti luonnontieteellis-matemaattisia aineita, mutta päätös lääiksen, kauppatieteellisen ja tekniikan väliltä syntyi vasta abivuonna. ”Ajattelin tuolloin, että energia on tulevaisuuden ala, jolla riittää jatkossakin mielenkiintoisia tehtäviä”, hän muistelee.

Leiskamon mielestä alassa yhdistyvät hienosti ihmiset, talous, teknologia ja ympäristö. ”Yhdistelmä liiketoimintaa, ympäristö-asioita ja ihmisten kanssa toimimista tekee tästä palkitsevaa ja merkityksellistä. Lisäksi, työmotivaatiota ei tarvitse hakea, kun saa olla mukana varmistamassa että ihmiset ja yritykset saavat esimerkiksi sähköä ja lämmön joka päivä”, hän summaa.

Energia-alalla saa tehdä töitä tekniikan osaajien ja luonnontieteilijöiden kanssa, mutta mukaan pääsee myös muilla taustoilla. ”Jos on kiinnostunut energia-asioista, muttei teknistä, niin silti voi olla töissä täällä”, hän kannustaa.

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Tuulivoimainsinööri • Energiatehokkuusneuvoja
- Reaktorifyysikko • Älyverkkواسiantuntija
- Ympäristöjohtaja • Sähköpörssimeklari • Kaukolämmön käyttöpäällikkö • Henkilöstöjohtaja • Verkostosuunnittelija • Markkinointipäällikkö • Sopimusoikeuden asiantuntija
- Data-analyytikko

LISÄTIETOA ALASTA:

www.energiamaailma.fi

YKSITYINEN

HYVINVOINTIALA:**IHMISTÄ LÄHELLÄ
– VAUVASTA VAARIIN**

Suomalainen sosiaali- ja terveysjärjestelmä sekä varhaiskasvatus ovat aina olleet maailman parasta luokkaa johtuen korkeatasoisesta koulutuksesta. Koulutusten sisältöjä uudistetaan jatkuvasti ja Suomi onkin profiloitunut kansainvälisesti omien ammattilaisten osaamisella ja ammattitaidolla. Tulevaisuudessa myös hyvinvointialan ammatit muuttuvat ja kehittyvät käsi kädessä yhteiskunnan ja ihmisten kanssa. Koronakevät on vauhdittanut tätä kehitystä. Hyvinvointialan yritykset ja järjestöt tuottavat laadukkaita hyvinvointipalveluja ihmisen koko elinkaaren ajan, vauvasta vaariin. Näitä ovat muun muassa vanhuspalvelut, lasten ja nuorten palvelut, lääkäripalvelut, työterveyshuollon palvelut, kuntoutus, suun terveydenhuolto, päihde- ja mielenterveyspalvelut, ensihoidon palvelut sekä erilainen auttamistyö ja järjestötyö.

Tekoäly ja robotit tekevät sosiaali- ja terveydenhuollosta inhimillisempää. Tulevaisuudessa tarvitaan entistä enemmän data-analytiikkoja, geenineuvoja, koodareita ja ohjelmistokehittäjiä kanavoimaan kaikki käytettävissä oleva tieto ihmisen hyväksi. Kysyntä kasvaa myös niin sanotulle hybridiosaamiselle, jossa yhdistyy esimerkiksi teknologian, lääketieteen ja toimintaympäristön ymmärrys. Ennen kaikkea alalle tarvitaan hyvinvoinnin tekijöitä, yritteliäisyyttä sekä uusia ideoita – miten ihmisten hyvinvoinnista ja hyvinvointiyhteiskunnasta pidetään kiinni jatkossa!

**HYVINVOINTIALAN YRITYKSET
MUUTTAVAT MAAILMAA**

Hyvinvointialalla voit ryhtyä myös yrittäjäksi ja valjastaa oman auttamishalun konkreettiseksi toiminnaksi. **Lida Kujanpää** perusti vuonna 2016 Ilostu oy:n. Ilostu oy tarjoaa uudenlaisia, iloisia ja monipuolisia senioripalveluja, jotka lisäävät elämääniloa, tuovat arkeen säännöllisyyttä ja turvaa sekä tukevat kotona itsenäisesti asumista. Halu vaikuttaa, muuttaa vanhoja käytänteitä ja tarve auttaa senioreja uudella tavalla saivat lidan kiinnostumaan alasta:

– Koulutukseltani olen tradenomi ja sain opiskeluaikana idean yrityksen perustamisesta. Huomasin, kuinka moni

seniori tarvitsee apua. Opinnoissani erityistä hyötyä oli yrittäjyysopinnoista. Suoritin lisäksi muutaman lisäkurssin yrittäjyydestä. Tärkeintä oli halu ja motivaatio, toteaa lida.

– Minua motivoi alan haasteet! On asioita, jotka vaikuttavat ikävästi senioreiden elämään. Näitä asioita ja käytänteitä voidaan muuttaa. Ennaltaehkäisy ja riittävän ajoissa tarjottu apu on tulevaisuutta.

– Jos tykkäät olla ihmisten kanssa sekä haluat auttaa ja luoda jotain uutta, kannattaa sinun suunnata sosiaali- ja terveysalalle. Haasteita riittää ja se onkin tämän työn suola, päättää lida.

KANSALAIJÄRJESTÖJEN TUKI

Merkittävä osa suomalaista hyvinvointialaa ovat sadat sosiaali- ja terveysalan järjestöt, jotka toimivat esimerkiksi kansanterveystyössä, lastensuojelussa, päihde- ja mielenterveystyössä, vanhuspalveluissa ja vammaispalveluissa. Järjestöjä toimii niin palveluntuotannossa kuin järjestölähtöisessä auttamistyössä. Matalan kynnyksen apu ja ehkäisevä tuki, vapaaehtois- ja vertaistoiminta sekä erilainen neuvonta ja ohjaus ovat toiminnan ytimessä. Järjestöt ovat korvaamaton osa suomalaista hyvinvointia. Opintojen ohella onkin erittäin

suosittelavaa harrastaa myös järjestötyötä. Mikä siis olisikaan parempaa kuin järjestökokemuksen ja ihmisten auttamisen yhdistelmä? Järjestökokemuksella pärjät myös paremmin tulevassa työelämässä!

Elina Tiensuu työskentelee Sininauhasäätiöllä vapaaehtoistoiminnan ohjaajana. Hän valmistui Helsingin yliopistosta, pääaineena poliittinen historia. Elinalle on tärkeää, että työpaikka mahdollistaa työn, jolla on yhteiskunnallista merkitystä. Jo opiskeluaikana Elina suoritti harjoittelut erilaisissa kehitysyhteistyöjärjestöissä.

Sininauhasäätiön perustehtävänä on tarjota asunnottomuutta kohdanneille koti ja tuki. Myös päihdetyö on osa säätiön perustehtävää.

– Työnkuvani on monimuotoinen: rekrytoin vapaaehtoisia, perehdytän heitä, järjestän koulutuksia ja vapaaehtoisten työaikatauluja. Pidän huolta, että kaikki Sininauhasäätiö-konsernin lähes 200 työntekijää on koulutettu vapaaehtoisiiin liittyen ja pidän huolta vapaaehtoisten työhyvinvoinnista ja motivaatiosta.

– Lisäksi olen vapaaehtoisten kanssa mukana varainhankinnassa, sosiaalisen median ylläpidossa ja tapahtumien järjestämisessä. Tulevaisuudessa haluan jatkaa hyvinvoivan maailman rakentamista, ja mielelläni tekisin vielä jossain vaiheessa töitä ulkomailla. Työni on parasta, koska saan itse vaikuttaa monipuolisesti tehtäviini ja ideoida jatkuvasti uutta! Ripeätemposta tahtia ei kuitenkaan jaksaisi ilman mahtavia työkavereita – ja usein parhaat ideat syntyvätkin yhdessä, summaa Elina.

HYVINVOINTIALA ON TULEVAISUUDEN ALA

Sosiaali- ja terveysalalla teknologian mukaantulo voi synnyttää miellelyhtymän työpaikkojen ja inhimillisyyden syrjäytymiseen. Työelämän muutos on väistämätön, mutta suunta on kohti entistä mielekkäämpää ja ihmisläheisempää työtä, jossa teknologia toimii ammattilaisen oikeana kätenä. Ih-

misten lisääntyvä itsetietoisuus pysäyttää pohtimaan myös omaa hyvinvointia laajemmin. Parhaimmillaan se kannustaa elämäntapamuutoksiin ja ehkäisee kroonisia sairauksia jo ennen niiden puhkeamista. Näin ihminen pärjää arjessaan entistä paremmin, ja sitä kautta säilyy aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä. Ennaltaehkäisy on päivän sana sosiaali- ja terveydenhuollossa ja se muuttaa painopistettä nykyisestä sairauksien hoidosta kirjaimelliseen terveyden ja hyvinvoinnin hoitoon.

Koneoppinut tekoäly kykenee ihmisaivoille mahdottomien tietomäärien käsittelyyn ja näin parantaa hoitovarmuutta. Jo tänä päivänä tekoäly voi päihittää ihmisen esimerkiksi kuvadataa hyödyntävässä diagnostiikassa. Hoitopäätöksen kuitenkin tekee loppukädessä lääkäri, joka ymmärtää laajemman kontekstin. Kun kone hoitaa raskaat ja rutiininomaiset tehtävät sekä aikaa vievän esityön ammattilaisen puolesta, työn kuormitus helpottuu ja aikaa vapautuu potilaan kohtaamiseen. Ihmiskontakti on välttämätön hyvinvoinnin lähde, ja sen tarve vain kasvaa räjähdysmäisesti kehittyvän teknologian vastapainona. Tulevaisuusvisiona on ammattilaisen ja teknologian symbioosi, joka palvelee potilasta parhaalla mahdollisella tavalla. Siksi on tärkeää, että klinisen arjen tuntevat ammattilaiset osallistuvat aktiivisesti uusien innovaatioiden kehittämiseen. Samalla tiukat turvallisuusvaatimukset takaavat potilasturvallisuuden.

LISÄTIETOA ALASTA:

www.hyvinvointiala.fi

Instagram: @Hyvinvointiala

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Lähihoitaja • Hoiva-avustaja • Yrittäjä • Sairaanhoitaja
- Sosionomi • Lääkäri • Röntgenhoitaja
- Kuntoutuksen ohjaaja • Bioanalytiikko • Psykoterapeutti
- Sosiaalityöntekijä • Psykologi • Ensiohjaaja • Geronomi
- Varhaiskasvatuksen opettaja • Fysioterapeutti
- Toimintaterapeutti • Apuvälineteknikko
- Puheterapeutti • Osteopaatti • Suuhygienisti

KEMIAN ALALTA

MIELENKIINTOISTA TYÖTÄ, JOLLA PELASTETAAN MAAILMA

Oletko koskaan pysähtynyt pohtimaan miten luonnonvarat, ravinto ja energia saadaan riittämään tulevaisuudessa? Me kemianteollisuudessa mietimme näitä asioita päivittäin. Puhdas vesi, ruoka, lääkkeet ja uusiutuva polttoaine ovat nimittäin kaikki kemialla kuten myös kosmetiikka, puhdistusaineet, muovit sekä maalit. Kyseessä on monipuolinen ala, jonka koulutuksella ponnistat myös kansainväliselle uralle.

Kuvaaja: Sini Pennanen.

Kemia on jatkuvasti kehittyvä luonnontiede, joka yhdistää eri aloja ja ihmisiä. Tarjolla työtä, jolla pelastetaan maailma. Alan huippuosajaksi voit opiskella sekä ammattikorkeakoulussa että yliopistossa. Tarvitsemme insinöörejä, kemistejä ja muita alan ammattilaisia sekä huippuosajia.

Kemianteollisuuteen lasketaan Suomessa kemian prosessiteollisuus, öljytuotteet sekä muut kemian tuotteet kuten lääkkeet, kosmetiikka, pesuaineet, maalit, muovi- ja kumituotteet. Kyseessä on monipuolinen ja globaali vientiala, joka tarvitsee uusia osaajia. Suoraan, välillisesti ja tulovaikutusten kautta työllistämme lähes 100 000 suomalaista. Tulevaisuudessa tarvitsemme osaajia erityisesti kiertotalouden, biotuotteiden, materiaaliosaamisen ja ympäristöosaamisen saralla. Yli puolella alallamme työskentelevillä on teknillinen tai luonnontieteellinen koulutus. Yrityksemme työllistävät myös talouden, myynnin, markkinoinnin, viestinnän, data-analytiikan ja HR:n ammattilaisia.

Vastuullisuus ja turvallisuus ovat kaikki kaikessa kemianteollisuudessa. Seuraamme vuosittain alan kasvihuonekaasujen,

työtatapaturmien, vedenkulutuksen ja energiankulutuksen kehitystä omalla vastuullisuusohjelmallamme. Tavoitteenamme on hiilineutraalisuus. Kunnianhimoinen tavoite janoaa uusia ratkaisuja, ja nuo ratkaisut eivät toteudu ilman uusia osaajia.

Kiinnostuitko?

Kurkkaa alta, miten Juulia ja Tomi päätyivät töihin kemianteollisuuteen!

PROSESSITEKKARISTA KIERTOTALOUDEN YTIMEEN

Olen **Juulia Leskelä**, vastavalmistunut diplomi-insinööri ja olen töissä Kraton Chemical Oy:llä. Suoritin ylioppilastutkinnon Keminmaan lukiossa, minkä jälkeen pääsin opiskelemaan prosessitekniikkaa Oulun yliopistoon. Tekniikan alat kiinnostivat minua ja olivat mielestäni sopiva sekoitus luonnontieteiden ja matematiikan soveltamista. Opintosuunnakseni valitsin kemiantekniikan, sillä kemianteollisuus ja sen monimuotoisuus kiinnostivat minua. Opiskeluaikana pääsin kesätöihin Kratonille kolmena kesänä, mikä johti mahdollisuuteen tehdä yritykselle diplomityöni. Diplomityötä tehdessä sain tarjouksen jatkaa työkokemuksen kartuttamista työterveyteen, turvallisuuteen ja ympäristöön liittyvissä tehtävissä.

Kraton Chemical Oy on Oulussa sijaitseva raakamäntööljyä jatkojalostava yritys. Kraton on kansainvälinen yritys, jolla on toimipaikkoja ympäri maailmaa, suurin osa Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Raakamäntööljy on puun uuteaine, joka saadaan sellun keiton sivutuotteena. Siitä jalostettuja tuotteita käytetään mm. maalien, liimojen ja autonrenkaiden valmistamiseen korvaamaan fossiilisia raaka-aineita. Kratonin toiminta on siis kiertotalouden ytimessä, mikä sai minut kiinnostumaan yrityksen toiminnasta.

Kratonille on tärkeää, että töihin tulevat opiskelijat saavat työkokemuksen, joka tukee heitä opinnoissaan. Vaihtelevat työtehtävät Kratonilla työskennellessäni ovat mahdollistaneet minulle jatkuvan kehittymisen, mitä työltäni haluan ja mikä myös motivoi minua. Vastuullisuus, johon myös työtehtäväni

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Kemisti • Biokemisti • Insinööri • Laboratorioanalyttikko
- Ympäristösuunnittelija • Kemianteekniikan Insinööri
- Prosessi-insinööri • Tehtaanjohtaja • Laatu päällikkö • Tuotekehitysinsinööri • Elintarvikeinsinööri • Hankintapäällikkö
- Prosessinhoitaja, Laborantti • Muovi- tai kumituotevalmistaja
- Lääketyöntekijä • Maalityöntekijä • Laborantti
- Kemian opettaja • Asiantuntija • Tutkija • Johtaja.

liittyvät, on Kratonin tekemisen ydin, joten koen työtehtäväni merkityksellisiksi, mikä luo myös motivaatiota. Lukiolaisena olin epävarma tulevasta opinto- ja urapolusta, mutta kemianteollisuuden monimuotoisuus mahdollisti minulle sen, että opiskelu- ja työvalintojeni avulla löysin itselleni mieleisen polun. Kannustaisinkin tutustumaan kemianteollisuuden uramahdollisuuksiin, jos ala yhtään kiinnostaa!

EPÄTIEETOISUUDESTA ESIMIEHEKSI – KEMISTINÄ LÄÄKEYHTIÖSSÄ

Arvoisa lukiolainen,

Mietitkö, mitä haluat tehdä lukion jälkeen, etkä tiedä varmasti? Älä huoli, en minäkään tiennyt. En edes tiennyt haluavani lukioon. Hain, koska en löytänyt muutakaan. Epätietoisuus tulevaisuudesta jatkui yliopistossa kandiin asti. Olen **Tomi Svahn** ja töissä lääkeaineita valmistavassa yrityksessä, Fermion Oy:llä.

En ole ikinä ollut mallioppilas. Yläasteen luokanvalvojakin sanoi: ”Tomi, sinusta ei ikinä tule yhtään mitään”. Vasta lukiossa ja yliopiston graduopinnoissa alkoi opiskelujyvä löytyä. Lukion jälkeen minulla oli kolme toiveammattia: lentäjä, proviisori, kemisti.

Proviisorin ja lentäjän urat karahtivat huonoon valmistautumiseeni. Kemiaan minut houkutteli kaverini, joka suosittelee hakemaan Jyväskylän yliopistoon. Sisään pääsin suoraan papereilla. Kemia kiinnosti, koska se mahdollistaa monia tärkeitä asioita yhteiskunnassa. Näistä esimerkkinä lääkkeet ja polttoaineet. Kemialla on korkea yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja kemian osaajilla on tulevaisuudessakin hyvät mahdollisuudet työllistyä sekä vaikuttaa omalta osalta uusiin innovaatioihin.

Yliopistossa tutustuin uusiin ihmisiin, kuuluin opiskelijajärjestöihin ja järkkäiliin tapahtumia. Näitä pidän edelleen tärkeinä kokemuksina urallani. Kemian graduopintojen aikana sain ensimmäisen oman alan työni. Valmistumisen jälkeen suuntasin lomalle Brasiliaan ja sieltä suoraan töihin huvipuistoon. Pienen startup-yrityksen jälkeen sain toisen kemian alan työni ja lopulta Fermionin laadunvalvontakemistin toimesta tuli kolmas.

Fermionilla olen edennyt laadunvalvontapäälliköksi asti. Olen nykyään esimiesvastuussa ja analyysien oikeellisuusvastuus-

Toni Svahn

Juulia Leskelä

sa. Tällä on suora yhteys potilasturvallisuuteen. Vastuullisuus, vaihtelevuus ja tiimiläisten onnistuminen inspiroivat työssäni eniten. Kemianteollisuudessa on tarvetta kaikenlaisille osaajille ja persoonille.

Ohjeeni sinulle: nauti elämästä, luota itseesi, pidä varasuunnitelmia, harrasta, opi virheistä äläkä lannistu vastoin käymisestä.

Fermion Oy on Orion Oyj:n tytäryhtiö joka valmistaa vaikuttavat aineet Orionin omiin alkuperälääkkeisiin ja joihinkin geneereisiin valmisteisiin. Fermion Oy valmistaa ja myy lääkkeitä myös muille lääketehtäville maailmanlaajuisesti. Suomessa Orionilla on toimipaikkoja Espoossa, Turussa, Oulussa, Salossa, Kuopiossa ja Hangossa. Ulkomailla on myyntiyrityksiä sekä tukitoimintoja.

LISÄTIETOA ALASTA:

www.kemianteollisuus.fi

Instagramissa: @kemianteollisuus @nuorikemia

IHMISLÄHEINEN, MONIPUOLINEN, TRENDIKÄS JA KANSAINVÄLINEN:

MATKAILU- JA RAVINTOLA-ALA

Monenlaiset ihmiset sopivat matkailu- ja ravintola-alalle. Työnkuvia on lukuisia, ja ala työllistää paljon yrittäjiä. Alalla arvostetaan energisyyttä ja asiakaslähtöisyyttä. Useissa tehtävissä on hyötyä myös myynti- ja vuorovaikutusosaamisesta sekä käden taidoista. Esimies- ja johtotehtäviin tähtääville on etua monipuolisesta kokemuksesta toimialalla, esimerkiksi tarjoilijan tai kokin tehtävistä.

Kansainvälisellä alalla on monenlaisia yrityksiä: esimerkiksi hotelleja, kylpylöitä, viikko-osakeyrityksiä, leirintäalueita, kongressi- ja tapahtumatoimialan yrityksiä, ravintoloita, catering-yrityksiä, eines- ja valmistuskeittiöitä, kahviloita, pubeja, yökerhoja, liikenneasemia, hui- ja teema- ja elämyspuistoja, keilahalleja, festivaaleja ja konserttitapahtumia, ohjelmalveluyrityksiä, luontomatkailuyrityksiä, hiihtokeskuksia sekä matkailun markkinointi- ja välityspalveluja tarjoavia yrityksiä.

Monissa alan työtehtävissä toimitaan tiimeissä. Esimerkiksi keittiötiimeissä henkilöillä on intohimo ja tahto tuottaa asiakkaille elämyksiä ruoalla. Ravintoloitten salipuolella liiketoiminta syntyy vastaavasti työntekijöitten yhdessä luomista

Jani Stenman toivottamassa tervetulleeksi hotellin kokousasiakasta.

unohtumattomista asiakaskokemuksista. Esimies johtaa tiimejä valmentavalla otteella ja mahdollistaa omalta osaltaan onnistuneet asiakaskohtaukset. Hän vastaa liiketoiminnan vastuullisuudesta ja tuloksellisuudesta sekä kehittää tuote- ja palvelukonsepteja. Esimiehiltä ja johtajilta odotetaan trendien seuraamista ja hyödyntämistä bisneksessä sekä ymmärrystä digitaalisen asiakaskokemuksen merkityksestä.

NUORTEN RESTONOMIEN URATARINAESIMERKKEJÄ

Annu Moilanen: ylioppilas Kouvolan lyseon lukiosta (nykyään Kouvolan yhteislyseo), restonomi vuosimallia 2019 Haaga-Heliasta Helsingistä, nyt kahvilapäällikkönä FreshStop- kahvilaketjussa kauppakeskus Citycenterissä Helsingissä, tulevaisuuden haaveena oman yrityksen perustaminen.

– Työtehtäviini kahvilapäällikkönä sisältyvät muun muassa asiakaspalvelu, kahvilan päivittäiset askareet, uusien työntekijöiden perehdytys, sosiaalisen median päivittäminen, työvuorosunnittelu ja tilaukset.

Jani Stenman: ylioppilas Hatanpään lukiosta Tampereelta, restonomi vuosimallia 2017 Jyväskylän ammattikorkeakoulu JAMKista, nyt kokousisäntänä Hotelli Versossa Jyväskylässä, tulevaisuuden haaveina esimiestehtävät tai henkilöstöhallinnon työt sekä jatko-opinnot: restonomi (ylempi AMK).

– Kokousisäntänä pyrin tarjoamaan asiakkaille parhaan mahdollisen palvelukokemuksen. Muun muassa valmistelen tilat toiveitten mukaan, toivotan asiakkaat tervetulleiksi ja opastan heitä tilojen käytön osalta, huolehdin tarjoiluista ja tilojen siisteydestä päivän aikana sekä hoidan laskutuksen.

Mea Kuha: ylioppilas Espoonlahden lukiosta, restonomi vuosimallia 2019 Haaga-Heliasta Helsingistä, nyt vastaanottovirkailijana Hanasaaren ruotsalais-suomalaisessa kulttuuri-keskuksessa ja kongressihotellissa, tulevaisuudenhaaveina alan esimies- ja johtotehtävät.

– Työtehtäviini kuuluu hotellivieraiden ulos- ja sisäänkirjaus, kaikkien Hanasaareissa vierailevien asiakaspalvelu, vastaanoton

Mea Kuha (vas.) järjestelmässä työkaveriensä kanssa Hanasaa-juhla asiakkaille.

Kuva: Jakke Nikkarinen.

LISÄTIETOA ALASTA:

www.mara.fi

vieressä sijaitsevan viinibaarin ja kahvion työtehtävät, puheluihin ja sähköposteihin vastaaminen, hotellivarausten tekeminen, kokous- ja hotelliasiakkaiden sekä yksityistilaisuuksien laskutus ja asiakaspalautteisiin vastaaminen eri varauskanavissa.

NUORET RESTONOMIT SUOSITTELEVAT ALAA LUKIOLAISILLE

Mea: "Ala tarjoaa erilaisia työtehtäviä ja työympäristöt ovat kansainvälisiä, mikä on mielestäni alan rikkaus. Itseen pystyy jatkuvasti kehittämään ja etenemään alan sisällä. Suosittelen alaa sellaisille lukiolaisille, jotka tulevat erilaisten ihmisten kanssa toimeen ja omaavat positiivisen ja iloisen asenteen, sillä kyseessä on hospitality- eli vieraanvaraisuusala ja näin ollen on tärkeää saada asiakkaat viihtymään. Koska ala kehittyy koko ajan, on myös itse hyvä olla innokas oppimaan uutta ja innovoimaan."

Annu: "Ala sopii meneville, oma-aloitteille tyypeille. Minua inspiroi alan trendikkyys ja moninaisuus: hommat eivät lopu kesken."

Jani: "Suosittelen matkailu- ja ravintola-alaa sellaisille lukiolaisille, jotka tahtovat työllistyä monipuoliselle palvelualalle. Itselläni on kokousisäntänä vastuulla hotelli Verson kokoustilojen toiminta ja teen työssäni yhteistyötä niin ravintolan keittiö- ja salihenkilökunnan kuin kerroshoidon ja vastaanotonkin työntekijöiden kanssa. Alalla arvostetaan moniosaajia, joustavuutta ja tiimityötaitoja. Pystynkin tarvittaessa toimimaan myös vastaanotossa, baarissa, aamiaistarjoilijana tai illallisilla. Monipuoliset asiakaspalvelukohtaukset ovat alalla parasta!"

KORKEAKOULUJEN RESTONOMIOPINNOISSA ALA HETI TUTUKSI

Lukion suorittuasi voit hakea korkeakouluopintoihin joko ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Ammattikorkeakoulussa alan tutkinto on nimeltään restonomi (AMK).

Restonomikoulutusta on tarjolla 12 ammattikorkeakoulussa ympäri Suomea. Lukion jälkeen voit myös hakea ammatilliseen oppilaitokseen suorittamaan alan perustutkintoa. Alan opintoihin sisältyy paljon työpaikoilla ja yhteistyössä yritysten kanssa tapahtuvaa oppimista, kuten erilaisia projekteja.

Annu: "Tein lukioaikana kesätöitä Rossossa ja lukion viimeisenä vuotena työskentelin koulun ohella Kouvolan teatteriravintolassa. Restonomiksi kannattaa opiskella, jotta saa syvennettyä tietoaan ja taitojaan alasta. Opinnot antavat varmuutta omaan työhön ja mahdollisuuksia alalla etene- miseen. Tutkinnossa tutustutaan laajasti alan trendeihin ja tulevaisuuteen ja opitaan tärkeitä asioita muun muassa liiketoiminnallisesta näkökulmasta."

Annu Moilanen viimeistelemässä FreshStop-ketjun uutta kahvilaa, jossa hän aloittaa kahvilapäällikkönä.

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- eräopas • hotellinjohtaja • hotellipäällikkö • hovimestari
- kahvilapäällikkö • matka-asiantuntija • matkailuyrittäjä
- myyntipäällikkö • keittiöpäällikkö • kokki • kokousvastaava
- ohjelmanpalvelutyöntekijä • ravintolapäällikkö • ravintoloitsija
- ruokapalveluesimies • tarjoilija
- vastaanottovirkailija • vuoropäällikkö

MONIPUOLISIA TÖITÄ UUSIUTUVAN RAAKA-AINEEN PARISSA

METSÄTEOLLISUUDESSA

Metsäteollisuus on uudistuva, innovatiivinen ala, joka työllistää Suomessa kymmeniätuhansia ihmisiä. Metsäteollisuus tarjoaa monipuolisia urapolkuja ja työtehtäviä, joista on ilo inspiroitua!

Puusta tehdyillä tuotteilla voidaan korvata monia fossiilista raaka-aineista valmistettuja tuotteita. Puu taipuu melkein mihin vain: paperiin, kartonkiin, rakennusmateriaaleihin, tekstiileihin, lääketieteen sovelluksiin ja erilaisiin pakkausmateriaaleihin.

Metsäteollisuus tarjoaa monipuolisia töitä kymmenille tuhansille suomalaisille. Jatkuvasti uudistuvalla alalla tehdään töitä uusiutuvan raaka-aineen parissa ja rakennetaan tulevaisuutta kestäväälle pohjalle.

Metsäalan koulutusta on tarjolla laajasti ympäri Suomen ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Metsä- ja tekniikan alan koulutuksen lisäksi metsäalan töihin voi päätyä monen muunkin koulutuksen kautta, sillä metsäalan yrityksissä tarvitaan monipuolista osaamista. Alalla on töitä muun muassa kaupallisen alan, luonnontieteiden, viestinnän, yhteiskuntatieteiden, muotoilun ja henkilöstöhallinnon osajille.

KÄYTÄNNÖNLÄHEISTÄ OPISKELUA AMMATTIKORKEAKOULUSSA

22-vuotias **Kerttu Leutola**, 3. vuosikurssin biotuote- ja prosessitekniikan opiskelija Tampereen ammattikorkeakoulussa, muutti ennakkoluulottomasti Helsingistä Tampereelle opintojen perässä. “Ei kannata pelätä liikaa, että tekee väärän valinnan. Aina voi avata muita ovia”, toteaa Kerttu, joka kokeili

Kerttu Leutola pääsi oman alan palkallisiin kesätöihin heti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Viime kesänä Kerttu pääsi työskentelemään vessapaperituotannossa ja oppi eri paperilaaduista Metsä Tissuen Mäntän tehtaalla.

ensin puoli vuotta ympäristötekniikan opiskelua XAMKissa ja siirtyi siirtohaulla Tampereelle.

“Kivointa ovat laboratoriotyöt, joissa pääsee konkreettisesti tekemään esimerkiksi paperia. Mitä enemmän aiheeseen on syventynyt, sitä mielenkiintoisemmalta se on alkanut tuntua.”

“Opiskelu on mukavaa, elämän parasta aikaa. Opiskelu on ihan erilaista kuin lukiossa. Ammattikorkeakoulussa opiskelu on käytännönläheistä ja hyvät mahdollisuudet työelämään.”

“Meidän alalla on hyvä yhteishenki. Kaikki tsemppaavat toisiaan ja uudet opiskelijat otetaan hyvin vastaan,” iloitsee Kerttu, joka on toiminut ainejärjestö Paperikerhon hallituksessa.

OMAN ALAN KESÄTÖITÄ JA TULEVAISUUS TUOTANNON SUUNNITTELUSSA

Kerttu pääsi oman alan palkallisiin kesätöihin heti ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen. Työ DS Smithillä pahvinjalostamossa operaattorina näkyi konkreettisesti kauppareissuilla: “Olihan se hieno tunne, kun kaupassa käydessä pystyi bongaillemaan itse tekemiään aaltopahvituotteita.”

Viime kesänä Kerttu pääsi haastamaan itseänsä entistä teknisemmin Metsä Tissuen Mäntän tehtaalla operaattorina: “Isoista raakapaperirullista saatiin onnistuneesti tehtyä pieniä vessapaperirullia ja pakattua ne myyntipakkauksiin. Opin eri paperilaatujen merkityksiä ja miksi niitä on niin monenlaisia.”

“Lähes kaikki opiskelukaverini saivat alan kesätöitä koronapandemiasta huolimatta. Kesätöillä saa hyvin rahoitettua vuoden opinnot ja harjoittelusta saa opintopisteitä tutkintoon. Joka kesä oppii jotain uutta,” iloitsee Kerttu.

Kerttu harkitsee jatkavansa ammattikorkeakoulun jälkeen maisteriopintoihin yliopistoon kehittääkseen osaamistaan.

“Opiskelujen jälkeen unelmatyöni olisi tuotannon tai prosessin suunnittelija.”

Puunjalostus ja metsäala tarjoavat paljon uutta kehitettävää, mikä motivoi Kerttua.

MERKITYKSELLISTÄ TYÖTÄ ILMASTONMUUTOKSEN ETEEN

Kun yläasteikäinen **Milla-Mari Vastavuo** näki dokumentin ilmastonmuutoksesta, hän oivalsi, mitä haluaa tehdä isona: merkityksellistä työtä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Tällä hetkellä 29-vuotias Milla-Mari työskentelee UPM:n Biopoltto-aineiden kestävyysasiantuntijana. "Lukiessa minua kiinnostivat luonnontieteet, etenkin kestävyys- ja ympäristöasiat. Hain Aalto-yliopistoon opiskelemaan biotuotetekniikkaa, sillä ympäristöasioiden hallinta ja uusiutuvat materiaalit motivoivat ja oikea koulutusohjelma löytyi opinto-ohjaajan avustuksella. Yllättäen lukion biologian opinnoista oli hyötyä yliopistossa", toteaa Aalto-yliopistosta 2019 valmistunut Milla-Mari.

OPISKELUAIKANA KANNATTAA Kokeilla rohkeasti erilaisia asioita

Milla-Mari osallistui opintojensa aikana innovaatiokilpailuihin, hackathoneihin ja kokeili erilaisia kesätöitä. Ikimuistoisia kokemuksia olivat vaihtokesät USA:n Piilaaksossa ja Japanissa paperitehtaan tutkimuslaitoksessa.

"Opiskeluaikana kannattaa rohkeasti kokeilla erilaisia asioita, monipuolisten taitojen kartuttamiseksi ja oman mielenkiinnon selkeyttämiseksi."

Kesätyöt olivat hyvä mahdollisuus päästä hyödyntämään lukuvuoden aikana opittua. Teollisuudessa tarvittavaa laskentaa ja koodaamista olisi jälkeensä ajateltuna voinut enemmän opiskella, onneksi työssäkin oppii.

TÖISSÄ KESTÄVÄN LIIKETOIMINNAN YTIMESSÄ – TÖITÄ MAAPALLON HYVÄKSI

Kesätyö Wärtsilässä 2017 ympäristövaikutuksia tutkiessa antoi hyvää kokemusta ja auttoi saamaan palkallisen dip-

Biopolttoaineiden kestävyysasiantuntijana **Milla-Mari Vastavuo** pääsee kehittämään uusiutuvia ratkaisuja. Kuva: UPM.

lomityöpaikan UPM:ltä. Työssään Milla-Mari kehitti ympäristövaikutuslaskelmaa uusiutuvalle naftalle, jota tuotetaan selluntuotannossa syntyvästä tähteestä, mäntyöljystä. Naftaa voidaan käyttää bensiinin biokomponenttina tai esimerkiksi biomuovien raaka-aineena pakkauksissa tai muissa kemianteollisuuden tuotteissa. Mäntyöljystä saadaan myös biopohjaista dieseliä polttoaineeksi.

"Diplomityöni tuloksia hyödynnetään edelleen myynnissä ja markkinoinnissamme ja palaan diplomityöni ääreen jatkuvasti sitä lisää kehittäen. On ollut palkitsevaa nähdä, että tulokset tulivat hyödylliseen käyttöön."

"UPM:n Biopolttoaineiden kestävyysasiantuntijana vastaan liiketoiminnan kestävyysjärjestelmästä. Asiakkaat kyselevät elinkaarilaskelmista, lisäksi hoidan biopolttoaineiden jäljitettävyyssjärjestelmää ja sertifiointia ja ylipäänsä annan kestävyysasioihin liittyvää asiantuntijatukea liiketoiminnan sisällä." Biopolttoaineilla voidaan korvata fossiilisia raaka-aineita ja kuitenkin ylläpitää samat lopputuoteminaisuudet. Yksi ratkaisu ei estä ilmastonmuutosta vaan tarvitaan useita teknologioita ja ratkaisuja.

"Olen oppinut huimasti parissa vuodessa. Pitkällä aikavälillä projektien johtaminen kiinnostaa, olenhan kehittäjäluonne. Teollisuudessa pienilläkin parannuksilla voi muuttaa paljon. Kestävä metsänhoito on tärkeä osa tulevaisuuden ratkaisuja. Puu on hyvä, uusiutuva materiaali tuotteisiin ja kehittämispotentiaalia riittää", summaa Milla-Mari työmotivaationsa lähdeä.

MIKSI METSÄALALLE?

Metsäalalla rakennetaan kestävää tulevaisuutta

Metsät ja puut tarjoavat avaimet ilmastonmuutoksen ja kasvavan kulutuksen kaltaisten suurien haasteiden ratkaisuun. Puu on uusiutuva raaka-aine, josta valmistetaan ekologisesti kestäviä tuotteita.

Hyvät työllistymismahdollisuudet

Metsät tarjoavat tuhansia työpaikkoja ympäri Suomea ja ulkomailla. Töitä riittää monien alojen osaajille. Metsäteollisuus työllistää yli 40 000 ihmistä.

Reilu palkkaus

Metsäteollisuuden palkat ovat keskimäärin muita teollisuudenaloja korkeampia. Tehtailla vuorotyössä palkkapussia kasvattavat erilaiset lisät.

Erilaisia opinto- ja työpaikkoja

Metsäalalla on työtehtäviä monenlaisissa ympäristöissä: metsässä luonnon helmassa, asiakkaiden kanssa, pääkonttorilla, biotuotetehtaalla, tutkimuslaboratoriossa... Ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opintoja on tarjolla yli parissa kymmenessä oppilaitoksessa ympäri Suomen.

LISÄTIETOA ALASTA:

<https://www.mahdollisuuksienmetsa.fi/>, <https://forestbiofacts.com/>

Instagram: @mahdollisuuksienmetsa

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Metsäsuunnittelija
- Metsäpalvelupäällikkö
- Logistiikkapäällikkö
- Energia-asiantuntija
- Tuotantoinsinööri
 - Tehtaanjohtaja
 - Teknologiajohtaja
- Tuotekehitysinsinööri
- Pakkausmuotoilija
 - Tutkija
- Ympäristö- ja laatupäällikkö
- Vastuullisuusasiantuntija
- Markkinointipäällikkö
- Projektipäällikkö
- Yrittäjä

Metsäteollisuuden monipuoliset opiskelumahdollisuudet, ammatit ja tuotteet!

www.forestbiofacts.com

Arvaatko, mikä kaikki kuvassa on valmistettu puusta?

Missä voi opiskella metsäalaa?
Ota selvää: www.mahdollisuuksienmetsa.fi

Sinäkö tulevaisuuden finanssialalle ?

HAAVEILETKO MAAILMAN
MUUTTAMISESTA ?

KIINNOSTAAKO SIISTI SISÄTYÖ
JA VASTUULLISET TEHTÄVÄT?

finanssialalle.fi >>>>>

Sivustolta kaikki finanssialaan liittyvä mm.

- alan koulutuksista
- yliopistoväylistä
- kesätyöpaikoista

Muistakaa ilmoittaa
teidänkin lukionne
TALOUSGURU-kisaan!
Ilmoittautuminen
jouluun mennessä
talousguru.net

PALVELUALOILLA

RIITTÄÄ VALINNANVARAA

ANALYTIIKASTA MARKKINOINTIIN

Teksti ja kuvat Liisa Joensuu

Palvelualat tarjoavat suuren kirjon tehtäviä mitä moninaisimmissa organisaatioissa. Digiosaaminen ja kielitaito ovat tehtäviin hyvä pohja, ja alalle pääsee useaa eri koulutuspolkua pitkin.

Palvelut ovat maamme suurin työllistäjä. Palvelualoilla ilman kauppaa työskentelee Suomessa yli miljoona ihmistä. Työntekijät toimivat esimerkiksi logistiikan parissa, viihde- ja virkistyspalveluissa, teknisten palvelujen ammateissa sekä monenlaisissa asiantuntijatehtävissä. Alan tehtäviä on myös hallinto- ja tukipalveluissa, informaatio- ja viestintäpalvelujen parissa sekä finanssialalla.

Palvelualoilla tarvitaan korkeaa ja monipuolista osaamista. Alan työntekijöistä yli 40 prosenttia on korkeakoulutettuja. Tehtävät ovat usein kansainvälisiä, joten laajasta kielitaidosta on hyötyä. Noin neljäsosalla Suomen palveluyrityksistä on kansainvälistä liiketoimintaa, ja palveluiden vienti maailmalle muodostaa kolmanneksen Suomen viennistä.

Työllisyyden kasvu nojautuu vahvasti palvelualoihin. Yksityiset palvelut ovat 2000-luvulla luoneet Suomeen yli 380 000 uutta työpaikkaa. Suuri trendi alalla on digitaalisuuden kasvu, ja alalla on pulaa digiosaajista.

DATA SCIENTIST ANALYSOI ASIAKKAAN BIS-NESTÄ

Konsulttiyhtiö Innolinkissä Helsingissä työskentelevä **Janne Palkama**, 29, auttaa työssään data scientistinä asiakkaita löytämään datasta heidän tavoitteidensa kannalta hyödyllisiä löydöksiä. Jannen erikoisosaamista ovat tilastolliset mallit, joilla voidaan muuttaa monimutkainen data helposti hyödynnettäväksi informaatioksi.

Janne pääsi ylioppilaaksi Olarin lukiosta vuonna 2008. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa hänen pääaineenaan oli taloustiede. Hän aloitti työskentelyn jo ennen kuin hänestä tuli kauppatieteiden maisteri.

– Aloitin Innolinkillä kolme vuotta sitten projektikoordinaattorina ja tein samalla gradua. Innolinkillä on pitkä historia kyselytutkimuksista, mutta taloon tullessani meillä ei ollut analytiikkapuolta vielä ollenkaan. Aloin kehittää sitä, ja nyt analytiikka on oma liiketoiminta-alueensa.

– Toisinaan tutkimustieto jää vähälle käytölle: katsotaan keskiarvoja ja tehdään yleisluonteisia päätelmiä. Me sukellamme dataan syvemmin. Data kertoo mitä on tapahtunut, ja me selitämme asiakkaalle miksi niin on tapahtunut ja luomme ennustemalleja siitä, mitä tulee tapahtumaan.

Ykköstaito tehtävissä on tilastotieteellinen osaaminen, mutta tärkeä on myös kyky etsiä tietoa ja soveltaa sitä. Lisäksi uusia metodeja on osattava ottaa käyttöön itsenäisesti. Suuri osa projekteista hoituu suomeksi, mutta toisinaan eteen tulee kansainvälisiäkin hankkeita.

– Jos et vielä tiedä mitä haluat, se ei ole katastrofi. Silloin kannattaa opiskella aineita, jotka pitävät mahdollisimman monia ovia auki, Janne Palkama neuvo.

ASIAKASPALVELU ON HEKTISTÄ MEDIATALOSSA

Lähes neljä vuotta MTV:n palveluksessa työskennellyt **Rosa Rosenlund**, 29, tuntee yhtiön toiminnan ja digitaaliset palvelut perusteellisesti. Head of Customer Care -roolissa Rosa vastaa asiakaspalvelun toiminnasta ja sen tiimin vetämisestä. Yksikön ensisijaisena tehtävänä on ratkoa katsojien teknisiä haasteita ja löytää niiden juurisyyt. Asiakaspalvelu tekee yhteistyötä usean eri yksikön kanssa, joten tiimiläisiltä vaaditaan hyviä yhteistyötaitoja ja nopeaa kykyä sisäistää uutta tietoa. Teknisten ongelmien lisäksi asiakaspalvelijoilta kysytään kaikesta mahdollisesta lähetyksen sisältöihin liittyvästä, joten leffojen, sarjojen ja urheilun seuraaminen on työssä tärkeää.

Rosa kirjoitti ylioppilaaksi Tiirismaan lukion musiikkilinjalta vuonna 2010. Hän jatkoi Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon opiskelemaan kansainvälistä markkinointia, kirjanpitoa ja Venäjän-kauppaa. Puoli vuotta Moskovassa vastaavassa yliopistossa vahvisti pitkän venäjän kirjoittaneen Rosan kielitaitoa. Kauppatieteiden maisteriksi valmistuttuaan Rosa työskenteli esimerkiksi ulkoministeriössä, Posti Groupissa, TeliaSoneralla ja Dream Brokerilla.

– Tulin MTV:lle asiantuntijatyöhön rakentamaan C Morelle täysin uudenlaista digitaalista asiakaspalvelua. Siirryin pian tiimivalmentajaksi vastaamaan asiakaspalvelutiimin kouluttamisesta ja erilaisten ohjeistuksien tekemisestä. Kun esimieheni vaihtoi talon sisällä uusiin tehtäviin, oma roolini kasvoi. Aloin vastata koko MTV:n asiakaspalvelun toiminnasta ja kehittämisestä.

SOMESPESIALISTI VIE KAMPANJAT NETTIIN

Teleoperaattori DNA:n palveluksessa somespesialistina työskentelevä **Ellen Into**, 27, vastaa operaattorin kuluttajaliiketoiminnan somekanavista. Tehtävä vaatii sekä projektinhallintaa että luovia kykyjä. Ellen budjetoii, koordinoi, suunnittelee, kuvaa ja kirjoittaa. Mukana päivittäisessä työssä on mainostoimisto, mikä tietää myös hallinnollisia tehtäviä kuten sopimusten tekemistä ja laskujen tarkastamista.

Ellen pääsi ylioppilaaksi Turun Luostarinvuoren Lyseon lukioista vuonna 2012. Kaverit tuntuivat puhuvan vain lääkkisestä, oikiksesta ja kauppiksesta, mutta Ellen teki itselleen sopivan päätöksen hakea opiskelemaan myyntityön tradenomiksi Turun ammattikorkeakouluun. Koulu tarjosi mahdollisuuden lähteä vaihtoon Espanjaan, ja siellä vietetty puoli vuotta oli kieltä jo lukiossa opiskelleen Ellenin elämän parhaita kokemuksia.

– Madridissa opin miten markkinointia ja somenäkyvyyttä hoidetaan suuressa maailmassa. Jo ennen vaihtoa olin vatsannut jääkiekkoseura TPS:n somesta. Opinnäytetyöni tein rekrytointiyritys Varamiespalvelulle, jossa toimin markkinoinnissa somevastaavana. Yritys on nykyiseltä nimeltään Eezy.

Somekanavat vaativat paitsi luovuutta, myös raportti- ja analyysipuolen ymmärtämistä. Ellenin mukaan kannattaa olla valmis oppimaan uutta, sillä joka tehtävässä on omat ohjelmansa.

– Tulevaisuutta suunnitellessa kannattaa kuunnella omia mielenkiinnon kohteitaan ja seurata omia intohimojaan, Rosa Rosenlund vinkkaa.

– Moninainen tausta on rikkaus, ja lisää voi opiskella. Mikään ei ole lopullista, aina on vaihtoehtoja, Ellen Into muistuttaa.

PALVELUALAT

Yksityiset palvelut ovat laaja toimiala, jossa työskentelee muun muassa henkilöstö- ja taloushallinnon osaajia, liiketoiminnan konsultteja, matkailun, kuljetuksen ja logistiikan ammattilaisia, monenlaisia asiakaspalvelijoita, viihde- ja kulttuuripalveluiden tuottajia, luovien alojen osaajia, teknisten palveluiden asiantuntijoita, digitaalisten palveluiden kehittäjiä sekä laaja joukko muita ammattilaisia.

LISÄTIETOA ALASTA:

www.palta.fi

Instagramissa: @Paltary

MAAILMAN PARAS ENSIMMÄINEN TYÖPAIKKA!

TALOUSHALLINTOALA

Taloushallintoala tarjoaa monipuolisia työmahdollisuuksia mm. tilitoimistoissa ja alan konsulttiyrityksissä sekä erilaisen yritysten talousosastoilla. Työpaikan koko voi vaihdella yhden ja yli viidenkymmenen henkilön välillä aina kansainvälisiin konserneihin asti, joten työympäristöissä on runsaasti vaihtoehtoja. Töitä alalla myös riittää. Niin kauan kuin on yrityksiä, tarvitaan myös taloushallinnon osaajia!

Tehtävien kirjo taloushallinnon alalla on laaja. Taloushallintoala sähköistyy kovaa vauhtia, ja automatisaatio mahdollistaa palkanlaskijalle, kirjanpitäjälle ja tilintarkastajalle toimimisen rutiinitöiden lisäksi talouden asiantuntijana. Taloushallinnon töissä korostuvatkin sosiaaliset taidot ja keskustelut asiakkaiden kanssa.

Taloushallinnossa on mahdollisuus tutustua yrityksen liiketoimintaan syvällisesti analysoimalla numeroita. Kiinnostus numeroita kohtaan on siis tärkeää, mutta alan töissä painottuvat myös asiakaspalvelutaidot, kyky omaksua erilaisia sovelluksia ja järjestelmiä, liiketoiminnan tunteminen, myynti- ja markkinointiosaaminen, tiimityötaidot, kielitaito ja innostunut asenne.

Taloushallinnon osaaminen on polku myös yrittäjyyteen ja yritysten johtotehtäviin, sillä johtajalta odotetaan liiketoiminnan ja yrityksen talouden analysoimisen hallintaa. Taloushallintoalalta löytyykin nuorelle paras ensimmäinen työpaikka, koska talousosaaminen avaa ovia moniin erilaisiin suuntiin.

KIRJANPITÄJÄN TYÖSSÄ KEHITTYY JA OPPII UUTTA JATKUVASTI

”Työtehtäviini kirjanpitäjänä kuuluu yritysten kirjanpito, tilinpäätökset ja veroilmoitukset”, kertoo tilitoimistossa työskentelevä **Kirsi Oikkonen**. ”Kirjanpitäjän perustyö on hyvin itsenäistä, mutta ongelmatilanteissa aina löytyy joku, jolta voi kysyä apua. Nykyään kun taloushallinto sähköistyy, työtehtävissä korostuu asiantuntijana toimiminen. Tietojen tallentamisen sijaan keskitytään enemmän tulkitsemaan

Kirsi Oikkonen, TietoAkseli Group

lukuja ja sitä, mitä ne yrityksen taloudellisesta tilasta kertovat. Kirjanpitäjänä toimin asiantuntijana yrityksille eri lakien ja säädösten tulkinnessa ja neuvon, kuinka asiat kannattaisi toteuttaa kirjanpidon ja verotuksen näkökulmasta.”

”Taloushallintoalalla tarvitaan organisointikykyä ja paineensietokykyä, koska pääosin työskennellään yksin ja vastataan omista töistä ja asiakkaista. Kirjanpitäjänä saa myös oppia jatkuvasti uutta ja päivittää omia tietojaan.”

”Työssäni on parasta se, kun vastaan tulee uusi asia tai ongelma-kohta, ja sen saa ratkaistua. Jokaisen ratkaistun asian myötä oma ammattitaito kasvaa. Myös positiivinen palaute asiakkaalta on aina kiva asia!”

PALKANLASKIJAN TYÖ ON MONIPUOLISTA JA OPETTAVAISTA

"Palkanlaskijan tyypillinen työpäivä sisältää palkanlaskennan lisäksi sähköpostien lukua ja niihin vastailua, kun asiakkailta tulee kysymyksiä liittyen palkanlaskentaan, työehtosopimuksiin ja lakeihin", kertoo **Eeva-Liisa Laitinen**. Laitinen työskentelee palkanlaskennan palvelupäällikkönä tilitoimistossa.

"Halusin tälle alalle, koska koen että tässä on sopivassa suhteessa itsenäistä työtä ja yhteistyötä kirjanpitäjien, muiden työkavereiden ja asiakkaiden kanssa. Tässä työssä on oltava erittäin tarkka ja huolellinen, ja pystyttävä organisoimaan omat työt kiireen keskellä sekä pidettävä kiinni aikatauluista. Lisäksi pitää olla intoa oppia uutta ja kehittää itseään."

"Yleensä ei tiedetä, että palkanlaskenta on aika monipuolista", Laitinen huomauttaa. "Itse palkanlaskennan lisäksi työhön sisältyy neuvontaa ja erilaisten lakien ja työehtosopimusten tulkintaa. Alalle kannattaa hakeutua juuri monipuolisuuden takia."

Eeva-Liisa Laitinen, iCount Partners Oy

TALOUSHALLINNON TUTKINTO TASKUSSA TÖITÄ RIITTÄÄ

Taloushallintoalalla tarvitaan talouden ja erilaisten lakien osaamista. Taloushallinnon opintoja voi suorittaa sekä ammattiopisto- että AMK- ja korkeakoulutasolla. Lisäksi tarjolla on aikuisopetusta, erityisammattitutkintoja sekä oppisopimus- ja näyttötutkintomahdollisuuksia.

Liiketalouden toisen asteen perustutkinnon eli merkonomin tutkinnon voi suorittaa ammatillisissa oppilaitoksissa. Ammattikorkeakoulujen liiketalouden opinnoissa on mahdollista suuntautua esimerkiksi talousasiantuntijaksi. Tällöin tutkintotutkimike on liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, tradenomi (AMK). Yliopiston kauppatieteellisessä tiedekunnassa alan opinnot ovat mahdollisia esimerkiksi laskentatoimen suuntautumisvaihtoehdolla.

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Controller • Kirjanpitäjä • KLT-asiantuntija • Palkanlaskija
- Palkkahallinnon ammattilainen • PHT-palkkahallinnon asiantuntija • Pääkirjanpitäjä • Talouspäällikkö
- Taloushallinnon assistentti • Taloushallinnon tiimiesimies
- Tilitoimistoyrittäjä • Verokonsultti • Talousjohtaja

LINKKEJÄ TALOUSHALLINNON ALASTA:

www.tyopaikat.oikotie.fi/toimiala/taloushallintotilintarkastus
opiskelijat.taloushallintoliitto.fi

TEKSTIILI- JA MUOTIALA

ON OSA JOKAISEN ARKEA

Ihmiset kuluttavat ja kohtaavat tekstiilejä päivittäin vaatteissa ja sisustuksessa, mutta tarkempi tutustuminen tekstiili- ja muotialaan yllättää monet: Tekstiilejä löytyy vaikkapa vanulapuista, autojen öljynsuodattamista, lentokoneiden penkeistä, teltoista, äänieristeistä ja ylioppilaslakeista.

Tekstiili- ja muotiala muuttuu ja kehittyy jatkuvasti. Tutkimus ja kehitystyö, kestävä kehityksen tavoitteet ja digitalisaatio muovaavat alaa, joka on osa meidän jokaisen arkea.

Tutkimus ja tuotekehitys luovat tekstiilialalle innovaatioita, kuten älytekstiilejä. Tekstiileihin integroidut sensorit voivat mitata esimerkiksi urheilijan lihasten toimintaa tai palomiehen lämpökuormitusta sammutustehtävissä.

Kestävän kehityksen näkökulmat ovat kasvava osa yritysten tuote- ja palvelukehitystä. Suomessa kehitetään uusia ekologisempia tekstiilikuituja sekä teknologiaa niiden tuottamiseen. Olemme myös edelläkävijöitä käytöstä poistettujen tekstiilien käsittelyssä.

Digitalisaatio vie kauppaa verkkoon, luo uusia työkaluja niin suunnittelijoille kuin myyjille ja tekee yritysten kansainvälistymisestä helpompaa. Samalla kivijalkakaupat muuttuvat elämyksellisemmiksi ja tekstiilien ympärille syntyy uudenlaisia palveluita, kuten korjaus- ja vuokrauspalveluita.

Ala työllistää Suomessa 22 000 ammattilaista yhteensä 3 400 yrityksessä.

TEKSTIILIOSAAMINEN ON VAIN OSA KOKONAI-SUUTTA – MONIOSAAJIA ARVOSTETAAN

Monipuolinen ja uudistuva tekstiili- ja muotiala tarvitsee erilaisia osaajia. Vaatteiden ja muiden tekstiilituotteiden suunnittelu ja valmistus ovat vain osa kokonaisuutta, sillä alan yritykset tarvitsevat myös esimerkiksi kaupallista ja teknistä osaamista. Alalla on tarjolla muun muassa markkinoinnin, myynnin, hankinnan, vastuullisuuden ja tuotekehityksen tehtäviä.

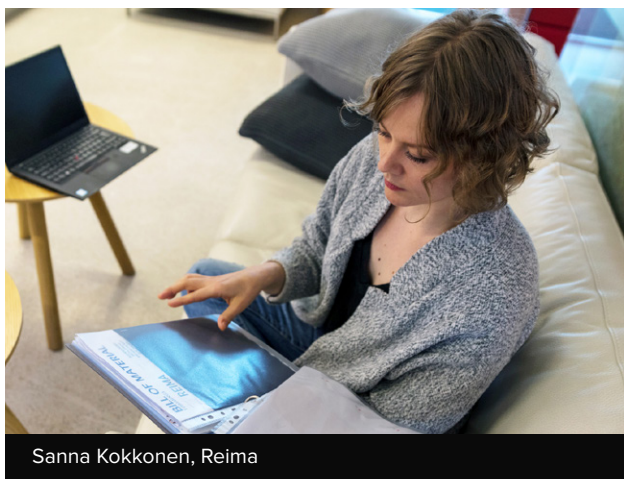
Tekstiili- ja muotialan yrityksissä arvostetaan tekstiilien materiaalituntemusta, kaupallista ymmärrystä ja ympäristötietoutta, oli koulutustausta millainen tahansa. Myös kielitaitoa ja kansainvälisyyttä pidetään arvossa.

Suoraan tekstiili- ja muotialalle suuntaavia korkeakoulututkintoja ovat artemi, muotoilija ja vestonomi ammattikorkeakoulussa sekä taiteen kandidaatti ja maisteri yliopistossa. Alalla tarvitaan myös esimerkiksi tradenomeja ja kauppatieteilijöitä sekä kemiantekniikan ja ympäristötieteiden insinöörejä.

Tekstiili- ja muotialan ammatillisessa koulutuksessa voi suuntautua esimerkiksi ompelijaksi tai muotiassistentiksi. Prosessiteollisuuden tutkimukset ovat hyödyksi teknisten ja sairaalatekstiilien tuotannossa. Tekstiilien laadunvarmistuksessa työskentelee laborantteja ja erilaisten tuotantokoneiden käytössä pärjäävät esimerkiksi sähkö- ja automaatioalan osaajat.

TIIMITYÖTAIDOT JA PROJEKTIHALLINTA ASIAANTUNTIJATYÖN YTIMESSÄ

Tekstiilien materiaali- ja tuotantotuntemus sekä liiketalousosaaminen ovat tekstiilialalla tärkeitä osaamisalueita. Tämän havainnon ovat töissään tehneet myös työvaateyritys Touchpointilla myynnissä työskentelevä **Irina Heinämäki**, 30, sekä **Sanna Kokkonen**, 34, joka työskentelee tuotepäällikkönä lastenvaatevalmistaja Reimalla.

Sanna Kokkonen, Reima

”Suosittelemme valitsemaan osaksi tutkintoa liiketalouden opin-
toja, markkinointia sekä tuotetuntemusta lisääviä kursseja.
Lisäksi opinnoissa kannattaa hyödyntää jokainen tilaisuus,
jossa pääsee hankkimaan esiintymiskokemusta”, kertoo am-
mattikorkeakoulussa vestonomin tutkinnon suorittanut Sanna.

”Tärkeimmät työssäni tarvittavat taidot liittyvät projektinhallin-
taan sekä tiimityöskentelyyn, ja erityisesti tekstiili- ja muo-
tialaan liittyen tekstiilimateriaalien tuntemukseen”, tiivistää
puolestaan Irina. Hän on opiskellut ensin tradenomiksi ja sen
jälkeen vielä kauppatieteiden maisteriksi.

Irian ensimmäinen kesätyö oli nauhatuotteita valmistavan
Inkan tehtaalla, mutta myöhemmin myymälätyö Marimekos-
sa vakuutti hänet siitä, että nimenomaan myyntityö tuntuu
omimmalta. Nykyisin Irina myy työvaatteita yrityksille,
hoitaa asiakkuuksia ja kehittää poistotekstiilien käsittelyyn
liittyviä asioita.

Sannalla on aina ollut paljon kiinnostuksen kohteita. Hän
aloitti datanomiopinnoilla, mutta siirtyi lopulta suorittamaan
artesaanin perustutkinnon. Opettajan kannustamana Sanna
jatkoi ammattikorkeakouluun.

”Vestonomiopinnoissamme pääpaino oli projektitöissä.
Opintoja pystyi suuntaamaan oman kiinnostuksen mukaan.
Minä olen esimerkiksi aina ollut kiinnostunut tuotannollisista
näkökulmista, kun taas opiskelukaveria innosti suunnittelu-
puoli, ja pystyimme näitä intressejä toteuttamaan projektitöi-
den kautta”, kuvailee Sanna opintojaan.

Tuotepäällikkö on yleensä vastuussa jostakin tuotekategori-
asta, Sanna työskenteli esimerkiksi pari vuotta Reiman kenki-
en parissa. Nyt hän tekee asiakasmalleja ja erikoisprojekteja
sekä vastaa muun muassa tuotteiden riippulapuista. Työ on
monipuolista – ja joskus hektistäkin.

”Olen työssäni yhteydessä suunnitteluun, myyntiin, laatu-
tutkimukseen, Aasian toimistomme sekä joskus myös suoraan
tehtaisiin. Työ sisältää paljon kokonaisuuksien hallintaa,
esimerkiksi tuotteiden hinnoittelusta ja aikataulutuksesta
huolehtimista”, kertoo Sanna työstään.

Irina Heinämäki, Touchpoint

ONNISTUNEET PROJEKTIT JA ALAN KEHITYMINEN MOTIVOIVAT TYÖSSÄ

Onnistuneet projektit, kuten hyvin suunniteltu Touchpointin
työvaatemallisto tai katukuvassa näkyvät Reiman lastenvaat-
teet, ovat Irian ja Sannan mielestä parasta työssä. Molem-
mat kehuvat myös työkavereitaan ja työpaikkojen hyvää
yhteishenkeä. Tekstiilialan jatkuva kehitys motivoi myös
oppimaan itse uutta.

”On aina hienoa, kun alalla tulee uusia innovaatioita ja asiat
menevät etenkin vastuullisuusmielessä eteenpäin. Nyt
on erityisen mielenkiintoista olla mukana rakentamassa
Pohjoismaiden ensimmäistä poistotekstiilien käsittelylaitosta
Paimioon”, kertoo Irina innostuneena.

Tekstiili- ja muotialan vastuullisuus ja kestävä kehitys näkyvät
sekä Irian että Sannan urahaaveissa, vaikka kovaa vauhtia
muuttuvaa työelämää onkin vaikea ennustaa.

”Nyt tehdään kovasti töitä, että tämä toimiala muuttuisi
kestävämmäksi. On hienoa olla siinä muutoksessa mukana!”
pohtii Irina.

ESIMERKKEJÄ ALAN AMMATTINIMIKKEISTÄ:

- Tuotantopäällikkö • Suunnittelija • Liiketoimintajohtaja
- Ompelija • Vastuullisuusasiantuntija • Myyntipäällikkö
- Prosessitekniikko • Digimarkkinointivastaava
- Tuotekehitysinsinööri • Laatukoordinaattori
- Verkkokauppavastaava • Mallimestari

LISÄTIETOA ALASTA:

www.stjm.fi

Instagram: @suomentekstiilijamuoti

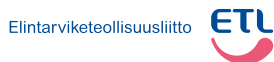
VIRALLISET YHTEISTYÖKUMPPANIT

Akava ry

Finanssiala ry

Elintarviketeollisuusliitto ry

Energiateollisuus ry

Hyvinvointiala HALI ry

KEMIANTEOLLISUUS

Kemianteollisuus ry

Matkailu- ja Ravintolapalvelut
MaRa ry

Metsäteollisuus ry

Nuori Yrittäjyys ry

Palvelualojen työnantajat
PALTA ry

Puunjalostusinsinöörit ry

STTK ry

Suomen Ammattiliittojen
Keskusjärjestö SAK ry

Suomen Opinto-ohjaajat ry

Suomen Tekstiili & Muoti ry

Suomen Vanhempainliitto ry

Suomen Yrittäjät ry

Suomen 4H-liitto ry

Talous ja nuoret TAT ry

Talouhallintoliitto

Talouhallintoliitto ry

Tehnologiateollisuus

Tehnologiateollisuus ry

Valtakunnallinen YES ry

Lisäksi kiitämme yhteistyöstä opetus- ja kulttuuriministeriötä, Opetushallitusta, Kuntaliittoa, Elinkeinoelämän keskusliittoa ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:ta!

MUISTIINPANOJA

